

اولو تانری نین آدیله

18

میشوو کولتور درنه یی

ƏDƏBİ BƏDİİ DƏRGİSİ

MIŞOV KÜLTÜR DƏRNƏYİ 2017 = 1396 - TEHRAN

Mişov dağı

Mişov Dağı. 18. میشو داغی.

Mişov Kültür Dərnəyi میشو کولتور درنه یی

TÜRKÇƏ – FARSCA تورکجه - فارسجا

QURUCU VƏ REDAKTOR D.R AQSIN AĞKƏMƏRLİ رنداكتور : دوكتور آقشین آغکمرلی

DIZAYNER : Ş . YÜKSƏL بیلگی سایارلا بیغان : ش . یوکسل

BİLGİSAYARDA YIĞAN : Ş. YÜKSƏL جیلد و دیزاینر : ش . یوکسل

رنداکسیا هیاتی: پورفیسور دوكتور نریمان حسن زاده، دوكتور آتا بابا ایسماعیل اوغلو، دوكتور بارات ویصال (عبدالله لطفی) ارکین، (اصغر سلطانی) انلچین، علی خیر دوكتور اکرم میشو داغلی، خومنالی اکبر منظوری، سولدوز ده بیرمانچی اوغلو دوكتور منصور علی اوغلو، دوكتور مظاهر سلیمانزاده.

Redaksiya heyəti: professor D.r Nəriman Həsənzadə, Dr.Əkrəm Mişovdağlı.D.r Mezahir Suleymanzade,D.r Mənsur Əlioğlu. Elçin (Əsgər Sultani). Ərkin(Əbdola lütfi) Dr. Brat vsal Əli Xeyri,Xumnalı Əkbər Mənzuri, Suduz Dəyirm ançıoğlu Dr. Ata baba İsmayiloğlu.

230

Tehran-تهران- 2017 1396

300:

E-mishov.az@hotmail.com

6037 9918 3995 5105

00989353506616

20.000 – بیرمی مین تومن

صفحه لرین سایى :

بایسین ایلى

سایى- sayi

ایمیل -

میللى بانک دا حسابیمیز بنله دیر :

تلفون نومره - Tel:

Aqşın Ağkəmərli

Şeir zamanın məhsuludur zamana aid olmasada,bir gerçəkdən yaranır,geçək olmasada.

Şeirnən yaşamaq həyatın gözəl anı deməkdir.Şair öz arzu istəklərini şeirin çiyinində misraların qanadında gətirir,böyük düşüncələr yüksək fikirlərini sərgiləyir.

Şeirilə yaşamaq özü bir sənətdi şeirin təməlində insan var,insana xas olan dəyərlər,əsarətdən yox olmaq özgürlüyə, azadlığa çatmaq var.

Şeirdə insan obrazı olmadan şeiri düşünmək olmaz,şair isə öz xalqının danışmaz varlığıdır,o millətində mənsub olan hər hansı bir milli və mənəvi dəyərlərinin varisidir,o öz kökü və dəyərlərinin

əsasında xalqını gələcəyə yönləndirən bir amildir, buna baxmayaraq bütün sənətin ayrı-ayrı qolları insana xas olan gözəlliklərini insanın özünə qaytarır,özünə bəxş edir.

Ancaq şeirin öz yeri var,şeyirdə düşüncəni fikri çatdıran danılmayan,unudulmayan dil qüvəsi var,hislərdən duyğulardan axıb gələn şeir müəyyən üslub və səpki, vəzn,vasitəsilə nizam-intizamla sözdə yoğrulur musiqidə düzənlənir sehirli bir qüvvəyə çevrilir,insana çatdırılır bir sözlə, şeir xam maddə olan düşüncəni şeirin ayrı-ayrı qollarında dilə gətirir,insan mahiyyəti əsasında insanın özünə qaytarılır.Fikrimizin sübutunu Məhəmməd Füzulinin bir şeir ilə tamamlayırıq, niyəki Məhəmməd Füzulinin şeirlərində insan, din, fəlsəfə, vəhdət təşkil edir və eyni halda rəsm,musiqi,nəğmə, nəzm,Füzulinin şeirlərinin başuca amilidir,onun şeirlərində ruhu tərbiyələndirən yüksək dəyərlər vardır.

"Məni candan usandırdı"

Məni candan usandırdı, cəfadən yar usanmaz mı?
Fələklər yandı ahimdən, muradım şəmi yanmaz mı?

* * *

Qəmu bimarinə canan dəvayi-dərd edər ehsan.
Neçin qılmaz mənə dərman, məni bimari sanmaz mı?

Mişov dağı

* * *

Qəmim pünhan tutardım mən, dedilər yarə qıl
rövşən
Desəm, o bivəfa bilməm, inanarmı, inanmazmı?

* * *

Şəbi-hicran yanar canım, tökər qan çeşmi-giryanım
Oyadar xəlqi əfğanım, qara bəxtim oyanmazmı?

* * *

Güli-rüsxarinə qarşı gözümdən qanlı axar su,
Həbibim, fəsli-güldür bu, axar sular bulanmazmı?

* * *

Degildim mən sənə mail, sən etdin əqlimi zail,
Mənə tən eyləyən qafil səni görcək utanmazmı?

* * *

Füzuli rindü şeydadır, həmişə xəlqə rüsvadır, Sorun
kim, bu nə sevdadır, bu sevdadan usanmazmı?

حکیم ملا محمد فضولی

(1498-1558 میلادی)

محمد فضولی) به ترکی آذربایجانی (Məhəmməd Füzuli: یا
ملا محمد بن سلیمان بغدادی (۱۴۸۳-۱۵۵۶) شاعر و ادیب ترک
است. او را «بزرگترین شاعر ترکی آذربایجانی در سدهٔ دهم»
میدانند. پدر وی ساکن حله در عراق امروزی بود و محمد فضولی
در آنجا به دنیا آمد و در بغداد پرورش یافت از این روی، سه زبان

ترکی، فارسی و عربی را به خوبی میدانست و به هر سه زبان شعر سروده است. او را یکی از پایه گذاران سبک هندی میدانند.

مردم این دیار را با من

اثر شفقت و عنایت نیست

یا درین قوم نیست معرفتی

یا مرا هیچ قابلیت نیست

زندگی

محمد پسر سلیمان در حدود سال ۱۴۸۳ در عراق به دنیا آمد. در منابع معتبر از جمله مجمع الخواص صفحه ۱۰۳ حله به عنوان محل تولد فضولی برشمرده شده است، اما در برخی منابع دیگر کربلا یا نجف هم آمده است. پدرش سلیمان بود که به حله مهاجرت کرد و قاضی آن شهر بود. «پدر فضولی بنا به گفته «صادق بیگ افشار» صاحب تذکره «مجمع الخواص» - که به زبان ترکی از یکی نوشته شده - از ایل بیات بوده که یکی از ۲۲ طایفه مهاجر ترکان اوغوز میباشد.» او در حله و سپس بغداد تحصیل کرد و یکی از استادانش «ملک الشعراى حبیبی» از شاعران حروفی بود. حدود هفتاد ساله بود که در بغداد درگذشت.

آثار ترکی

○ دیوان اشعار ترکی.

دیوان ترکی فضولی تاکنون چند بار در ایران، ترکیه و آذربایجان منتشر شده است. دوان ترکی به تصحیح حمید آراسلی (باکو)،

- شاه و گدا
- لیلی و مجنون
- مثنوی بنگ و باده. به شاه اسماعیل تقدیم شده‌است.
- روضه.
- حقیقت السعداء. این کتاب ترجمه روضه‌الشهدای حسین واعظ کاشفی است. که بر آن مطالبی نیز افزوده است.
- صحبت الاثمار. (گفتوگو بین چند میوه است و یکی از نخستین کتابهای ادبیات کودک محسوب میشود.)
- شکایتنامه.
- رساله معما.

یاد نامه فضولی

- ۱۹۰۸ - عزیر حاجی بیگف ابرایی بر اساس داستان و اشعار لیلی و مجنون فضولی نوشت.
- ۱۹۵۲ - به افتخار محمد فضولی شهر کاریاگینو در اتحاد شوروی، که اکنون در منطقه خودمختار قره باغ واقع است، «فضولی» نامیده شد.
- ۱۹۵۸ - در جمهوری آذربایجان در دوره اتحاد جماهیر شوروی، برای بزرگداشت مقام ادبی فضولی کنفرانسی

بینالمللی برگزار شد و آثار ترکی و فارسی او در چاپ جدید منتشر گردید.

○ ۱۹۹۳ تا ۱۹۹۶ - به مناسبت پانصدمین سال تولد فضولی در جمهوری آذربایجان طی سه سال مراسم و جشنهای متعددی برپا شد. در این سالها در کشورهای مختلف نیز کنگرها و مراسم بزرگداشت متعددی برگزار شد. از جمله میزبانان مراسم میتوان به ایران (تهران)، ترکیه (آنکارا)، روسیه (مسکو)، عراق (بغداد، کربلا و کرکوک)، گرجستان، قزاقستان، ازبکستان، داغستان، دربند، مخاچقلعه، و دفتر مرکزی سازمان یونسکو در پاریس اشاره کرد.

○ ۱۹۹۶ - روز ۸ نوامبر روز عید ملی لقب گرفت و حیدر علیاف رئیس جمهوری وقت جمهوری آذربایجان در جشن باشکوهی در کاخ رسپوبلیکا سخنرانی کرد و از فضولی به عنوان شاعر ملی آذربایجان تجلیل کرد.

○ ۲۰۰۷ - در ۲۲ و ۲۳ خرداد ۱۳۸۶ همایش دو روزه فضولیشناسی در ارومیه برگزار شد. مرکز مطالعات و تحقیقات آذربایجانشناسی و دانشگاه ارومیه در استان آذربایجان غربی این همایش را برگزار کردند. «به گفته کارشناس اجرایی همایش ۵ مقاله از کشور ترکیه، ۲۹ مقاله از باکو، یک مقاله از روسیه، ۸ مقاله از جمهوری نخجوان و ۷۰ مقاله از کشور ایران به دبیرخانه واصل شده بود».

سرو را همچو قدت شیوه رعناایی نیست
این قدر هست که او مثل تو هرجایی نیست

سرو و گل تا ز قد و روی تو دیدند شکست
باغبان را سرو برک چمن آرایی نیست
همدمی چون غم او نیست دم تنهایی
هر کرا هست غم او غم تنهایی نیست
ای دل ار عاشقی از طعنه میندیش که ذوق
نتوان یافت ز عشقی که برسوایی نیست
ای که داری سر سودای تجارت بینفع
هیچ سرمایه به از جوهر دانایی نیست
صبر در عشق تو کاریست پسندیده ولی
کرده ام تجربه کار من شیدایی نیست
مشو از دیده خونبار فضولی غایب
که درو بی گل روی تو شکیبایی نیست

نمونه شعر ترکی

ای خوش اول مست، کی بیلمز غمی-عالم نه ایمیش،
نه چکر عالم اوچون غم، نه بیلر غم نه ایمیش
بیر پری سیلسیلهیی-عشقینه دوشدوم ناگه،
شیمدی بیلدیم سببی-خیلقت-آدم نه ایمیش .
واعظ اوصافی-جهنم قلیر، ای اهل ورع !
وار اونون مجلسینه، بیل کی جهنم نه ایمیش !
اوخو کؤکسومده ئوتوپ، قالمیش ایمیش پئیکانی،
آه بیلدیم سببی-آهی-دمادم نه ایمیش !
ای فضولی! مزهیی-ساقی و صهبا بیلدین،
توبه قیل تا بیله سن، زرق و ریا هم نه ایمیش !

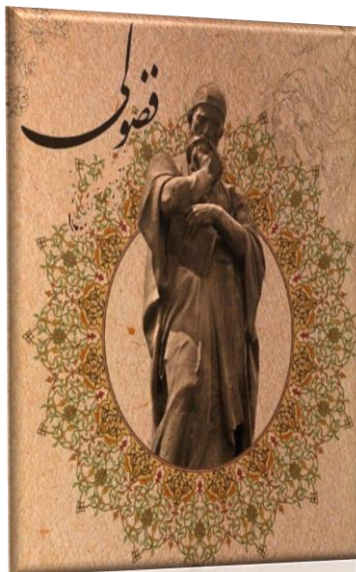
رباعیلر

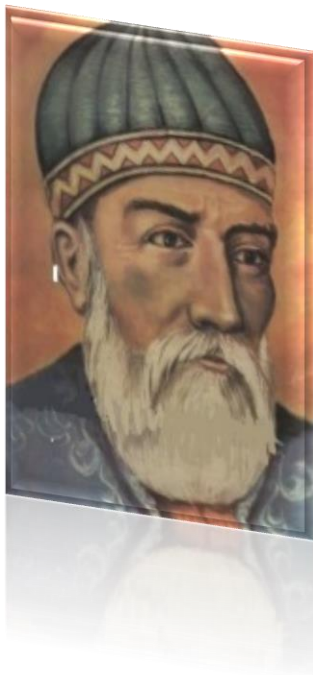
ساقی کرم ائت شراب گلفام یوروت،
گلفام شرابا وئرمه آرام ، یوروت.
بزم ایچره حباب اشک گلگونومدان،
مین جام یوروتمه جان اوچون جام یوروت.

جانیمدا اولان ذخیره ی نطق و حیات،
جیسمیمده اولان جوهر حسن حرکات.
صرف اولمادی محبوبلارین عشقینده،
افسوس کی بیهوده کنچیردیم اوقات.

تعمیر بقاع و جمع مال ائتدین ، توت،
هر آرزو ائتدینسه اونا یئتدین ، توت.
چون عمر بقاسینا توتولماز او مید،
هر حال ایله گلدیگین گیبی گئتدین توت.

رمضان اولدو چکیب شاهد می پرده یه رو ،

مي ايچون چنگ توتوب تعزيه ، آچدي گيسو
 بيلدي مطرب كي نه دير حال ، گوتوردو سازي ،
 بزم دن چكدي اياغيني صُراحي و سبو
 بزم قانوني پوزولدو ، نه ايچون چنگ ايله دف؟
 يَغِيلِب ائتمه يه لر حاكم انشيگين ده غلو
 رمضان آبي گَرگ آچيلا جنت قاپي سي ،
 نه روا كيم ، اولاميخانه قاپي سي باغلو
 فتح ميخانه ايچون اوخوياليم فاتحه لر ،
 اولامي اوزوموزه آچيلا بير باغلي قابو
 آفتاب قدح ائتمز رمضان آبي طلوع ،
 نه بلادير بيزه يارب ، نه قرا گون دور بو؟
 انتظار مي گَلگون ايله بايرام آبي نا ،
 باخه - باخه انه جك دير گوزوموزه قره سو
 رمضان اولدو ، بودور وهمي فضولي نين كيم ،
 نچه گون ايچمه يه مي ، زهد ايله ناگه توتا خو.

واسقني شربةً بكف علي

يار سلمان و خواجه قنبر

والي روضه ساقى كوثر

اولدور آئينه دار صورت حق

نه وصي وارث نبى مطلق

ناظم شرع و ساقى كوثر

باب شُبَيْر و والد شُبَيْر

ربنا لا تغيراً اولى

واسقني شربةً بكف علي

ملاحمد فضولى

الْحَمْدُ لِمَنْ أَنَا رَقْلَبِي وَ هَدَا

والشكر لما فيه من الشوقِ بَدَا

ما أمدحُ واهباً سواه اَبدا

لا أَشركُ في ثناء ربي أَحدا

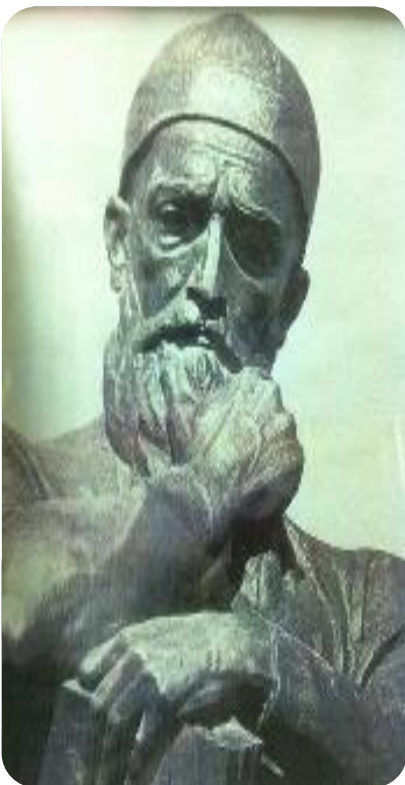

قطعه اي از ملامحمد فضولي

دوشدوم نفسدن اولمادي بير هم نفس منه
اي عيسوي نفس سن اوزون وير نفس منه
مجنون کيمي بو دهرده اي يار ليلي وش
بالين استراحت اولوب خار و خس منه
نالم ايدوبدور او قدر تاثیر داغ داشا
داغ داش من آغلياندا ويروور ايندي سس منه
فضولي کنچ سن بو سوداي عشقندن
جان قور خوسي وار او مه لقا لردن سنه

انتمه داهي

اي گوز، اول نرگس خونخواره، نگاه انتمه داهي،
روزگاريم ، غم هجر ايله سياه انتمه داهي.
اي گوزوم ياشي ، بو سرگشته ليگين ، ترکين قيل،
سرو قامت لره قطع. سر. راه انتمه داهي.
اي کونول عمرومو وئردين ينله ، عاشق ليگ ايله،
باخما هر غنچه لب و گلرخه، آه انتمه داهي.
باخما اي جان ، خطر رخسارينه محبوب لرين،
احتياط ايله ، گناه اوزره گناه انتمه داهي.

قىلما اي عشق منه عرضه پري چهره لري،
صورت حاليمي لهو ايله تباہ ائتمه داهي.
گۆتور اي نفس، هوا و هوسين عالم دن،
هرزه - هرزه طلب رفعت جان ائتمه داهي.
اي((فضولي)) مي و محبوب مذاقين ترك ائت،
ئوزونو عاصي درگاه اله ائتمه داهي

آنا سىچمز قارادان آغى!

مرهم قويوب اونارما سينمده قانلى داغى
سۇندورمه، ئوز الينله يانديرديغين چيراغى!
اولموش جنونا مايلى، ابرونا دئر مه نو
نه اعتبار آنا كيم سىچمز قارادان آغى!
قدّين غمينده سروين سورماغا ضعفِ حالين
گلزاردان كسيلمز ايرماقلارين آياغى
ئُر تِك ديشين سۇزونوهر دم ائشيتمك ايستر
بحرين مُدام آئينچون ساحلده دير قولاغى
زولفو سيه صنملر اولموش سنين اسيرين
عشقينده هر بيرى نين ئوز زلفو بوينو باغى
گر مشك دئرسه عاشق اول بوى زولفه ساقى

تند اولما بیر قدح وئریر ، تر ائيله سین دماغی
دوران حوادثیندن یوخ باکیمیز فضولی
دارالامانیمیزدیر مئیکانه لر بوجاغی.

غزل

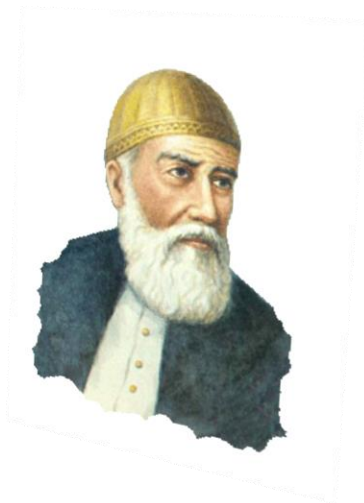
ای گول! نه عجب سلسله ی مشک ترین وار!
وی سرو! نه خوش جان آلیجی عشوه لرین وار!
آجیتدی بنی آجی سوزون ، تند نگاهین
ای نخل ملاححت! نه بلا تلخ برین وار!
پنیکانلاری ایله دولودور چشم پر آبیم،
ای بحر! سانیرسان سنین آنجاق گهرین وار؟
اول سنگدله ناله ی زارین اثر انتمیش،
ای دل سنه بودووق یئتر تا اثرین وار.
عشق ایچره کونول دئمه کی من بیخودم آنجاق،
ای غافیل! ئوزوندن سنین آنجاق خبرین وار!
چوخ باخدیغی نین غمزه ایله باغریں اوزرسن،
هر کیمه کی باخمازسان، اونونلار نظریں وار!
عشق اهلینه اول ماه ، فضولی! نظر انتمیش،
سن هم ئوزونو گوستر، اگر بیر هنریں وار!

اوجالدين قبريمي

اوجالدين قبريمي اي بي درد لر ، سنگ ملامت دن
 كي معلوم اولاد درد اهلينه قبريم ، اول علامت دن
 مزاريم اوزره قويماں ميل اگر كويون دا جان وئرسم
 قويون بير سايه دوشسون قبريمه اول سرو قامت دن
 گورن ساعت ده اول قامت قيامين ، قنيماديم جانہ
 قيامت هم گلته ، قورتارمارام من بو ندامت دن
 قيامت ده حسابي اولمايان لاردان دير اول غافل
 كي فرق ايلر فراقين شاميني ، صبح قيامت دن
 طريق صبر و تدبير سلامت لذتين بيلمين
 منه عشق و ملامت يئي گلير صبر و سلامت دن
 طبيعت انحرافين گور هواي عشق دن تن ده
 علاج انت دوشمه دن ساقبي مزاجيم استقامت دن
 فضولي كنج سلامت كوچه سين دن ، صبر كويون دان
 فراغت اولمايان يئرده ، سفر يئي دير اقامت دن

سلام و صلوات ، غزل ترکی - عربي از فضولي

وصلين منه حیات وئزر ، فرقتين ممات
 سبحان خالقي خَلَقَ الموت و الحيات
 هجرانينه تحمل ائدن وصليني تاپير
 طوبي لِمَنْ يُساعده الصَّبْر و الثُّبات
 مهريں دير آفتاب مقاصد وسيله سي
 ماشا من اراد به الفوز و النجات
 تۆكموش رياض طبعيمه باران شوقونو
 من أنزل المياه و أحیی بها النبات
 حق آفرينشه سبب ائتدي وجودونو
 اوجيت بالظهور ظهور المكونات
 ايزد سرير حُسنه سني قيلدي پادشاه
 اعلي کمال ذاتک في احسن الصفات
 قيلدين اداي نعمت فضولي تمام قيل
 کَلَمَتَ بالسلام و تَمَمَتَ بالصلوات

حکیم ملا محمد فضولی (1498-1558 میلادی) شاعر سه زبانه

منبع : دیوان ترکی فضولی

«بَنگ و باد» یک مثنوی تمثیلی در 400 بیت در وزن فعلاطن
مفاعِلن فعلن است که از سوی حکیم ملا محمد فضولی سروده شده
و به شاه اسماعیل صفوی اهدا گردیده است.

وعلی وصل ایله آلدین صبریمیز، آرامیمیز
اولمادی بیرگون وصالیندان میسر کلمیمیز
کچدی هجر ایله فضولی دن بتر ایامیمیز
قانی ای ظالم، یزیم له عهد و پیمان اتدیگین؟

فضولی رند شیدانر همیشه خلقه رسوانر
صوروک کیم بو نه سودانر بو سودان اوصانمز می
Fuzûlî rind-i şeydâdır, hemîşe halka râsvâdır
Sorun kim bu ne sevdâdır, bu sevdâdan usanmaz mı

ای فضولی قیلمازام ترک طریق عشق کیم
بو فضیلت داخل رحل کمال ریدر منی

Dr. Səməd Bayramzadə

**Azərbaycan Milli Elmlər
Akademiyası akad.
Z.M.Bünyadov adına
Şərqşünaslıq İnstitutunun
“Cənubi Azərbaycan”
şöbəsinin aparıcı elmi
işçisi, tarix üzrə fəlsəfə
doktoru, 1957-ci il
təvəllüdlü, azərbaycanlı
Bayramzadə Səməd
Zülfəli oğlu**

HAQQINDA

Səməd Zülfəli oğlu Bayramzadə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (hazırkı Bakı Dövlət Universiteti) “Şərqşünaslıq” fakültəsinin fars filologiyası şöbəsini 1979-cu ildə bitirmişdir.

1979-1989-cu illərdə AMEA-nın Şərqşünaslıq İnstitutunun “Cənubi Azərbaycan” şöbəsində baş laborant, kiçik elmi işçi və elmi işçi vəzifələrində çalışmışdır. 1988-ci ildə “Cənubi Azərbaycanın sosial-siyasi vəziyyəti (1947-1962-ci illər)” mövzusunda dissertasiya işini müdafiə edərək tarix üzrə fəlsəfə doktoru alimlik dərəcəsi almışdır.

1988-ci ilin fevral-may aylarında Əfqanıstan Respublikasında tərcüməçi sifətilə ezamiyyətdə olmuşdur.

- 1989-1992-ci illərdə M.F.Axundov adına Azərbaycan pedaqoji rus dili və ədəbiyyatı institutunda (indiki Slavyan universiteti) baş müəllim və dosent vəzifələrində çalışmış, Azərbaycan tarixi fənni üzrə mühazirələr oxumuş,

- 1992-1995-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının İran İslam Respublikasındakı səfirliyində (Tehran) 2-ci katib olmuş, səfirin siyasi işlər üzrə müavini vəzifəsini icra etmiş,

- 1997-2001-ci illərdə AMEA-nın Z.M.Bünyadov adına Şərqşünaslıq institutunun “Cənubi Azərbaycan” şöbəsində böyük elmi işçi vəzifəsində işləmiş,

- 2001-2006-cı illərdə Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsində Dini

Qurumlarla İş üzrə şöbənin müdiri vəzifəsində çalışmış,

- 2013cü ilin yanvar ayından isə AMEA-nın Z.M.Bünyadov adına Şərqşünaslıq institutunun “Cənubi Azərbaycan” şöbəsində aparıcı elmi işçi vəzifəsində fəaliyyətə başlamışdır və 2015-ci ildən isə bu şöbəyə rəhbərlik etməkdədir.

S.Z.Bayramzadə 2013-cü ildə BMT-nin “Ümumsülh uğrunda” Beynəlxalq Federasiyasının “Sülhməramlı Səfiri” fəxri adına layiq görülmüşdür.

AMEA akad. Z.M.Bünyadov adına Şərqşünaslıq institutu Elmi şurasının 03.03.2014cü il tarixli iclasının qərarı ilə tarix üzrə fəlsəfə doktoru Səməd Bayramzadə ixtisası 5502.01 – “Ümumi tarix” olmaqla “Müasir İranın regional siyasətində Cənubi Azərbaycan” mövzusu ilə elmlər doktorluğu üzrə dissertant təsdiq edilmişdir.

S.Z.Bayramzadə 60-a yaxın elmi əsərlərin, o cümlədən:

1) Социально-классовая структура общества Иранского Азербайджана в 1947-1962 гг. – В кн. Актуальные проблемы стран Ближнего и Среднего Востока. Москва, «Наука»,1986;

2) «İran hakim dairələrinin Cənubi Azərbaycan maarifi və mədəniyyəti sahəsində siyasəti (1947-

1978-ci illər) – Cənubu Azərbaycan tarixi məsələləri. Bakı, «Elm», 1989 və 1991;

3) Cənubi Azərbaycan (1828-1917-ci illər) – Azərbaycan tarixi. Bakı, «Elm», 1994 və “Çıraq”, 2007;

4) Güney Azərbaycan (Şövkət Tağıyeva və Əkrəm Bije ilə birgə). Bakı, «Orxan», 2000;

5) Azərbaycan islam mədəniyyəti abidələri. Bakı, 2000;

6) ”Güney və Quzey: ensiklopedik təqvim (başlıca tarixi olaylar, siyasi və ədəbişəxsiyyətlər”, Bakı, “Apostrof”, 2014 (Əkrəm Rəimli (Bije) ilə birgə);

7) “21 Azər-70” Fotoalbom (tərtib edən və məsul redaktor, ön söz və təqdimatın müəllifi). Bakı, “Araz” nəşriyyatı, 2015;

8) Cənubi Azərbaycan: “21 azər”dən İranda “ağ inqilab”a kimi. Bakı, “Tərəqqi”, 2016 (rus dilində) adlı kitabların müəllifidir.

Səməd Bayramzadə Əfqanıstan, İran, İraq, Türkiyə, Qazaxıstan, Rusiya, İspaniya və Polşada keçirilən beynəlxalq konfranslarda Azərbaycan tarixi, mədəniyyəti və milli-mənəvi dəyərlərinə aid elmi-siyasi mövzularda çıxışlar etmişdir.

**Səməd Bayramzadə,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru**

Çap edilmiş əsərlərin siyahısı.

1. 1949-1953-cü illər İran xalqlarının antiimperialist və demokratik hərəkətində Cənubi Azərbaycanın iştirakı - Материалы научной сессии молодых востоковедов, посвященной 25-летию образования ин-та народов Ближн. и Среднего Востока. «Элм», Баку, 1983, s.37-40
2. Азербайджаноязычная печать Ирана после победы революции 1978-1979 гг. - Третья Всесоюзная школа молодых востоковедов (Звени-город, октябрь 1984 г.). Тезисы.Т.III. Идеология. Политика. Международные отношения. Москва, «Наука», 1984, s.19-20
3. Некоторые аспекты демографической ситуации в ЮжномАзербайжане в 1940-50-е годы - Четвертая Всесоюзная школа молодых востоковедов.Тезисы. Т.IV. Новейшая политическая история. Идеология. Москва, «Наука», 1986, s.72-74

4. Основные изменения социально-классовой структуры Иранского Азербайджана в 1947-1962 гг. - Актуальные проблемы стран Ближн. и Средн. Востока (сборник статей). Москва, «Наука», 1986, s.80-88
5. О численности и структуре рабочего класса Южного Азербайджана (конец 50-х начало 60-х годов XX в.) - Материалы VI научной конференции молодых востоковедов. Баку, «ЭЛМ», 1987, s.6-8
6. Cənubi Azərbaycanın səhiyyəsi – Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası, T.X, Bakı, 1987, s.418
7. Cənubi Azərbaycan maarifi - Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası, T.X, Bakı, 1987, s.418
8. Cənubi Azərbaycanda elm, elmi idarələr, ali təhsil - Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası, T.X, Bakı, 1987, s.418-419
9. Cənub Azərbaycanda mətbuat, radio verilişləri və televiziya. - Azərbaycan Sovet Ensiklopediyası, T.X, Bakı, 1987, s.419
10. Görkəmli elm və sənət adamları (Məmmədli Tərbiyə. Danışməndani Azərbaycan. Azərbaycanın görkəmli elm, sənət adamları. Bakı, Azərnəşr, 1987 kitabına rəy) Mustafayev V.K. ilə birlikdə. “Bakı” qəzeti, 13 iyul 1987

11. Авторферат диссертации на соискание ученой степени кандидата исторических наук «Социально-политическое положение Южного (Иранского) Азербайджана (1947-1962гг.). Тбилиси, Государственный университет, 1988
12. К политической деятельности Азербайджанской Демократической Партии (1947-1960 гг.) - V Всесоюзная школа молодых востоковедов. Тезисы. Т. III. Политика, идеология, международные отношения. Москва, «Наука», 1989, s.36-39
13. İran hakim dairələrinin Cənubi Azərbaycan maarifi və mədəniyyəti sahəsindəki siyasəti (1947-1978-ci illər) - Cənubi Azərbaycan tarixi məsələləri. Bakı, "Elm", 1989, s.46-68
14. O tayda bir kənd var (H.Saedinin "İlxıçı" kitabı əsasında Təbriz şəhəri yaxınlığındakı İlxıçı kəndinin etnodemoqrafik vəziyyətinə baxış) Mustafayev M.K. ilə birlikdə. "Elm və Həyat" jurnalı, No.5, 1989, s.2-24
15. Ellərivə xoş gəldin (şair B.Q.Səhəndin yaradıcılığı əsasında İran hakim dairələrinin azərbaycanlılara münasibətdə milli siyasəti

- barədə) Mustafayev M.K. ilə birlikdə. “Azərbaycan” jurnalı, No.8, 1989, s.163-166
16. “Mən iki dünyada yaşayıram” (Qulamrza Səbri Təbrizi. İran. Edinburq, 1989 kitabına rəy) Nəsibzadə N.L. ilə birlikdə. “Ədəbiyyat və incəsənət” qəzeti, 03.11.1989
17. Южный Азербайджан в экономической структуре Ирана (40-50-е годы.) - Актуальные проблемы истории и культуры стран Ближнего и Среднего Востока. Материалы I научной конференции молодых востоковедов Закавказья. Баку. «ЭЛМ», 1990, s.7-9
18. Dilimizlə bağlı problemlər (Mustafayev V.K. ilə birlikdə). “Elm” qəzeti, 10 mart 1990
19. Алекбер Хаддат. газета “Русский язык», 20 марта 1990
20. Birinci Milletlararası Böyük Azərbaycan Kongresi (rus dilində). газета “Русский язык», 12 июля 1990
21. İran hakim dairələrinin Cənubi Azərbaycan maarifi və mədəniyyəti sahəsindəki siyasəti (1947-1978-ci illər) - Cənubi Azərbaycan tarixi məsələləri. İkinci işlənmiş nəşri. Bakı, “Elm”, 1991, s.46-67

22. Azadlıq yolunun mübarizi təbrizli Zeynəb paşa. газета «Русский язык», 20 марта 1992
23. Cənubi Azərbaycan (1828-1917) - Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan XX əsrədək). I cild. Ali məktəblər üçün dərslik. Bakı, «Azərbaycan Dövlət nəşriyyatı», 1994, s.622-639
24. Milli birlik ideyasını real milli birliyə necə çevirməli? (Mustafayev V.K. Cənubi Azərbaycanda milli şüur (XX əsrin Iyarısı). Bakı, 1998 kitabına rəy). «Tanıtım» qəzeti, 13-18 iyun, 1999
25. AXC hakimiyyətinin taleyi (yaxud Azərbaycan Respublikası Rusiya və Amerika siyasəti məngənəsində). I məqalə, «Tanıtım» qəzeti, 31 iyul - 6 avqust, 1999
26. AXC hakimiyyətinin taleyi (yaxud Azərbaycan Respublikası Rusiya və Amerika siyasəti məngənəsində). II məqalə, «Tanıtım» qəzeti, 6-12 avqust, 1999
27. «Güney Azərbaycan» kitabı (Ş.Tağıyeva. Ə.Rəhimli ilə birlikdə). Bakı, «Orxan» nəşriyyatı, 2000
28. Azərbaycançılıq, dövlətçilik və dini dəyərlər modeli. Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin Bülleteni, No.15, 2005, s.11-13

29. Cənubi Azərbaycan (1828-1917) - Azərbaycan tarixi (ən qədim zamanlardan XX əsrədək). I cild. Ali məktəblər üçün dərslik. Yenidən işlənilmiş ikinci nəşri. Bakı, “Çıraq” nəşriyyatı, 2007, s.650-668
30. Azərbaycan İslam mədəniyyəti abidələri (abidələr, alimlər, mütəfəkkirlər, məktəblər). “Apostroff” çap evinin mətbəəsi, Bakı, 2008, 150 s.
31. Еще раз о Туркменчайском договоре. газета «Право выбора», апрель 2012
32. Türkmənçay müqaviləsinə yeni baxış (1-ci məqalə). “Dəvət” jurnalı, aprel, No.9, 2012, s.82-85
33. Türkmənçay müqaviləsinə yeni baxış (2-ci məqalə). “Dəvət” jurnalı, may, No.10, 2012, s.46-49
34. Türkmənçay müqaviləsinə yeni baxış (3-cü məqalə). “Dəvət” jurnalı, iyun, No.11, 2012, s.68-71
35. Туркменчайский договор: неизвестные страницы. “İrs-Наследие-Heritage” - Международный Азербайджанский журнал, №3 (57), 2012, s.4-11
36. The Treaty of Turkmanchay: unknown pages. “IRS-Heritage” - history, culture,

- anthropology digest. 3 (10), Autumn, 2012, s.18-25
37. Türkmənçay müqaviləsi: açılmamış səhifələr...: Təhrif edilmiş coğrafi yer adları. “Olaylar” qəzeti, 29 yanvar 2013
 38. Qara müqavilədəki ağ yalanlar. “525-ci qəzet”, 5 fevral 2013
 39. Туркменчайский договор: неизвестные страницы (фальсифицированные географические названия). газета «Эхо», 7 февраля 2013
 40. Azərbaycan aliminin uğuru. “Kaspi” qəzeti, 4 aprel 2013
 41. Hakimiyyət-cəmiyyət-din münasibətlərinin Azərbaycan modeli beynəlxalq səviyyədə müsbət qarşılanıb. “525-ci qəzet”, 5 aprel 2013
 42. Туркменчайский договор: искаженные географические названия. “İrs-Наследие-Heritage” - Международный Азербайджанский журнал, №5 (65), 2013, s.22-26
 43. Güney və Quzey Azərbaycan: ensiklopedik təqvim (başlıca tarixi olaylar, siyasi və ədəbi şəxsiyyətlər) Ə.Rəhimli (Bije) ilə birlikdə. “Apostrof” çap evinin mətbəəsi, Bakı, 2014, 314 s.

44. Bir daha “Türkmənçay müqaviləsi” haqqında
– Güney Azərbaycan: tarix və müasirlik.
“Zərdabi” nəşriyyatı, Bakı, 2014, s.28-50
45. Türkmənçay müqaviləsi: açılmamış səhifələr
(təhrif edilmiş coğrafi yer adları) – Güney
Azərbaycan: tarix və müasirlik. “Zərdabi”
nəşriyyatı, Bakı, 2014, s.139-150
46. Cavad Heyət şəxsiyyəti. “Palitra” qəzeti, 25
sentyabr 2014
47. Azərbaycanda Novruz bayramı: qədim adət-
ənənələr, unudulmaz mərasimlər. “525-ci
qəzet”, 25 fevral 2015
48. Atıl-batıl çərşənbə. “Kaspi” qəzeti, 25 fevral
2015
49. “21 Azər-70” Fotoalbom (tərtib edən və məsul
redaktor, ön söz və təqdimatın müəllifi). Bakı,
“Araz” nəşriyyatı, 186 s.
50. Azərbaycan Demokrat Firqəsinin yaranması
və fəaliyyəti barədə bəzi mülahizələr, - “21
Azər-70” mövzusunda Elmi Konfransının
Materialları, Bakı, “Araz” nəşriyyatı, s.151-
171;
51. Qılinc həmin qılındır..., “Bütöv Azərbaycan”
qəzeti, say 29 (283), 17-23 dekabr 2015;
52. Tarixi təhrif etməyin (R.Rüstəmov ilə
birlikdə), “Palitra” qəz., 06.01.2016

53. Azərbaycan alimlərinin Türkiyənin “Yeni Şafak” qəzetinin baş redaktoru İbrahim Qaragülə cavabı. (R.Rüstəmov ilə birlikdə), “AZADİNFÖRM” İnformasiya Agentliyinin saytı: 12.01.2016
/http://www.azadinform.az/news/a-106113.html
54. Alimlərimizin Türkiyənin “Yeni Şafak” qəzetinin baş redaktoru İbrahim Karagülə cavabı (R.Rüstəmov ilə birlikdə), Karabakh media, 27.01.2016/
http://karabakhmedia.az/main/3130-alimlerimizin-turkiyenin-yeni-shafak-qezetinin-bash-redaktoru-brahim-karagule-cavabi.html
55. Южный Азербайджан: от «21 азерб»а до «белой революции» в Иране, Баку, «Тереги», 2016, 334 стр.
56. “Bütöv Azərbaycan fədəisi” (prof. Ş.Ə.Tağıyevanın 90 illik yubileyi münasibətilə), “Bütöv Azərbaycan” qəzeti, 9-15 iyun 2016;
57. Urmiya gölünün hazırkı durumu barədə. Dünya Azərbaycanlılarının İnformasiya Mərkəzi, 16.09.2016 /

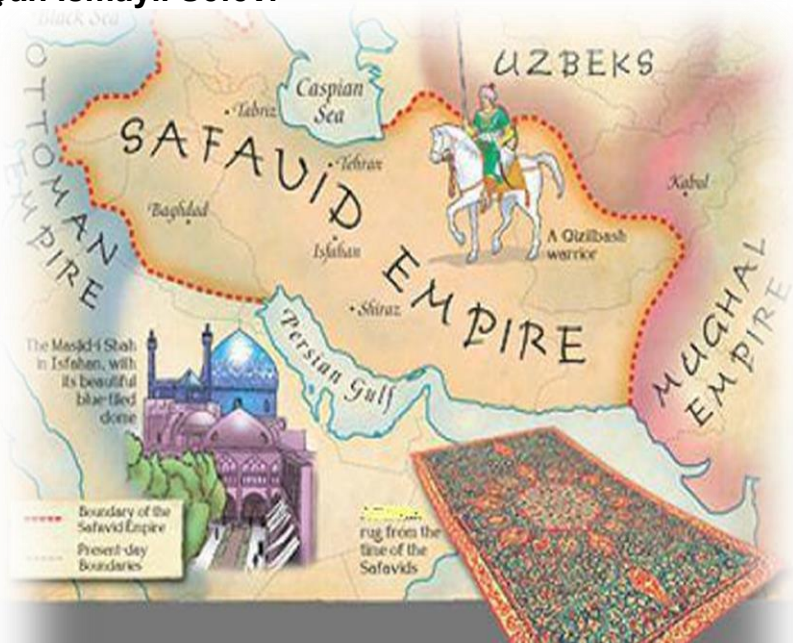
<http://www.daim.az/view.php?lang=az&menu=38&id=27442>

58. 70 il bundan öncə qələmə alınmış bir şeirin tarixçəsi. Dünya Azərbaycanlılarının İnformasiya Mərkəzi, 04.10.2016 / <http://www.daim.az/view.php?lang=az&menu=16&id=27508>

59. Azərbaycançılıq tarixindən: ideyadan ideologiyaya. – Müstəqilliyimiz əbədidir (toplu), Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Siyasi Sənədlər Arxivi, Bakı, 2016, s.147-154

Ramin Piriyeu

Şah İsmayıl Səfəvi

XVII əsrdə Azərbaycan Səfəvi dövlətinə səfər etmiş Fransız səyyah "Səfəvi-Gürcü" münasibətlərindən yazır..

"..Gürcü əyanlarının çox böyük əksəriyyəti zahirən Məhəmmədi (müsəlman) idilər. Bəziləri bunu sarayda qulluq əldə etmək, bəziləri dövlətdən müavinət almaq üçün etmişdilər. Bəziləri də şah ilə öz qızlarını evləndirmək şərəfinə nail olmaq və ya onları saray xanımlarının xidmətinə keçirmək

üçünbelə etmişdilər. Belə bir çirkin nəciblik onların ən gözəl qızlarının şaha təqdim olunmasına səbəb olmuşdu. Onların mükafatı isə müavinət və ya qulluq idi. Məhəmməd dinini isə qabaqcadan qəbul etmək lazım idi. Müavinət isə rütbəyə görə idi: adətən iki min eküdən çox olmurdu... Kaxet krallığı hal-hazırda Səfəvi şahına tabedir (bunu demişik). Oranı Şahnavaz xan fəth edib. Onun oğlu orda vitse-kral olmaq üçün Məhəmmədi olmuşdur... Kür mənbəyini Gürcüstan dağlarından alır. Şamaxıdan bir lyö kənarda Paynar (Qaynar) deyilən yerdə Arazla birləşir, dənizə tökülür. Adətə görə, gürcü şahzadəsi şahın hədiyyələrini və məktublarını qapıdan çöldə almalıdır, çünki onlar Səfəvilərdən Tiflisə gəlir.."

Fransız səyyah Jan Şarden

"Parisdən İsfahana Səyahət" Amsterdam 1711-ci il/ səh.14

"استاد شهریار"

سيزلايير احواليما صبحه قدر تاريم منيم
تکجه تاريم دير قارا کونلرده غمخواريم منيم
چوخ وفالي دوستلاريم واردير، يامان کون گلجه بين
تاردان اؤزگه قالمايير يار وفاداريم منيم

DANIŞAN ŞƏKİLLƏR

مزار غریب شیخ محمد خیابانی که در فاصله چند متری با مزار ستارخان که در شهر ری قرار گرفته است به محل انباشت زباله های ساختمانی تبدیل شده است. علاوه بر آن این تصاویر حاکی از تخریب سنگ قبر شیخ محمد خیابانی است.

İmir Məmmədlinin
“Şəkillər” şeirini təqdim edir.

Mənə külək şəkli çəkmək istəsən,
Əyilmiş bir ağac şəkli bəsdı.
Dağılmış telləri bir gözəl qızın,
Ya da bir oğlanın kəkili bəsdı.

Əgər sevgi şəkli çəkmək istəsən,
Çiçəkli kolların şəkli bəsdı.
Tənhalıq şəkli çəkmək istəsən,
Ot basmış yolların şəkli bəsdı.

Həyatın şəklini çəkmək istəsən,
Ağır bir ömürün şəkli bəsdı,
Yeni ağac kimi qəddi bükülmüş
Qocalmış İmirin Şəkili bəsdı.

Məzahir Süleymanzadə

Allah bilə - bilə bizi ayırdı,
Vallah, gülə - gülə bizi ayırdı...
Qəlbimdə o boyda məhəbbət vardı,
Düşündü, bu hələ mənimçün azdı...
Səni həyatımdan alıb apardı,
Mənim taleyimi yenidən yazdı...
Allah bilə - bilə bizi ayırdı,
Vallah, gülə - gülə bizi ayırdı...

Qəflətən üzüldü əlin - əlimdən,
Sən mələk qanadlı bir quşa
döndün.

Yayın ortasında, qızmar bir gündə,
Qəlbimi üşüdən bir qışa döndün...
Allah bilə - bilə bizi ayırdı,
Vallah, gülə - gülə bizi ayırdı...

Tanrı məsləhəti yəqin beləymiş,
Səni qovuşdurdu əbədiyyətə.
Vüsala yetməmiş, kama çatmamış,
Məni məhkum etdi dərddə, həsrətə...
Allah bilə - bilə bizi ayırdı,
Vallah, gülə - gülə bizi ayırdı ...
1980.

Yolum düşdü meşəyə...
Təbiəti seyr edib,
Çəkildim bir guşəyə...
Narın yağış yağırdı,
Kimsə məni çağırırdı...
Ayağı altda xəzəl,
Özü xəzəldən gözəl,
Qara çətirli xanım,
Payız ətirli xanım...
Ürəyi əsim - əsim,
Dodağında təbəssüm...

Dedi, əmi, azmısan?
 Gəl, yapışım əlindən...
 Həyatından bezmisən,
 Oxudum gözlərindən...
 ...Heç xoşuma gəlmədi,
 Qızın "əmi" sözündən,
 Güzəllik belədi də,
 Çox razıydı özündən...
 Meşə ola, qız ola,
 Özü də yalqız ola...
 İllərdir yatıb qalan,
 Hisslərimi ayıltım...
 Mən bu gözəl meşəyə,
 "Əmi" kimi getmişdim,
 "Əmi" kimi qayıtdım...

Çox sevərdin çiçəkləri,
 Əzizlərdin ləçəkləri...
 Özün də bir çiçək idin,
 Əlvan güllər arasında...
 Bizi qoyub hara getdin,
 Ömrünün tən yarısında?
 Gəlmişəm ki,

Əllərinin qabarına,
Sığal çəkim...
Məzarının kənarında
çiçək əkim...

Amma mənə baxma, ana,

Görmə mənim bu günümü,
Bu anımı,
Xatırlama ad-sanımı...
Saç ağarıb, diş tökülüb,
Ayaq şişib, bel bükülüb...
Mənə baxma...
Qoy gülümü əkim, gedim,
Göz yaşımlı töküm, gedim...
Getməyə bir yerim də yox,

İncitməyim anamı çox...
Şüvələnda üç məzar var,
Bura bizim haqq evimiz...
Atam burda, anam burda,
Qardaşımlın gözü yolda...
Qəlbim xəstə, ruhum xəstə...
Bir də bura qayıdaram,
Yəqin oğul çiyini üstə...

Bir ovuc su olaydım,
Sən də icəydin məni...
Yüz cavan arasından,
Sevib-seçəydin məni...
Öyrənəydin quşların,
Çölün-düzün dilini...
Sən olaydın anamın,
Gözəl-göyçək gəlini...
İki kənd arasında,
Kəsə bir yol olaydı,
Süfrəmizdə bərəkət,
Ruzumuz bol olaydı...

Novruzda sevinəydik,
Atılaydıq yəhərə...
Güllü don almaq üçün,
Yollanaydıq şəhərə...
Şəhərdə trolleybus,
Tramvay da olaydı...
Cavanlar qız üstündə,
Hərdən dava salaydı...
Bakının küçələri,
Hər səhər yuyulaydı,

Şəhərin hay-küyünə,
Adamlar ayılaydı...
Parkdan çiçəklər dərib,
Saçlarına düzəydim...
Anama zəng etməyə,
İki qəpik gəzəydim...
Anamın qucağından,
Gələydi körpə səsi,
Zövqümü oxşayaydı,
"Qarabağ şikəstəsi"...

Qeribə dünya 4 saat · 🌐

"O olmasın, bu olsun" filmindəki Həmbəl obrazı....
Həmbəl rolunun ifaçısı Əhməd Məmmədqulu oğlu
Əhmədov 1902-ci ildə Bakıda, "Həmişəri palanı"
deyilən məhəllədə tacir ailəsində dünyaya gəlir.
Qurani əzbərdən bilən, gözəl hafizəsi və məlahətli
səsi olan Əhməd Məhərrəmlikdə şəbih deyər,
qəsidələr oxuyardı. "Humay" poemasının müəllifidir.
"Səadət uğrunda", "Seyran", "Qana qan" əsərləri
səhnəyə qoyulub. Rumlu təxəllüsü ilə yazdığı
qəzəllər İranın məşhur xanəndəsi Mustafə Payanın
repertuarının əsasını təşkil edirdi. Şair-qəzəlxanın
5000-dən çox qəzəli mövcuddur. 1982-ci ildə
Zaur Əliyev

• شهرستان ماکو

• روستاهای آذربایجان

چیلله یک کلمه تورکی است به معنای نهایت کشیدگی به کنار و این شب به خاطر کشیدگی یعنی طولانی بودن آن بدین صورت نامگذاری شده است

چیلله که جمعا 60 روز است 40 روز چله بزرگ (بیوک چیلله) و 200 روز چله کوچک (کیچیک چیلله) البته بعد از بیوک چیلله و کیچیک چیلله، قاری ننه چیلله سی هم از اول اسفند تا ۱۰ اسفند ادامه می یابد. و بعد از آن بایرام آیی شروع می شود در این شب تمامی اعضای فامیل گرد هم می آیند. و تا پاسی از شب می گویند و می خندند و آشیق ها نیز در این روز بیکار نیستند. از خور دنیهای این شب (قارپوز، نار، بزه نمیش یومورتا»

تخم مرغ رنگ شده» و ...) می باشد
اکثر مردم آذربایجان در شب یلدا "چیلله قارپیزی" (هندوانه چله)
می خورند و معتقدند با خوردن هندوانه، لرز و سوز سرما به تنشان
تأثیر نداشته و اصلاً سرمای زمستان را حس نمی کنند. در بیشتر
شهرها و روستاهای آذربایجان رسم بر این است که کسانی که
نامزد هستند در دوران نامزدی در این شب برای نامزدهای خود "
خونچا " طبق می فرستند و اقوام در هر چه بهتر بودن این خونچا ها
کمک می کنند. محتویات خونچا ها عبارتند از شیرینی ، پرتقال ،
سیب ، انار ، هندوانه ، آبنه و پارچه که با پولک و تور تزئین
می شود. هنگام غروب ، زنان فامیل هدایایی به رسم یاری به منزل
داماد آورده و به جشن و پایکوبی می پردازند. سپس طبق های آماده
را بر سر افرادی که معین شده قرار داده و روانه خانه عروس
می کنند و مادر عروس پس از تحویل طبق ها، هدایای مانند پول،
شیرینی، جوراب و دستمال به آنها می دهد. فردای این شب مادر
دختر تمام طبق ها را در اتاق میهمان چیده و از زنان فامیل برای
صرف میوه و شیرینی دعوت می کند. همچنین علاوه بر فرستادن
سهم چله برای نوعروس، در نخستین سال ازدواج ، پدر عروس قبل
از غروب آفتاب سهم دختر و دامادش را که شامل هندوانه، میوه،
آجیل، شیرینی، یک قواره پیراهنی باکفش و چادری روانه منزل آنها
می کند

در آذربایجان سابقاً که ارتباطات به این آسانی نبود از اواخر
تابستان مقدار زیادی هندوانه و خربزه در تور می گذاشتند و آن را
از سقف آشپزخانه آویزان می کردند تا در هوای آزاد خراب نشود و
یالبکه در کاه قرار می دادند. هندوانه مهمترین خوراک شب چله
مردم آذربایجان است. اغلب مردم در این شب برنج، مرغ و آش
شیر پخته و بعداز شام نیز از تنقلات موجود در منزل شامل قورقا
(گندم برشته با شاهدانه) آجیل، لبو، هویج، حلوای گردو انواع میوه،
خربزه، هندوانه و خشکبارهایی چون

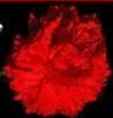
انگور، بادام و سنجد میل می کنند. ریش سفید خانواده در حالیکه با چاقو هندوانه را می برد، می گوید قادا بلامیزی بو گنجه کسدوخ (بلایای خودمان را امروز بریدیم) بعد از خوردن تنقلات و میوه در سابق بزرگان خانواده به نقل حکایات و داستان هایی از حماسه های ملی این سرزمین نظیر، اصلی و کرم، بابایاتی خواندن و ضرب المثل پرداخته و تا پاسی از شب به صحبت و گفت و گو مشغول می شوند.....

شب چیلله ئی همگی مبارک باد

20 yanvar

Ümumxalq matəm günüdür!

20 Yanvar tariximizin qəhrəmanlıq səhifəsidir

20 Yanvar Azərbaycan tarixində təkcə faciə deyil, Azərbaycanın istiqlal yolunun ilk zirvəsi, milli məfkurəmizin azadlıq istəyinin oyanış günüdür. Bu, uzun illər sovet imperiyasının əsarətində yaşayan xalqın azadlıq səsinə uraltdığı, öz suverenliyi uğrunda cəsarət nümayiş etdirdiyi şərəfli bir tarixdir. Bu tarix həm də kimin kim olduğunu sübut edən növbəti imtahan idi.

1990-cı il yanvarın 19-dan 20-nə keçən gecə Bakıda sovet ordusu tərəfindən dinc əhaliyə qarşı dəhşətli, kütləvi qırğın hadisəsi törədildi. Bu qanlı hadisənin törədilməsində əsas məqsədlərdən biri öz haqlı tələblərini irəli sürən, bu tələblərə demokratik yollarla nail olmaq istəyən, istiqlaliyyət, azadlıq, suverenlik istəyində olan Azərbaycan xalqının iradəsini qırmaq, insanların müstəqillik arzularını tankların tırtılları altında əzmək idi. Sovet imperiyası günahsız insanların qanını axıtsa da, xalqımıza qarşı misli görünməmiş qəddarlıq etsə də, istəyinə nail ola bilmədi, **milli qürurumuzu qıra bilmədi.**

Nərdivan

Bu dünya nərdivandı,
Qalxanda mehribandı,
Enəndə nə yamandı...

Görüşdük pillələrdə,
Yolun yarısında biz.
O qalxırdı bu dəmdə,
Mən enirdim xəbərsiz.

Onu arzularına
Qaldırırdı nərdivan,
Məni xatirələrə
Endirirdi
Bu zaman.
Birimiz günçixana,
Birimiz günbatana...
Qalxa bilməzdim daha,
Nə o güc,nə o təqət.
O da enə bilməzdi,-
Haqlı,haqsız
Vermişdi,
Öz hökmünü təbiət ...
Gərək ya düşməyəydi
Bu görüş heç araya.
Ya o əvvəl gələydi,
Ya mən sonra dünyaya...

همدان

نومورتا چوقوشدورماق همدان-اين رزن حيصة سینه باغلی کندلرینده، بايرام کولتورونه گۆزه ل ان عتعه لر وار. بو گۆزه للیک لرین بیرى بايرام اویون لارینا باغلی دیر. ایندی ایسه اوشاق لار آراسیندا بو اویونی گۆرمک اولار. ائشیگ ده، خالق بیر-بیر اؤوونه گنتمک ده اولار کن، هئيجان ایله اوشاق لار اؤز عایيله لر ایله قوهوم لاردان پول، جوراب و... بیغماغا گنده رله ر. یوخسا اوشاق لار اؤز عایيله لرین بیراخیب و قونشو اوشاق لارینی کوچه ده گوزله یه لرلر. قونشو اوشاق لاری بیربیر قانشاریندا دورارکن نومورتالارینی چوقوشدورماقا چالیشارلار. بیرى دییه ر، «کیم منیم ایله چوقوشدورا بيله ر؟» و آیرىسی دییه ر «منیم نومورتام اوسته ن دووه-ده گنچیرسه سینماز!» و بیرى سی ده آیرى یونده نومورتاسینی اؤگمه گه چالیشار. بؤيله سی قده ر اوتماق اوچون چالیشماقا باشلایارلار. بو آرادا کیمسه نین، نومورتاسی سینه رسه اونو اوتوزان آدلانديرارلار. و البته شرطینی اوتانلار، اوتوزانلاردان جوراب یوخسا پول و نوموتا ایسته مه گه قرار وئره رله ر.

درگزین (dargazin): درگزین

شنجور (changer): چنگیر

شاهنجرین (changarin): چانگرین

حسام آباد (:agh yazu) آق یازو

یوشانلو (hkeygan): خیگان

پشتجین (poshtegun): پوشتگون

Mişov dağı

فارسجين (farsun): فارسون

دولجردين (dugurdun): دولگردون

الاشجرد (alashegerd): الاشگرد

سورتجين (suertegun): سورتگون

فامين (pambulu): پامبولو

جاورسجين (guvorsun): گوورسون

كرفس (karavus): كرووس

جاميشلو (gamushlu): گاموشلو

”بهكندان (bukundan): بوكوندان، بوكوننان

منهران باهارلي مقال...

- مقالات جمشیدخان افشار ارومي در باره‌ي تاريخ تمدن و ادب ترك، در شمار نخستين مبارزات روشنفكري با شرق‌شناسي، ايران‌شناسي و تاريخ‌نگاري ايراني‌ك‌محور ترك‌ستيز قرار دارند و از اين رو نيز داراي اهميت و معني فوق‌العاده هستند. آنها در زمره‌ي اولين اعلان جنگ قلمي تركها در ايران-آذربايجان به رفتار سخي، ناشايست، بدوي و مَرَضِي تمدن‌دزدي فارسي-ايراني و سرقت ميراث فرهنگي تركها، هم‌پارسي‌انگاري، هم‌زرتشتي‌انگاري و هم‌آريائي‌انگاري؛ يك‌سئونگري، انكار واقعيتها، دروغ‌پردازي و جعل تاريخ با انگيزه‌هاي شونيستي و نژادپرستانه، استعمارگرايانه و زياده‌خواهي در ايران هستند.

همانگونه كه معلوم است از اوائل دوره‌ي قاجاريه و در سراسر قرون نوزده و بيستم ديپلماتها، شرق‌شناسان،

ایران‌شناسان و تاریخ‌نگاران بریتانیایی-اروپایی، با هدف مهندسی هویت قومی-ملی در ایران و ایجاد ملت مدرن ایران، از طریق نگارش و انتشار هزاران نوشته و کتاب و مقاله و تحقیق- در غرب، در ایران و در هندوستان، به بازنویسی گسترده‌ی تاریخ سیاسی، تاریخ تمدن و فرهنگ ایران حتی جهان اسلام، ایجاد تصویری نادرست و هویتی غیرواقعی برای ایران به عنوان کشوری فارسی با تاریخ پارسی، نژاد آریایی و گذشته‌ای زرتشتی اهتمام کردند.

آنها هم‌زمان به مصادره و غصب سیستماتیک میراث تاریخی و فرهنگی ترک و عرضه‌ی آنها به صورت میراث تاریخی و فرهنگی فارسی پرداختند. به عنوان نمونه دولتهای ترک در تاریخ (از غزنویان، سلجوقیان، خوارزمشاهان تا قزلباشیه، قاجار، افشار، ...)، مینیاتور آذربایجانی - تبریز (در تاریخ هنر، دوره‌ی اول آن مینیاتور «مغولی» و دوره‌ی دوم آن مینیاتور «ترکمانی» و «قزلباشی» نام دارد)، معماری ترک (از دوره‌ی سلجوقی تا آخر قاجار)، موسیقی ترکی سراسر ایران (از جمله موسیقی باخشی خراسان و موسیقی آشیقی آذربایجان)، صنایع دستی و هنر قالی‌بافی ترک (طوائف ترک و فرش‌بافی شهرهای ترک‌نشین)، حتی آشپزی ترکی...، توسط آنها به دولتها و مینیاتور و معماری و موسیقی و صنایع دستی و قالی‌بافی و آشپزی ایرانی-پرشین-فارسی، و در یک کلام کل تمدن ترک به تمدن ایران-فارسی تبیین و دلیلی شد.

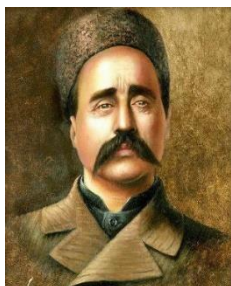
این دیدگاه فارس‌مرکز و آریامحور با نفی تاریخ و تمدن و فرهنگ ترک و قطع نمودن مظاهر فرهنگ و تمدن معاصر مردمان ایران از ریشه‌های تاریخی و انسانی واقعیشان، آنها را منحصرأ به نژاد آریایی، زرتشتیان، پارسیها، ایرانی‌زبانها و به ویژه به ملت ایران که پدیده‌ای مدرن و

ساخته شده در دوران مشروطیت است منتسب و با هویت ملی، اتنیک و یا نژادی ایرانی- آریائی که هرگز وجود نداشته و ندارد- مترادف کرده، تأثیرات معظم فرهنگی، انسانی و اجتماعی حاکمیت هزار و چند صد ساله دولتهای ترک حاکم بر قلمروی فعلی ایران در طول تاریخ و دولتهای خراجگزار آنها را، به علاوه این واقعیت که در طول تاریخ اکثریت مطلق اهالی قلمروی فعلی ایران را اقوام و دستجات غیر ایرانیک زبان اکثراً آلتائی-ترک (و سامی-عرب) تشکیل می دادند نادیده گرفته و یا انکار می کنند.

(تعدادی از دولتهای تورکیک- موغولی حاکم بر قلمروی ایران چنین اند: غزنویان ۲۲۳ سال، سلجوقیان ۱۵۶ سال، خوارزمشاهیان ۱۵۴ سال، تیموریان ۳۵ سال، ایلخانیان ۷۹ سال، چوپانیان ۲۲ سال، جلایریان ۹۶ سال، قراقویونلو ۶۲ سال، آغقویونلو ۴۰ سال، قزلباشان (صفویان) ۲۳۵ سال، افشاریان ۶۰ سال، قاجاریان ۱۲۹ سال. جمعاً ۱۱۵۹ سال).

جمشیدخان افشار اورو می: سلاطین ترک حامیان و مروجان علوم و فنون و هنرها بودند. زبان

ترکی وسیع و بی نیاز است

دشمنان ما

زمانی میتوانند

بر ما پیروز شوند که

خود ما دشمن همدیگر شویم ستارخان

Köhnəlmiş sözlər (arxaizimlər)

Zaman keçdikcə bəzi məvhumlar dəyişir' yox olur və belə məvhumları bildirən sözlər də köhnəlir öz ümumişlək xüsusiyyətini itirir. Belə sözlər köhnəlmiş sözlər və ya arxaizimlər adlanır. Məsələn: dərviş vəzir çarlıq cindar xış girvənkə darülfünun pristav qorodovoy konka dəbilqə qalxan xurcun və s.

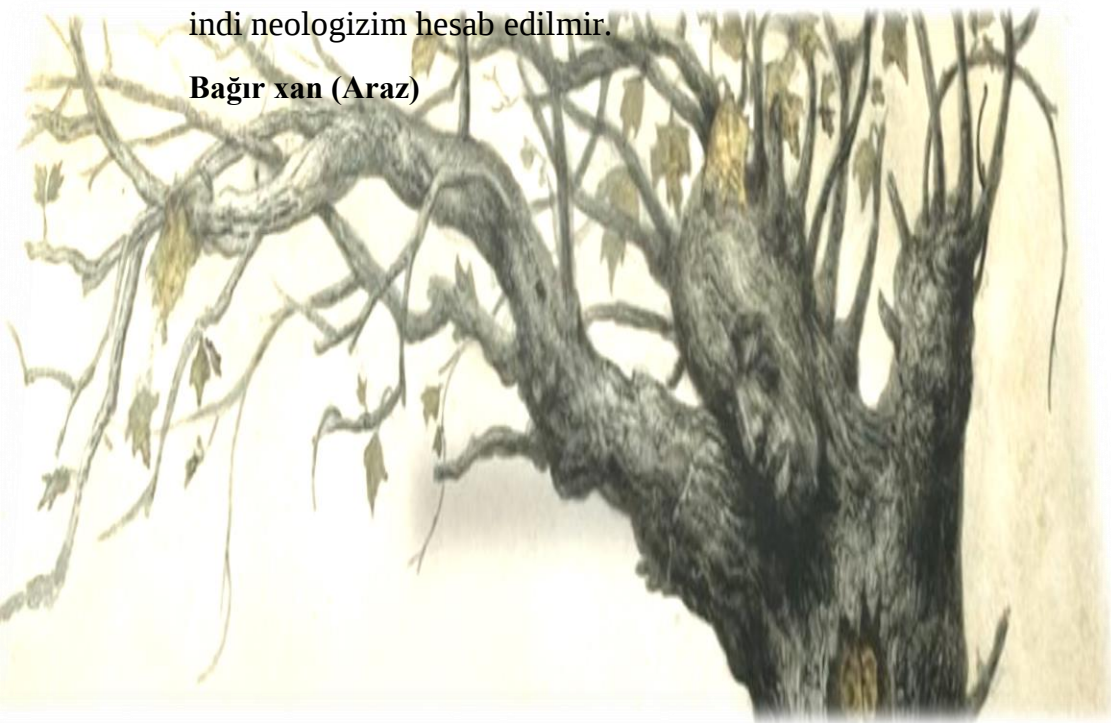
Bağrxan (Araz)

Yeni sözlər (Neologizimlər)

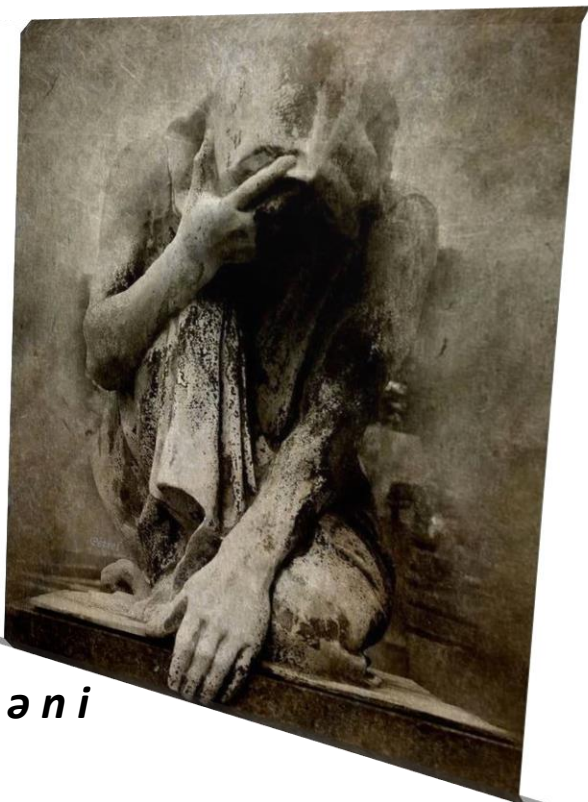
Cəmiyyətdin inkişafı nəticəsində bir sıra yeni məhvhumlar və bunları bunları bildirən yeni sözlər də yaranır.(yunanca “neos” yeni “loqos”söz deməkdir)ən çox elm və texnikanın inkişafı ilə bağlıdır.Məsələn:maqitafon videomaqnito fon kompüter pirinter skaner və s.

Neologizimlər bir müddət dildə işləndən sonar öz yeniliyini itirir və lüğət tərkibindəki adi sözlərdən seçilmir. Məsələn bir vaxtlar neologizim hesab olunan telefon təyyarə radio vertolyot və s. sözlər indi neologizim hesab edilmir.

Bağır xan (Araz)

**B
a
ğ
ı
ş
ı
a**

M ə n i

Mənim anam Fars dilində danışa bilməzdi məndə bundan çox utanardım elə buna görə də anamdan zəhləm gedirdi. O mənim üçün utanc verici bir insan idi.

Anam evdar qadın idi. yalnız ev işlərini görürdü bəzən də qonşulara xalça-palaz və paltarda yuyurdu. Bir gün

gözləmədən anam qəfildən məktəbimizə gəlir, o gün mən xəcalətdən öldüm – əridim o əvəllər heç zaman bu işi görməmişdi axı o necə bu işi görə bilərdi. O, gün mən nifrət dolu baxışlarımla anamdan aralı gəzdim ondan ayrı getdim, artıq olan olmuşdu. O, günün sabahı bir çox tələbə yoldaşlarım məni lağa qoymağa başladılar anamın ləhcəsində fars sözlərini təkrarlayıb məni ələ salırdılar.

O, gün nə qədər utandığımı deyə bilmərəm, istəyirdim yer yarıla içinə girim, dönə-dönə düşünürdüm. Bir dəfəlik məktəbdən qaçam. Axşamı bir təhər evə çatdım anama dedim.

-Bir gün eşitsəm-bilsəm sən ölübsən o gün mənim ən xoşbəxt günüm olar.

Anam heç nə demədən öz işilə məşğul oldu, ancaq mənim hirsim hələ soyumamışdı evdə dözə bilmədim bayıra çıxdım, bir daha bu evə qayıtmamaq şərtilə anamın üzünü belə görmək istəmirdim məni tanımayan, bilməyən ordan uzaq bir məhələdə ev tutdum.

Anamın dilində danışan hər kəsi lağa qoyurdum, bir müddət belə keçdi, günlərin bir günündə mən bir fars qızıynan tanış olub ailə qurdum.

İki uşağımız oldu,neçə illər belə keçdi, bir gün anam əlində bir bağlamaynan həyətə girir öz dilində nəvələrinən danışır onları oxşayır,əzizləyir uşaqlar nənələrinin dilini başa düşmədiklərinə görə utanıb mənim yanıma gəldilər,mən həyətə girəndə anamı gördüm o mənə yaxınlaşanda mən arxamı çevirdim,o durdu birdən mən dönüb üzümü ona tutub dedim,

-Bəs sizlər haçan qırılıb öləcəksiniz?haçan?

-haçan sizlərdən bu dilinizdən canımız qurtaracaq haçan? Anam bu sözləri eşidəndə addımlarını geri götürdü mən səsimi bir azda yüksətdim,dedim

-axı sən hansı cəsarətlə bura gəlmişən?nə cürətlə mənim ailəmi uşaqlarımı rahatsız edirsən?

Anam üzür istəyib səhv gəlmişəm deyib bizdən ayrıldı doğrusu o gün həyat yoldaşımın yanında da çox utandım niyəki o günə qədər mənim türk olduğumu o bilmirdi, bir gün mənə xəbər verdilər anam yaman xəstədi ölüm yatağındadır,dedilər gedib gör, yazıq qadının gözü yoldadı,bir neçə gün sonra bir təhər o yaşayan məhəlləyə doğru yola düşdüm o məhəllə ki, uşaqlıqdan bəri bir daha ora getməmişdim,mən evimizə yaxınlaşanda dedilər artıq gec gəlmişən,anan ölüb mən heç ağlamadım hətta bir damcı olsun

gözümdən yaş gəlmədi ancaq o mənə bir məktub buraxmışdı.

Məktubda yazmışdı əziz oğlum!əziz balam! Bağışla məni səni dostlarının,uşaqlarının yanında utandırmışam.

Oğlum! sənin atan öz ana dilində yazıb yaratdığı üçün həbs olunur sonralar öldürülür,mən onun xatirəsni əbədi yaşatmaq üçün özümə söz verdim bir daha özgə dildə danışib yazmayam,ancaq sənədə itirməkdən qorxduğum üçün atan haqqında sənə heçnə demədim istəmədim onun yolunun davamçısı olasan,qorxdum ana qəlbim ikinci itgiyə dözə bilməsin.Ancaq indi görürəm bunuda səhv eləmişəm, məni bağışla oğlum,anan.

İçəri şəhər-2016

SAVƏ KƏNDLƏRİ

ساوه

شهرستان

روستاهاى

نام بخش

نام دهستان

كد روستا

نام روستا

مرکزي

شاهسونکندي

95

نيوشت

مرکزي

شاهسونکندي

104

قيطانيه

مرکزي

شاهسونکندي

107

رازين

مرکزي

طراز ناهيد

73

طراز ناهيد

مرکزي

طراز ناهيد

76

احمد آباد

مرکزي

طراز ناهيد

81

باغ شيخ

مرکزي

طراز ناهيد

101

رضا آباد

مرکزي

قره چاي

72

آوه

مرکزي

قره چاي

80

قره چاي

مرکزي

قره چاي

82

هريسان

مرکزي	قره چاي	83	اوجان
مرکزي	قره چاي	84	اندیس
مرکزي	قره چاي	86	قلعه شیر خان
مرکزي	قره چاي	90	استوج
مرکزي	قره چاي	91	سیف آباد
مرکزي	قره چاي	92	عباس آباد
مرکزي	قره چاي	93	امام آباد
مرکزي	قره چاي	96	اکبرآباد سفلي
مرکزي	قره چاي	98	حصار قلیج
مرکزي	قره چاي	99	غازم آباد
مرکزي	قره چاي	100	دالستان
مرکزي	قره چاي	102	طرخوران
مرکزي	قره چاي	108	مراد خانلي
مرکزي	قره چاي	524	مرادخانلو
مرکزي	قره چاي	535	قره چاي
مرکزي	نور علي بيك	71	یل آباد
مرکزي	نور علي بيك	74	الوسجرد
مرکزي	نور علي بيك	75	نور علي بیگ
مرکزي	نور علي بيك	77	قردين
مرکزي	نور علي بيك	78	سقانلیق
مرکزي	نور علي بيك	85	محمود آباد
مرکزي	نور علي بيك	87	شرفلو
مرکزي	نور علي بيك	88	قشلاق چلبلو
مرکزي	نور علي بيك	89	یوسف آباد
مرکزي	نور علي بيك	94	لالايين
مرکزي	نور علي بيك	97	هلول

مرکزي	نور علي بيك	103	سرخه ده
مرکزي	نور علي بيك	105	بند چاي
مرکزي	نور علي بيك	106	آسيابك بند
مرکزي	نور علي بيك	109	مرق
نوبران	آق كهريز	111	بالقلو
نوبران	آق كهريز	114	چمران
نوبران	آق كهريز	116	بيوران
نوبران	آق كهريز	117	غازم آباد
نوبران	آق كهريز	119	سنگك
نوبران	آق كهريز	123	كهك
نوبران	آق كهريز	125	اردمين
نوبران	آق كهريز	129	پيمان
نوبران	آق كهريز	134	بادام چالق
نوبران	آق كهريز	135	كله دشت
نوبران	آق كهريز	518	خان آباد (حميديه)
نوبران	بيات	110	ستق
نوبران	بيات	113	مراغه
نوبران	بيات	115	آقچه قلعه
نوبران	بيات	121	دربند
نوبران	بيات	122	خليفه كندي
نوبران	بيات	127	مزلقان
نوبران	بيات	132	ميمه
نوبران	بيات	133	طاهره خاتون
نوبران	كوهپايه	112	ياتان
نوبران	كوهپايه	118	سامان
نوبران	كوهپايه	120	جوشقان

نوبران	کوهپایه	124	قرمزین
نوبران	کوهپایه	126	مقصود آباد
نوبران	کوهپایه	128	آقداش
نوبران	کوهپایه	130	خانقاه
نوبران	کوهپایه	131	ینگه قلعه
نوبران	کوهپایه	136	کره بر

زبان ترکی : زبانی اصلی اکثریت نقاط روستایی شهر سیاوه می باشد ولی فارسی تنها در شهر سیاوه شهر مأمونیه و در روستاهای آوه و الوسجرد ، زبان اصلی مردم می باشد و در سایر نقاط به عنوان زبان دوم با آن محاوره می شود .

شهرستان محلات به زبان فارسی سخن می گویند . گویش اهالی روستای بزیجان محلات ترکی با لهجه محلی است تمامی اهالی به زبان ترکی صحبت می کنند و همچنین همگی اهالی کاملاً به زبان فارسی مسلط می باشند . اهالی دو روستای سعادت آباد و امیر آباد محلات به ترکی صحبت می کنند و این مردمان نیز فارسی را خوب می فهمند و گویش اهالی روستاهای خورده محلات فارسی با لهجه محلی است . افغانی های ساکن خورده به فارسی درّی صحبت می کنند . اهالی روستای عیسی آباد محلات فارسی با لهجه محلی است . گویش اهالی کوه

سفید محلات فارسی با لهجه محلی است که در گذشته به لری صحبت می کردند اما امروزه حتی افراد مسن نیز لری را به خاطر نمی آورند. نیم وری ها گویش رایج خودشان را فارسی می نامند و گویش اهالی همه نقاط اطراف را متوجه می شوند بجز دلیجان که راجی است. گویش اهالی گل چشمه محلات گویش خود را لفظ فارسی می نامند و گویش نقاط همجوار را به خوبی می فهمند بجز گویش اهالی دلیجان. تفاوت گویش گل چشمه با دیگر نقاط این است که دو حرف «ح» و «ع» را مانند عرب زبانان ادا می کنند. اما اهالی نینه محلات به دو دسته بختیاری و زندی تقسیم می شود که بختیاری ها به لری و زندی ها به لکی صحبت می کنند. گویش مشترك بین دو طایفه لری است لازم به ذکر است که لری و لکی رایج در روستا به شدت با فارسی آمیخته شده و اغلب کلمات محاوره ای فارسی است. اهالی نینه محلات همگی به فارسی مسلط هستند. گویش روستای یکه چاه محلات فارسی با لهجه محلی است که به گفته اهالی روستاهای دیگر خراسانی صحبت می کنند و لهجه شان متفاوت با دیگر روستاها است اما در برقراری ارتباط با اهالی نقاط دیگر مشکلی ندارند.

رودها :

در این استان چند رودخانه معروف وجود دارد:

الف : رودخانه قره چای یا زرین رود :

- رودخانه تفرش (آب کمر)

این رودخانه از بلندی های گیان و عبد الله، سرچشمه گرفته که در گذر از مناطق مختلف آن را به اسامی محلی چون خلجان و آب کمر می نامند. این دورخانه از شمال خاوری بازرجان و دادغان و عزالدین گذشته و در جلایر با رودخانه قره چای یکی می شود.

چشمه چیقلی :

در 28 کیلومتری جنوب غربی اراک و در بالا دست روستای رباط میل بر سینه با صلابت رشته کوه سفید خانی ، گردشگاه مصفا چیقلی واقع است . که خواص درمانی چشمه آب معدنی آن زبانزد خاص و عام است . آب معدنی چیقلی از ردیف آب های بی کربنات کلیسم دار است و منیزیم آهن دار فاقد هرگونه آلودگی میکروبی است و از نوع آب های سرد و سبک است که آشامیدن آن اثرات درمانی شگرفی در بدن دارد . این چشمه دائمی با کیفیت مطلوب 8 دهم لیتر در ثانیه آب دهی دارد و تاثیر آن در دفع سنگ کلیه و مثانه در بین عموم زبان زد است.

آب معدنی چشمه گراو :

چشمه فوق به فاصله 5 کیلومتری شهرستان تفرش بین دو روستای گبوران و طراران واقع گردیده است و دسترسی به آن آسان است . آب این چشمه ، معدنی و دارای خواص درمانی است . گراو متشکل از چند قسمت در سطح زمین است که از آنجا به حالت

جوشش از سطح زمین خارج شده و در يك قسمت نیز آب همراه گاز کربنيك فراوان از منفذی خارج می شود . آثار بجا مانده در اطراف چشمه يك چهار دیواری را نشان می دهد که بطور گسترده به عنوان حمام زنانه از آن استفاده می شده است . آب گراو تفرش ، آب معدنی بی کربناته مخلوط است که به نسبت تقریباً مساوی یون های سدیم و کلسیم در آن یافت می شود . استحمام در این آب اثر تسکینی داشته همچنین باعث باز و بسته شدن عروق می گردد.

تالاب ها :

تالاب هفته عمارت :

این تالاب در بخش کزاز ، کنار روستای عمارت و نزدیک روستای هفته از توابع سربند است . این دریاچه یا چشمه بسیار بزرگ در ثبیت آب رودخانه چرّا جنبه حیاتی داشته و گذشته از زیبایی های چشمگیر طبیعی آن از جنبه های زیست محیطی و توریسم دارای اهمیت فراوان است . این تالاب یکی از زیستگاه های خوب پرندگان (چه مهاجر و چه بومی) از قبیل اردک و غاز بوده که در حفظ اکوسیستم جانوری و گیاهی نقش مهمی را دارا است . تالاب هفته عمارت گذشته از تأثیر فوق در تعدیل درجه حرارت و رطوبت منطقه موثر است.

غارها :

غار قلعه جوق :

این غار در نزدیکی روستای چهرقان از توابع بخش وفس اراك در کوهی به نام قوزی قشلاق واقع شده است . این غار به وسیله انسان و در دل کوه حفر شده و دارای سه مدخل است . در گذشته نردبانی در پای آن قرار داشت که رفتن به درون آن را آسان می نمود . لیکن امروز آن نردبان از بین رفته است و بدون وسایل کوهنوردی رفتن به درون آن ممکن نیست . برخی معتقدند که این غار به منظور دفن مردگان بوده است و در واقع باید آن را آرامگاه دانست . به عقیده باستانشناسان این مقبره ها مربوط به دوره مادها بوده است.

غار آسیلی :

نزدیک روستای امان آباد است . و در مغرب انجدان قرار دارد . طول کلی غار $73/5$ متر و عرض آن 8 متر می باشد . در آن حوضچه هایی قرار دارد که دیواره های آن يك پارچه از مواد آهکی و بلورهای منشوری استالاکتیتی پوشیده شده است . مدخل آن با دو دریچه دایره شکل است که ستونی به محیط يك متر ، دیواره وسطی این دو دریچه را تشکیل می دهد .

غار میلانون یا گلوچه بالا :

غار مزبور دارای دو دهانه می باشد یکی مایل است که راه عبور و رسیدن به انتهای آن است و دیگر عمداً است که در حدود 3 متر بالاتر از دهانه اولی قرار دارد.

غار طاق رچه :

این غار از غار آسیلی به انجدان نزدیک تر است . دو درخت بزرگ مقابل دهانه آن روییده و منظره زیبایی به غار داده است . طول غار 22 متر عرض میانه آن 7 متر ، عرض انتهای آن 11 متر و ارتفاع غار 3 متر می باشد . دهانه غار رو به جنوب می باشد.

غار گیوه کش :

گیوه کش غار کوچکی است . طول غار 9 متر و عرض آن 6 متر و ارتفاع آن $1/5$ متر است . عرض دهانه نیز 4 متر است که در قسمت شرق انجدان قرار دارد.

غار شغال دره :

غار شغال دره 11 متر طول ، 2 متر عرض و 1/3 متر ارتفاع دارد و در دامنه کوه کلوپ جهنم قرار دارد . (بنابر اظهار اهالی روی این کوه در فصل زمستان برف باقی نمی ماند که بدان لقب جهنم داده اند .)

غار هین هو :

از غارهای رشته کوه سفید خانی است . مدخل غار بسیار باز و ارتفاع آن زیاد است اما عمق کمی دارد.

غار علی خورنده _ غار دربر :

که در تفرش قرار دارند.

غار چال نخجی ر :

در فاصله 8 کیلومتری شمال دلیجان و در منطقه ای به نام چال نخجیر قرار دارد . درون غار عموماً کریستالیزه بوده و از سنگ های تزئینی و زیبا تشکیل شده است کف و دیوارهای غار پوشیده از اسفنجهای بلورین است که از این جهت یکی از غارهای زیبای کشوری است

غار کهک _ غار سرجوان :

در دلیجان واقع هستند که غار سرجوان جنبه زیارتگاهی دارد.

غار شاه بلبل :

این غار در کوه های شرقی شهرستان محلات (بین خوره و دلیجان) واقع شده است . این غار دارای چشمه ای کم آب است و از نظر مذهبی برای اهالی منطقه غاری مقدس است.

غار کوه ساوه (شاه پسند) :

این غار در شمال غربی شهرستان ساوه و بالاتر از مقبره اشموئیل پیغمبر واقع است.

غار سوراخ گاو :

در شمال غربی روستای خوریه واقع است.

غار یکه چاه : در جنوب شرقی محلات واقع است.

غار گدار چشمه : در کوه ارده و در جنوب نیمور محلات قرار دارد.

غار سرچشمه : در شمال محلات و در کوه سرچشمه واقع است.

غار کشه ریز : در شمال غرب شهرستان محلات و در کوه فیروز کوه واقع است .

قلعه دختر ساوه یا قیز قلعه

یکی از مهمترین آثار شگفت‌انگیز مناطق مرتفع و . در دوره باستان که تاکنون ناشناخته مانده می‌باشد

عظمت بنا و فلسفه وجودی ساخت آن در این منطقه به حدی جالب است که می‌توان از آن به عنوان یکی از منابع مهم جذب گردشگر بین‌المللی به استان مرکزی و همچنین معرفی دستاوردهای معماری ملی و باستان ایران قدیم اشاره کرد. قصر، عبادتگاه و دژ دفاعی قلعه دختر ساوه بر روی صخره بلندی مشرف به دشت ساوه بنا شده که از سه طرف شرق، غرب و جنوب بوسیله صخره‌های متعدد دیگری احاطه شده است.

میشوو آراشدیرما قوروپو

سوز باغچاسی

بایاتیلار

من عاشیقم نوایا

بیر قولاق آس نوایا

نه نامرده بئل باغلا

نه آها دوش نه وایا.

اوجادير بيزيم قالا
درد گئتمز، يوز ايل قالا
بد اصيل اصيل اولماز
بويونجا قيزيل قالا

داغلاردا گوردوم لالا
الده توتدوم پيالا
كيم گوردو دونيادا،
ظولم ائوى آباد قالا

گونلري بير-بير سانا
ياد وئردى بير سيرر سانا
بير علم، بيرده صنعت
خزينه دير انسانا

توت آغاجين داراما
الدىن چيخار باراما
حلال زحمتله گلر
حارام گندر حاراما

خالقين پيسين دانيشما
پيس دئمه يه چاليشما
اؤز پيسينه عاريف اول
اؤزگه نكيه آليشما

قوهوم هارا، ياد هارا
بئل باغلاما اغيارا
حياسيز قونشون اولسا
تنز كوچ جانين قوررتارا.

من عاشیق بیلن اولسا
قدیرینی بیلن اولسا
بیرلیگی توپ داغیتماز
اونا سس وئرن اولسا

اثلینی یاخشى آتا
پولون وئر یاخشى آتا
اوغول بد اصیل اولسا
درد چکر یاخشى آتا

قیزیشیب چۆلدۀ آرا
اثل چيخيدير بی عارا
تنبیل آجیندان اۆلسۀ
اثلدن اونا نه چارا

من عاشیق ناچار باشا،
درد گلסۀ قاچار باشا.
نامردۀ وئرمۀ سیررین
مین اویون آچار باشا.

تبریز اوستو ماراغا،
زولفون گلگیر داراغا.
یاردان خبر گلّمۀ دی،
من دوشموشم سوراغا.

گل گئدک باش بولاغا،
سوویو سرخوش بولاغا.
بیرین سن دیء بیرین من،
تۆکک قان-یاش بولاغا.

اولدوزلار ساریشاندا،
قلب قلبه قاریشاندا.
چتین اولور آیریلماق،
گۆز-گۆزه آلیشاندا.

قولتوغومدا باغلاما،
من گنديرم، آغلاما!!
گنديرم، يئننه گللم،
يادلارا، بئل باغلاما.

من عاشيق قالا-قالا،
داغ اوسته قالا قالا.
يار يولوندا جان اوزدوم،
انتظار قالا-قالا.

عاراقچين بورما-بورما،
ايچينده ساري خورما.
نامه يازيب گؤندرسم،
اوچ گوندن آرتيق دورما.

بو يول گندير خالخاللا،
ياندی باغريم خال-خاللا.
قوخورام گئدم قالام،
نازلی ياريم خالق آلا.

آنا منه آز آغلا!
قىش سيزيلدا، ياز آغلا!
نه واخت ياديندا دوشسه م،
آغ كاغيذا ياز، آغلا!

عاشیق قاراباقارا،
خالین قاراباقارا.
یارین ایتیرمیش عاشیق،
گزیر قاراباقارا.

غم اورگیم اویونجا،
گنیم آدیم بویونجا.
اوچ ایل نیشانلی قالدیم،
بیر گورمه دیم دویونجا.

بو داغلاردان داش دوشوب،
قلم اوسته قاش دوشوب.
انتظارام، قوی گندیم،
یادیم قار داش دوشوب.

آمان، آمان، آیریلیق،
اولور یامان آیریلیق.
اٹشیدنده باشیمدان،
قالخیر دومان، آیریلیق.

محلہ میزده وار سؤیود،
وئردیلر منه اؤیود،
منیم یاریم اوشاقدی،
تائری، اونو تئز بؤیوت.

بیر گول اکدیم لَینده،
گول بوینونو آینده،
سنه قوربان کسرم،
الیم، الینه دَینده.

پداغلارین باشی ایله،
دیبینین داشی ایله.
یارا بیر نامه یازدیم
گۆزومون یاشی ایله.

گل منی قویوب گئتمه،
نار کیمی سویوب گئتمه.
وور قیلینجی بوینوما،
سرگردان قویوب گئتمه.

بو یئرلرده سار اولماز،
دومان گئتسه، تار اولماز.
وعده وئردین گلمه دین،
سندن منه یار اولماز.

آراز، آراز، خان آراز،
داغلاردان آخان آراز.
یاردان بیر خبر گتیر،
اؤیمی بیخان آراز.

آراز، آراز، خان آراز،
گل ائيله مه قان، آراز.
قوی گئدیم، یار گۆزله بیر،
ندیر بو طغیان آراز.

آراز گمی گلدی،
سو داشدی، گمی گلدی.
یاش تۆک، آغلا، گۆزلریم،
ایریلیق دمی گلدی.

من عاشیق داشلی گئتدی،
یاریم بیر باشلی گئتدی.
ایکی کونول آپریلدی،
گوزلری یاشلی گئتدی.

ایل گلدی، آیلا کئچدی،
گونلریم سایلر کئچدی.
یاردان آلیم اوزولدو،
گونوم آه-وایلا کئچدی.

آیلار کئچدی ایل کیمی،
کامان قاشلار میل کیمی.
یار گلدی غربت ائلدن،
قلبیم آچدی گول کیمی.

آل آله بوز ایلمه نی،
اینجی تک دوز ایلمه نی.
وفالی دوست اونوتماز،
گورمه سه یوز ایل منی.

شیروانین گدیکلری،
آلمادیر یئدیکلری.
یادیمایا بیر-بیر دوشر،
یاریمین دئدیکلری.

یالقیز آغاج یالدادی،
داغلار اونا دالدادی.
دئمیرسنمی، آی ظالیم،
گوزلریمیز یولدادی.

ككلىك گزىر، كولدادى،
چايىن سويو قولدادى،
اومىدىم اوزمه مىشم،
هله گوزوم بولدادى.

بو باغلار اولمايىدى،
ساراليب سولمايىدى.
بىر آيرىلىق، بىر اولوم،
هىچ بىرى اولمايىدى.

عمىم اوغلو قاللايدى،
بوى-بوخونا دوللايدى.
هورىدىم ساچلارىمى،
بلكه منى آلايدى.

داغلار قار اوللايدى،
دون ووروب خار اوللايدى.
دىل بىلن، سوز آنلايان،
بىر نازلى يار اوللايدى.

داغ باشىنى سارالدى،
گولو باغدا خارالدى.
بولونو گوزله مكدن،
گوزوم كوكۇ سارالدى.

گون چىخدى، گوندور فلک،
اغلتما، گولدور، فلک،
يا منى يارا يىتتىر،
يادا كى اولدور، فلک.

داغلاردان ائئنن وارمی؟
بیر خبر وئرن وارمی؟
آغ اوزلو، آلا گوزلو،
یاریمی گوزن وارمی؟

بوینومدا وار میرواری،
گوز یاشینی سیل باری،
گل اوتوراق دیز-دیزه،
بیر آز دانیش، گول باری.

ایروان چاغالاسی،
یانندی باغریم آراسی.
بیر اوغلان، بیر قیز اولسون،
بیر گوللو داغ آراسی.

آخشام اولدو، بیزه گل،
گئی قیرمیزی تزه، گل.
بیر الینده شیش کباب،
بیر الینده مزه گل.

خویا گل، مرندہ گل،
باغدان بار درندہ گل.
بیر گلدین خسته گوردون،
بیرده جان وئرنده گل.

عزیزیم آزبری گل،
یولوندان آز، بری گل.
کونلومون ایستکلیسی،
دیلمین آزبری، گل

Mişov dağı

عزیزیم هر آی گل،
هر هفته گل، هر آی گل.
گوزوم یوللاردا قالدی،
چاگیریرام هارای، گل.

داغلار دومان اولدو گل،
حالیم یامان اولدو گل.
آیا و عده وئرمیشدین،
ایللر تامام اولدو گل.

قارا آتی باغلارام،
گول آغاچا باغلارام.
سئودیگیمه گنتمه سم،
گنجه-گوندوز آغلارام.

قرنفیلیم، دسته یم،
بولبولم، قفسده یم.
گندین دئیین یاریم،
حسرتیندن خسته یم.

نرگیزی دره بیللم،
دریب ده سره بیللم.
یار بیزه گلیمیش اولسا،
اولو اولسام دیریللم.

اوزویون قاشی منم،
اوستونون داشی منم.
یار دئییب کیم آغلاسا،
گوزونون یاشی منم.

باغچالاری بزم،
آیریلیغا دۇزرم.
یاردان خبر گلمه سه،
من سرگردان گزرم.

بولبولم، باغ گزرم،
اۆلمرم، ساغ گزرم.
لئینی ایتیرمیشم،
مجنونام، داغ گزرم.

در بند یولون کسرم،
یارپاق کیمی اسرم.
یار غربتدن گلنده،
قوزو قوربان کسرم.

قاراداغا گندیرم،
یاغایاغا گندیرم.
ایتیرمیشم یاریمی،
آختارماغا گندیرم.

اریمه دیم، موم ایدیم
تورپاق ایدیم، قوم ایدیم.
ایللر کئچیر، گۆز یولدا،
نه واخت گلر اومیدیم.

داغین قاری اولایدیم،
سئل تک جاری اولایدیم.
دیل بیلن، سۆز آنلایان،
قیزین یاری اولایدیم.

داغلاردا چن اولايديم،
يولدان كئچن اولايديم.
سن اكديگين گوللري،
من ده بيچن اولايديم.

بیر سۆز آنلا، بیر دم قان،
كۈنلۈم اولدو بیر دم قانو
يارا حسرت گۈزلريم،
بیر ياش تۈكۈر، بیر دم قان.

قوو توكندى چاخماقدان،
سو توكنمير آخماقدان.
يار ياردان نئجه دويسون،
پنجره دن باخماقدان.

آراز آخار آخيمان،
سويو دورماز آخيمان.
ياردان نئجه دويوم من،
بیرجه كره باخيمان.

يول اوسته واردى خیرمان،
اىل كۈچدو، قالدی خیرمان.
ايریلیق خسته سی یم،
ساغالتماز، داوا-درمان.

گۆی اوزونده پرده من،
يامان دوشدوم درده من.
اويرتدين سينه ن اوسته،
نئجه ياتيم يئرده من.

سپررم وئرمه یادا سن،
یا من گلیم، یا دا سن،
جسدده جان تیتیریر،
هر دوشنده یادا سن.

یوخدان وارا یئتیرسین،
درده چارا یئتیرسین.
آرزوم بودو فلکدن،
یاری یارا یئتیرسین.

نه خوش کئچیر بو شن گون،
آتلانان گون، دوشن گون.
عاغلیم باشیمدان اوینار،
یار یادیما دوشن گون.

عزیزیم، آیدین اولسون،
آی دوغسون، آیدین اولسون،
اخشیتدیم یارین گلیر،
گوزلرین آیدین اولسون.

قاراباغدا تالان وار،
زولفون اوزه سالان وار.
گندیرسن تنز قایییت گل،
گوزو یولدا قالان وار.

آختارمادی ایزیم یار،
هارا گئتدی بیزیم یار؟
چوخ گوزله دیم، گلمه دی،
قوجاقلادیم، دیزیم، یار.

چاتیلیب قاشین، داغلار،
بیلینمز یاشین، داغلار.
هیجران سنه ده دوشدو،
آغاردی باشین، داغلار؟

آراز داشاندا بیلر،
کور قووشاندا بیلر.
یار یارین قدرینی،
آیری دوشنده بیلر.

پنجره دن داش گلر،
خومار گوزدن یاش گلر.
سنی منه وئرسه لر،
هامیبیادا خوش گلر.

من عاشیق بیر-بیر دوشر،
اوخ یایدان بیر-بیر دوشر.
یارلا کئچن گونلریم،
یادیما بیر-بیر دوشر.

داغ باشیندان سس گلیر،
ائله بیل بیر کس گلیر.
یار گؤندرن نامه دن،
بیر ایستی نفس گلیر.

آخشام گلدی، وخت اولدو،
سینه م یارا تاخت اولدو.
صحبتیم قورتامامیش،
یار گنتمه لی وخت اولدو.

Mişov dağı

سن گنده لی ایل اولدو،
یاندى باغريم کول اولدو.
سنينله اوچان قوشلار،
اوخودو بولبول اولدو.

داغلارا دولو دوشدو،
شئه دوشدو، دولو دوشدو.
قبريمي يول اوسته قاز،
بلکه یار يولو دوشدو.

باغلاما، آچ اوزونو،
اؤرتمه، قاش-گؤزونو.
گل منه ناز انله مه،
يئره سالما سؤزومو.

دئيه نمه ديم سؤزومو،
بولدا قويدون گؤزومو.
گنديرسن تنز قاييت گل،
اؤلدوررم اؤزومو.

ایسکمردن – توپلایان یوسف ولی پور

آذربایجان خالق دئیملر...

سقتلیم یوخدو سؤزیم کئچمیر
سککیزی دوققوزونون یانیندا گیروودو
سن الله بو داشلاری اتگیندن توک
سن اوخویانلاری من توخوموشام
سن تولکی اولسان من سنین قویروغوام
سن دول من دول، گل منه بند اول!
سن سایدیغینی سای، گور فلک نه ساییر؟
سن گوندوز کئدن یوللاری من گئجه گنتمیشم
سندن حرکت تانری دان برکت
سن دوسلوغون آیی دوسلوغودو
سنه گووه ندگیم داغلار، سنه ده قار یاغارمیش!
سنه بیر آش پیشیریم، اوستونده بیر قاریش یاغ اولسون
سنی چوخ ایستیزم، اما اوزومو سندن ده چوخ
سنین جیبیم منیم جیبیم، منیم جیبیم اوز جیبیم
سنین کین یئیک، منیم کین اویناداخ
سو آبادلیغا گندر
سو اوز سسین ائشیتمز
سو اوز یولون آچار
سو اولان پئرده تیمم باطیلدی
سو آیدین لیقدی
سو آیدینلیقدی، توک اوز قاپیوا

Mişov dağı

سو اوز بوخاری بئریمز
 سو ایشمگی ائششکدن اؤزگش، یول گندمه یی آشیقدان
 سو سرچشمه دن بولانلیقدی
 سو سویو تاپار، آدام آدامی
 سو سهنگی سو یولوندا سینار
 سو کوزه سی سو یولوندا سینار
 سو کی باشندان توکولدی یا بیر دامجی یا بیر دنیز
 سو گتیرن دئییل سن، آخلاری یاش ائله مه
 سو گلنده یولون تاپار
 سو لام آخیر!
 سو هایدان بولانسا اواندان دورولار
 سو یاتار دوشمان یاتماز
 سو-سویا دیسه زورا دوشر

سو- سویو تاپار، آشیق قونانی
 سوتدان آغزی یانان، ایرانی پوفلیه-پوفلیه ایچر
 سوتلو قویون سورودن آیریلماز
 سورودن آیریلانی قورد آپارار
 سورودن قالان قوتور اولار
 سوغان یئمه میسن نییه آجیشیرسان
 سویا دردیمی دئسم، اؤت توتوب سودا یانار
 سونا قالانین یئلی چیخیر
 سونکی پئشمانلیق بهره وئرمز
 سوغان اکن سریمساق یئمز
 سویله یه نه باخما، سویله دینه باخ
 سویوب-سویوب، قویرو غوندا موندار لاما
 سویوخدان، ایتی ورورسان قالاخدان چیخمیر
 سویون ایچ، بلکه آتینه چاتاسان

سویون لام آخانی، آدامین بیئرہ باخانی
 سویونان اود بیر-بیرہ قاریشماز
 سویونان اودین نہ نسبتی
 سویو بولاندیریر کی بالیق توتسون
 سیچان اولمامیش، داغارجیق دیبی گزیر
 سیچان یوآسینا گیرنمیر، قویروغونا سوپورگہ باغلیر
 سیچانلا پیشیگیں باریشماسی باققالین یاسی دیر
 سیچمامیش اوجاق باشی قویماییب
 سیچیب خان ائوینین قازانینا
 سینانمامیش آتین دالی قباغینا گنچمز لر
 شریک لیک قازانی قایناماز
 شمشیر یاراسی گندر، دیل یاراسی گندمز
 شوخومدا یئربینمز، پاشمدا (پوک یئر) شیلای آتیر
 شوربا قیزدیریر
 شیرینی اولمایان یئرہ اییدہ یہ قاقا دئیلر
 شیطانا پاپاخ تیکر
 صبرینن حالوا پیشر ای قوراسندن، بسلہ سن اطلس اولار توت
 یارپاغیندان
 صدری دویوسو ائششگہ، باش آغریسی گتیرر
 صلوات گوجہ باغلی دیر
 توی تاباق سیز، گلین ینگہ سیز اولماز
 تویدا دونون تانیدی؟!
 تویدان سورا ہشہ باش وئرن چوخ اولار
 طولمونن آباد اولان، عدلنن برباد اولار
 عارف اولان اشارہ دن قانار
 عاغلی پوخا قاریشیب
 عاغیل یاش دا دئییل، باشدا دی
 عاغیلی دوشمان آنلاماز دوستان یاخشیدی

عالم اولماق آساتدی، آدام اولماق چتیندی
 عراق ایچن ایکی باش کفلنر، بیر ایچنده، بیرده حساب گورنده
 عزرائیله ساققیز وئریب
 عزیزیم عزیز، تربیتی اوندان دا عزیز
 عزیزسم گئچ اوتو، حرمت قوی، حرمت گوتو
 عشقین ترسه، اوواتی چوخ اولار
 علم آغیلین چیراغیدی
 علم سیز آدام، میوه سیز آغاج کیمیدیر
 علی بورکون قویور ولی باشینا، ولی بورکون قویور علی باشینا
 عینالی ننجه زیارتگاهدی، باخ زووارینا
 غم-غمی گتیرر، شن شن
 غم هارا گندیرسن غم یانینا
 فضولو آپاردیلار جهنمه دئدی اودون یاشدی
 فلک سنیه دوز گلمزسه، سن فلک ایله دوز گل
 فلکین بیر چووال پولی وار، هر ساعات بیرى نین چینیده
 فین دئییب بورنونان دوشوب
 قباغی یازدی، عومرو آزدی
 قباغینان یئمه یندی
 قابینی یئکه قوی، دوه سینه الله کریم دی
 قاتیق داغیلسا یئری قالار، ائیران داغیلسا نه یی قالار؟
 قاچان بالیغ بویوک اولار
 قاچانی قوومازلار
 قارا کوره مک دن اوتری، دامی بیخمازلار
 قاراباخت داغلارا چیخاندا داغلاری دومان آلا
 قارا خبر تنز یاییلار
 قارانلیق گنجه نین، ایشیق گوندوزو اولار
 قارداشیق کیسه میز آیری
 قارقا ایستر کهلیک یئریشی گنده، اوز یئریشینه ایترر

قارقا ايله يولداش اولانين، ديمدیی پوخدان اولار
 قارنيمان اوتور دئييل، قدريمن اوتوردی
 قاری(قوجا ارواد) دئيير اوله جئييم، قیز دئيير اره گنده جئييم
 قارين دويوران آشی آدم تانير
 قارينا گئدن قازانچدی
 قاز بالاسی سودا بوغولماز
 قازان قاراسی گندر، ناموس قاراسی گنتمز
 قازان قازانا دئيير گوتون قارادی!
 قازانماخ شرط دئييل، شرط ساخلاماخدی
 قاطير نه بيلير خاطير
 قاقا گورمه ميسن، دئييرسن بس اييده ده بير قاقادی
 قان ايچديکجه، قان ايستير
 قريب ايتين قويروغو گو... اولار
 قيزيل تشتی نئييرم ايچينه قان قوسام
 قصاص قيامته قالمز
 قلم دوشمان آينده
 قمه قينين کسمز
 قوجا قارقا کیمی قارنيوی قاباغا وئرمه
 قوچ ايگيد دائی سينا چکر، خانيم قیز خالاسينا
 قورد دالينجا، قورد چيخار
 قورباغا گولونه داش آتما
 قوربانليغين باشين بير دفعه کسلر
 قورخولو باش سلامت اولار
 قورخونون بالاسی اولسون
 قورد آغزينا قونشو اوشاغی
 قورد آتی قوردا حارامدی
 قورد بالاسی قورد اولار
 قورد دادانان يئره ايکی باش گندر

قورد دومانلیق آختارار
 قورد-قوردونان آغیز-آغیزا یاتار
 قورد قویونا قاریشاندا چوبانین سیچماغی گلر
 قورد قویونا گیرنده، وای بیردنه لینین حالینا
 قورد نه بیلیر قاطرین بیرى نئچه دی
 قوردا دندیلر سنی یولوروخ قویونا اوتدی آغلادی
 قوردا رحم انله سن، قویونا طولم اندییسن
 قوردان دانیشدیق قولاغی چیخدی
 قوردان قورخان قویون ساхлаماز
 قوردون توبه سی اولومدی
 قورویان گۆزه چوب دوشر
 قورزونو قورد آغزیندان سالدیردی
 قوش قانادییلان اوچار
 قوشو-قوش ایله توتالار
 قوش یواسیندان اوچار
 قولون سینبیغی بویونا یوكدی
 قوناق-قوناقی ایسته مز، ائو اییه سی هیچ بیرینی
 قوناغا گوره سوفره آچارلار
 قوناغین روزیسی، اؤزوندن قاباخ گلر
 قوناغین گویلوندن گئچن، ائو صاحیبین بیر ایل روزی سیدی
 قوناق ائو اییه سینین دوه سیدی
 قوناقلیق یاخجیدی، بیرگون سیزده، بیرگون بیزده
 قونشو مینجیغین گوتورون، گوردا تاخار
 قونشوم، قونشو اولسا کور قیزیم اره گندر
 قونشودان نه سؤز آپار، نه سؤز گنتیر
 قونشو-قونشویا باخار-اوره گینه اود یاخار
 قوی آنقیرسین تاپسین
 قویروغی قاپی آراسیندا قالیب

قویون قوزو آیاغی باسماز
 قویونون اوزونن سویى اولماسا، سودا توکسن سولو اولماز
 قویونو تاپیشردیلار قورد الینه
 قیرخیندا اؤیرنن، گوروندا چالار
 قیرمیزی پیسیتما دووارلاریمیز رنگ توتار
 قیز آلسان دوره سین آل، قیز وئرسن گئت خبر آل
 قیز آلماء، دوره سین آل
 قیز اوشاغی بیر قوز آغاجی، یوز داش آتیلار بیر داشا دوشر
 قیز دئییل، قیز دیرمادی
 قیزسیز ائو، دوزسوز ائو
 قیزسیز ننه، دوزسیز ننه
 قیزارا-قیزارا اؤلک، سارالا-سارالا یاشاماقدان یاخجیدی
 قیزیشمادیم ایسی سینه، کور اولدوم توستوسونه
 قیزیلدان تختین اولونجا، بیر آز بختین اولسون
 قیزیم سنه دئییرم، گلینیم سنه آندیریرام
 قیش اولماسا، یاز اولماز
 قیش چیخار اوزو قارالیق کوموره قالار
 قیشی چوره ک سیز، یایی کمک سیز یولا چیخمازلار
 قینینان چیخیب، قینینی بئیمیر
 کنچل آدم فتجیل اولار
 کنچل چاره بیلسه اوز باشینا چاره قیلار
 کنچلی گون باتماينجان توولاماق اولماز
 کنچلین آدین قویاللار زولفعلی
 کنچلین باشی بیر دفعه یئرہ دوشه نه جاندی
 کنچی نین قوتورو، سرچشمه دن سو ایچر
 کاباب آلتیندان کوز، آدم آغزیندان سؤز
 کار انیشیدمز، یاراشدیرار
 کاسا آشدان ایستی اولدی

کاساد بازارین گلیری اولماز
 کاسیبلایغین ائوی یخیلسین
 کاسیبین بختی کیمین یاتیب
 کاسیبین دوواری آچاق اولار
 کاسیب اوتورار چیراغین یانديرار، دولتی نین حسابین گنډر!
 کاسیب باخدی قارنی دوردو
 کاسیبی دوه اوسته ایلان سانجار
 کافیردن قیریلسا، ایسلامین خیرینه دی
 کامیل اینسان، کلامیندان بللی اولار
 کندی، یئمه یه بتدی
 کئچل حسن، یا حسن کئچل فرقی یوخدو
 کسک اوتوروب داشین گونه آغلیر
 کفن مفتی اولاندا هامی بیخیلار اولر؟!
 کلک-کلک، دائی یادا کلک؟!
 کنکان قویونو نه قدر درین قازا اوزو قویونون ترکینده دی
 کوچه دن تاپمیسان؟!
 کور آتین کوردا نالبندی اولار
 کور الله دان نه ایستر، بیر جون گوز
 کور اولسون او ایکی گوز کی، دوشمانین تانیمیر
 کور توتدوغون بوراخماز
 کور قوشون روزوسون الله یوواسیندا یئتیرر
 کور عینکینن قاچیر!
 کور سیچار یول آراسینا دئیر بس گوزلو گورمور
 کور گوزدن یاش، ماللا ائوینن آش!
 کورد آشی زیل سیز اولماز
 کورد ده او کرامت!
 کورونان چوره ک یه، الله هی آردا گور.
 کوزه چی سینیک کوزه دن سو ایچر

کولا کولگه یه گولّه آتما
 کولگه سیز آغاجی کس آت
 کوله (قیسا) آدام گونده اوچ دفعه الله لبق ادعاسی ائیلر
 کوله آدام فساد اولار، الله لبق ادعاسی ائیلر
 کومورچونون ائوبنه گیرن اوزو قارا چیخار
 کونول سئون گوزل اولار
 کوهنه دوشمان دوست اولماز
 کسه ووو گوتورنده اوغری ایت اوزونه آلاز
 کهلیک باشین سوخار قارا گوتینن خبری اولماز
 کیجیک سولاردان بویوک چایلار تشکیل اولار
 کیشی توپوردیون یالاماز
 کیشی لیک علی دن قالیب
 کیمسه سینه درد وئریب، کیمسه یه درمان، فلک!
 گنت دنیزده اوستور بالیق لار قورخسون
 گنت گول قیراغیندا اوستور قورباغلار قورخسون
 گنتدی سو گتیره ووردی تولوغو بیرتدی
 گندی قاشین دوزلده، ووردی گوزون چیخارتدی
 گنجه اولار ادونا گندن چوخ اولار، گوندوز اولار کرکی سیجیم یوخ اولار
 گنجه نین ایشی، گوندوزون تاپیلیمیشدی
 گنچی جان هاییندا، قصاب پی آختاریر!
 گنچی سو بولاندرماسی سالیر
 گنچنین اجلی یئتنده، بونوزلارین چوبانین ده یه نه بینه سورتر
 گندر بوستان قیراسی قالار اوزون قره سی
 گندر یولدو، قالار ائودی
 گندنده یولداش، گلنده قارداش
 گندین بیرکنده، گوردون هامی کوردو، سنده دووارلاری توت یئری
 گوزل آغا چوخ گوزل ایدی ووردی چیچک چیخارتدی
 گنجه نامرد کورپوسوندن قوی آپارسین سنل سنی/ یاتما تولکو

دالیسیندا قوی یئسین آسلان سنی
 گنتمه گۆزومدن، گندرم اۆزومدن
 گنچی قویروغون بولاماسا، تکه دالینجا دوشمز
 گر صبر ائله سن حالوا پیشر، ای قورا سندن
 گزمگه غریب اۆلکه لر، اۆلمگه وطن یاخشیدیر
 گزن آیاغا داش دیر
 گزه ین گزه بیلمز، گزمه سه دوزه بیلمز
 گل بو داشلاری اتگیندن آت
 گولیسر ائششکی سودا بوغولار
 گلیم ساواب ائلییم، کباب اولدوم
 گلمیشدی کباب ایینه، گوردو ائششک داغلیل لار
 گلین اویناماخ باشارمیر دئییر اوتاق ایریدی
 گلین دوردو ایشلماغا، باشلی باشین ساخلا سین
 گمیده اوتوروب، گمیچی گۆز چیار دیر
 گوودوش دیغیر لانا دواغین تاپار
 گوردو غون آعاجلار، کوره ک لیبه کسیلدی
 گوردون، گورمه میش حسابلا
 گوروشن کنده بلدچی لازم دئییل
 گۆز گوردویوندن قورخار
 گۆز گورمه سه کۆنول سئومز
 گوزوله گوردویونه اینان، قولاقلا ائشیتدیگینه اینانما
 گوزه گوز دیر، قلبه سۆز
 گوزو ایاغنین آلتین گورمور
 گولمه قونشووا، گلر باشیوا
 گولمه گولونج اولانا، پیلوی لینج اولانا
 گون باتاندا بات، گون چیاخاندا چیخ
 گون گیرمه ین اوتاغا حکیم گیرر
 گون هایدان چیخیب

Mişov dağı

گونو گونه ساتمازلار
 گونوزون شرری، گنجه نین خیریندن یاخشیدی
 گونولو داغلارا گون دوغماز
 گوی آغلامینجا یئر گولمز
 گوی دننیزلر، درین اولور، باهار یئلی سرین
 گویدن بلا گلنده یازیلیمیشدیم باشدا من
 گوبلی بالیق ایسته ین گوتون بوزلو سویا قویار
 گیزلینجه قولاق آسان اوز سوزون ائشیدر
 لاتدا نه وار لوته نه وئره
 لالین دیلین ننه سی بیلر
 لای-لای بیلیرسن نییه یاتمیرسان
 لپه نی دئمه دویونو ده، دوه نی دئمه بویونو ده
 لوت ائششگین پالانین گوتورمز لر
 مئشه چاققالسیر اولماز
 مئشه ده آیی چوخ اولار، اله دوشه نی اوینادلار
 مئشه ده چاققال آز ایدی بیریده گمینن گلدی
 ماتی مئخاناسی دئییل کی
 مال اییه سینه چکمه سه حارامدی
 مال جانین یونقاسیدیر
 مال گندر بیر یانا، ایمان گندر مین یانا
 مال یئمزین مالینی، دائی سی قوچاخ یئبیر
 مالی چوخ، گونی قارا
 مالیم خاراب اولونجا، جانیم خاراب اولسون
 مالیوی برک ساخلا قونشووو اوغری ائله مه
 ماما ایکی اولسا اوشاخ ترسه دوشر
 مسجد مال باغلامالی یئر دئییل
 مسجدین قاپیسی آچخدی ایتین حیاسینا نه گلیب
 محبتدن مرض حاصل اولدی

مردی قوا-قوا نامرد ائله مه؟!
 مردین آغاج کولگه سی یوخ نامردین بوز حاصاری
 مردین اولفت قیلان آخردا بیرگو مرد اولی، نامردین اولفت قیلان
 آخر بیابان گرد اولی
 مسلمانین سونکی آغلی، اودا بهره بیتیرمز
 مفتہ سرکه بالدان شیرین اولار
 مفتہ دن باهاسی اولماز
 ماللا اولمایان یئرده کیمه عبدالکریم دئیلر؟
 من دئییب، من اوشیتدیم
 مندن دئمک، سندن انشیتمه مک
 من دئیرم دامنان داما، بو دئیر جیریغیمی یاما
 منه جوجه باسدیرماق دوشمز
 منی دده وین کهنه بورجونا وئرمه
 موساییوی (مصاحب) باب ائله، گورن دئسین ها بئله
 موندار اسکی اود توتماز
 میخی میسمارا دوندرن الله
 میریغا دئیر چیراغی پوفله!
 میلچک موندار اولماز کونول بولانديرار
 مین ایشچی، بیر باشچی لازیمیدی
 مین تومنین سسی چیخماز، بیرقیراندا شیققیلدار
 مین خالا بیغیلا، بیر آنانین یئرین وئرمز
 مین قاپیدا دوز دادان، بیر قاپیدا بند اولماز
 مین نامردین چوره گین دوراسان، کاسا دولماز
 ناحاق قان پئرده قالماز
 ناخیر چیخمامیش، بیزو چیخماز
 ناشی آدام زیرنانی گن طرفدن چالار
 نامرد گلیب مرد اولماز، بویونجا قیزیل قالا!
 نانجیبه سلام وئرسن گؤز چیخاردار

ناواخت طیاره چی اولسان بیزیم ائوه بومب سال
 نخه نک چی صاحب سلیقه اولار، اوره کی شیشه دن نازیک
 نفسی ایستی بئردن گلیر
 نقد سرکه، نسیه حالوادان یاخشی اولار
 نوکر ندی، بکار ندی، آچ قاپینی، اوت قاپینی
 نوودانا مینماق مَشَقِّینْ دوشدون؟
 نه اکر سن، اونو بیچرسن
 نه ایستیرسن باجیندان، باجین اولور آجیندان
 نه سو گتیر، نه کوزه نی سیندیر
 نه سیله لیک سن، نه ینشمک لیک
 نه واخت قولایوین دالیسین گورسن اونودا گورسن
 نه یاتدین نه یوخو گوردن؟
 نیت هارا منزیل اورا
 وئرن آشی ایچلر
 واخسیر بانلایان خوروزون باشین کسرلر
 وارلی وارین وئر جانین قورتاریر، یوخسولو چکلر دار آغاجینا
 وارلیغا تله سن، یوخسوللوغا تنز دوشر
 واریندی گیریش، یوخوندو سوروش
 وای او گوندن کی آدامین اؤز ایتی، اؤزونو قاپا
 وجدانی اولمایانین، ایمانی دا اولماز
 وَر وورما بوستاندا اولار
 ووروسان اولور، کیش دئیرسن دئمیر
 وطن شیرین اولار
 وطنه گلدیم، ایمانا گلدیم!
 هئچ بیلیم هاردا پیشیب، دئیر بیر قاشیق قوی بورا
 هئچ کس اؤز قاتیغینا توش دئمز
 هئچ کمین چیراغی سحره جان یانماییدی
 هاردا چوخلوق، اوردا پوخلوق

ھامى اۋلوسونە آغلياندا، منده شانسيما آغليارام
 ھامى گول اكدى دردى، من كول اكديم وای درديم!
 ھامى نئجه، سنده بيرى
 ھامىيا چىخار خلبان، بيزده ده چىخار بالابان
 ھامىسى بير بئزين قيراغىدى
 ھامى ميز بو يولون کروانيخ
 ھامىنى بئزر، اۋزو لوت گزر
 ھامىنى برق توتسا بيزى لامپا چيراغى توتار
 ھاي كويلو بولوتدان ياغيش لولماز
 ھر آنقىرانا اخير چكسن گندر چىخار تھرانا
 ھر اوخويان ملانصرالدين اولماز
 ھر اوز آشاغىنين، بير اوز يوخارسى وار
 ھر ايت قوردا گندنمز
 ھرده سى كوراولانا كوراولى دنمزلر، كوركيشينين اوغليدئيرلر
 ھر سقل دن بير توك، كوسيا بير سقل اولار
 ھر شى نازيك ليندن سينار، اينسان يو غونلو غوندان
 ھر قوش بالاسينان گزر
 ھر كس اۋز ائوينن قىيله سين ياخشى تانير
 ھر كس اۋز توپراغينا عزيزدى
 ھر كسين آغزين سويو اوز آغزينا داد وئرر
 ھر گۈزلىن بير عيىي وار
 ھر نه توكسن آشيوا، او گلير قاشيغيوا
 ھر واخت دوشان اولاندا، گل منيم آعاجلاريمي گمير
 ھر يووايا ال اوزاتما
 ھله-ھله لر اولموشدى، قالميشدى كرتكه له لر
 ھميشه دوه قوز سىچماز
 ھميشه شعبان، بير يولدا رمضان
 ھميشه يول بوستان كناريندان دوشمز

هنرسيز آدام ميوه سيز آغاچا بنزر
 هيت، ميت بيزيم قره ايت
 هيس گلر گوز قيزارار، پيس گلر اوز قيزارار
 پئتيينه پئتر، يئتمينه بير داش آتار
 يئتمه واي-واي دئين چوخ اولار، چورك وئرن اولماز
 يئددى دگيرماندا بير پونزا اونو يوخدو!
 يئر اوتورانيدى، سوز گوتوره نين
 يئر برک اولاندا اکوز-اکوزدن گورر
 يئر برک، اوکوز خام!
 يئرسيز گلنده يئرلى قاچار
 يئر مه ميش يورقادی!
 يئر مه ميش قاچير
 يئرینه ايشه مه يى بس دئييل، شيرين چايدا ايسته بير
 پئرين آت، اوزونه قمچى يئتيرمز
 يئکه گوزون ايشيغى اولماز
 يئل قايدان نه آپارار؟
 يئل گئيرنى، يئل آپارار
 يئمه ميش سوفره يه نه فاتحه
 يئمه ميش نه تئز دويدون
 يئيين يئريس دئيرلر بيجدى، ياواش يئريس دئيرلر گيجدى
 يا منه وئرن الله يا سنه وئرن الله
 ياخشيليغا يامانليخ کور ائششگه سامانليخ
 ياخشى قونشو اوزاق قارداشدا ياشيدى
 ياخشى دوست يامان گونده بللى اولار
 ياخشىليق ائله بالان ياخچى اولسون
 ياخشى ايل باهار يندان بللى دير
 ياخشيليغا يامانليخ ائله مه
 يارالين دردین ياراسيز بيلمز

Mişov dağı

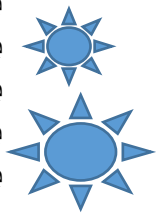
یاریم حکیم جانان اندر، یاریم امام دیندن
 یاز گونون یاغیشی، آر آروادین ساواشی
 یازدا چۆله چیخاجاق، چوخلو گول چیچک بیغاجاق
 یازی اکینچی، قیشی دیلنچی
 یاشدا یانار قورونون اودونا
 یاشیل عینک وروب، سامانی یونجا گوروسن
 یاغ-یاغ اوسته یاغار، یارما یاغ سیز قالار
 یاغلی الیوی چک، اؤزگه لر باشینا
 یاغماسادا گورولدر
 یاغیشدان قورتولدوق، دامجی یا رات گلدیک
 یالان ایاق توتسادا، یئرینمز
 یالان ایله ایمان بیر یئرده اولماز
 یالانچی تاماهاکار تولادی
 یالانچینین ائوینه اود دوشدی، هنج کس اینانمادی
 یالانچینین حافظه سی ضعیف اولار
 یالانچینین شاهیدی یانیندا اولار
 یان منه، یانیم سنه
 یانان یئردن توستی چیخار
 یانديران کوزلر، کول آتدا قالیب
 یای او غروسی قیشدا چیخماز
 یای گونونده قیزیشمایان، پاییز گونونین قیزیشماز
 یئتیم اۆلمز، یاملنلیق تاریا قالار
 یئتیم داغا چیخاندا، یا قار اولار یا بوران
 یئتیم یه تاپاماسان، آزیه پاتدارسان
 پئمه نامردین چوریین، بیر گون باشا چالار
 یئمه میسن قاز آتین، بیلیمیرسن لذتین
 یوخسوللوغا یاخاوی تانیتما
 یورقانیوا گوره قیچیوی اوزات

يوز ايل ياراق، بير گون گرک
 بويولماميش قاشيق کیمی اؤزوی آرایا سوخما
 پول گنتمه ين مقصده چاتماز
 يولچودا بيلر توربادا نه وار، توربادا بيلر توربادا نه وار
 يولداشين منه نشان وئر، دئييم کی نه جور آدامسان
 يومورتادان توک قيرخار!
 يونجا يئييب، مشروطيت آلميشيق
 يووادا يئييب بسی دئييل، فالاسيندا ايچير!
 بيخلان دالينجا داش اتان چوخ اولار
 آتالار سؤزلرين باشاردیخجا دکتر محمدحسن پدramين قايناقينان يازديم
 تاپماجالاردان دا اليمن گلن قدر يازارام سونرا سئچيلميش باياتی
 لاردان يازاجام

خالق ادبياتی

نئجه کی دئمیشدیم آتالار سؤزلرين يازماسينا دوام وئريرم
 بئش بارماغين بئشیده بير اولماز
 بئواخ گلن قوناق اؤز کيسه سيندن يئيير
 باخماقلا اؤيرنمک اولسايدی، ايتلر ساللاخ باشی اولاردی
 بارماخ حسابی گورستمه
 باش اورکدن سو ايچر
 باشیمی قاشيماغا واختيم يوخدو
 باشين بدنيوه آغيرليق انله مه سين
 باشين بويوک لويو نعمت دی، آياغين بويوک لويو نکبتدی
 باشينا گلن باشماقچی اولار
 باشينين توکون دگيرماندا آغارديب
 باشيوا کول سوووراندا، اوجا يئردن سووور
 باغ واختی باغبانين قولاغی آغير انشيدر
 باغ واختی باغبان ياددا دوشر

باغا باخارسان باغ اولار، باخمارسان داغ اولار
 باغدا اریک واریدی، سلام علیک واریدی/ باغدان اریک قوتاردی،
 سلام علیک قوتاردی
 باغین باشیندا یئیر دییینده سیچیر
 بالا بالدان شیرین اولار
 بالالی لئو بازاردی، بالاسیز ائو مزاردی
 بالالی قارقا پوخ بیه بیلمز
 بالیق قورولوغا چیخسا جانی چیخار
 بالیغی هاواخ سودان توتسان تازادی
 باهار اولجاق کارلی گندر کارینا، اصلی خان سؤداسی منه کار اولدی
 بحث ایله حاجا گندن، یولاردا آوارا قالار
 بدن قوجالار، کؤنول قوجالماز
 بشر اوز قبرین اوز دیشلرینن قازار
 بو آرخی کیم آریتدی، سو بئله دورو گلدی
 بو ایلکی سرچه، بیلدیرکی سرچه یه جوج جوج اورگه دیر
 بو باشا بو بورک چوخدور
 بو تپیکه آت دوزمز
 بو حنا او حنالاردان دئییل
 بو دونیا پنجره دی، هر گلن باخار گیدر
 بو قره او قره لره بنزه مز، بو قره حاج سیدحسین قره سیدی
 بوببو یوواسینا آل اوزاتماز لار
 بورکو الله طرفیندن دوشوب باشیندان
 بورنون توتسان جانی چیخار
 بوستان بیرجار قیرا توکر
 بو غداین پوچو داشلانار
 بو قریقینا خان دوزمز
 بو گونون ایشین صاباها قویماز لار
 بولاغا سو توکمه بینن بولاغ اولماز، گرک یئریندن بولاغ اولار

بو گونون صاباحیدا وار
 بولانماسا دورولماز
 بیلمه دیم یوخودا سوسویوبسان!
 بولود کیمی توتولوب
 بوندان دامازلیق اولماز
 بوینونو بیتلر یئیر، چوره بینی ایتلر
 بونلاردان فاتیا تومان اولماز
 بویوک باشین بویوک ده بلاسی اولار.
 بوبوگونو تانیمایان هیچ کیمی تانیماز
 بویویون نصیحتی اولماسا، اوشاغین تربیه سی اولماز
 به طهرت بیلر، به طهراتین تومنین آراسیندا نه وار
 به غیرته- غیرت آل وریب!
 بیر آتدیم گلّه نه، ایکی آتدیم گندلر
 بیر آرخا سو گلسه امید وار بیرده گلسین
 بیر ائششک بیر یئرده باتسا، بیرده او یولدان گئتمز
 بیر آله ایکی قارپیز توتماق اولماز
 بیر اوتاقدا ایکی هاوا اولماز
 بیر اوغلان بیر قزیندی
 بیر پیشنمازدان اوترو مچیدین قاپی سینی باغلاماق اولماز
 بیر تیکه نی بیلمه ین، مین تیکه نی ده بیلمز
 بیر چراغین ایشیغیندا قیرخ آدام اوتورار
 بیر دده قیزخ اوغلو ساخلار، قیرخ اوغول بیر دده نی ساخلیانماز
 بیر دلی بیر قویویا داش سالار، مین آغیللی چیاردانماز
 بیر دیقه نین فیکری، مین ایلین عبادتینن یاخجی دی
 بیر گولونن یاز اولماز
 بیرلیک اولماسا دیری لیک اولماز
 بیر اولمه سه، بیرری دیریلمز
 بیرری ایشلر، اون بیرری دیشلر

بیر گونونده خانلیغی خانلیقدی
 بیرلیک هاردا، دیرلیک اوردا
 بیرکی سنسین اووجووا سیچماغا اوتانمیر، سنده اونون اوزونه
 یاخماغا اوتانما
 بیزه گلن بیزه بنزر
 بیغدان قوپاردیب ساققالا یاخدی
 بیگ وئرن آتین دیشینه باخمازلار
 بیگانه حکیم اولسادا، درمانی به فایدادی
 بیغدان قورخسایدیق ناهاریمیزی پیشیکه وئردیک
 بیلیردیک قاریشقانین فامیلی وارمیش
 پالازا بورون، ائلینن سورون
 پای بۆله نه پای قالماز
 پوخ قویوسونا داش سالدخ
 پوخ پوخدی یا یاشی یا قوروسی
 پوخ بئدینه پشمان اولوب
 پوخ ییین ایتین قاشیغی بئلینده اولار
 پوخوا گوره تزک
 پوخوا گوره بوستان اک.
 پول آل چیرکیددی
 پولون چوخدی ضامین اول، ایشین یوخدی شاهد اول
 پولونان ایمانین کیمده اولدوغو بیلینمز
 پولووی وئر پولو وئرمه کال کولا
 پولی آز اولانین غصه سی ده آز اولار
 پولی چوخ، منزلی یوخ
 په هینن پیلوو اولماز
 پی ایلن پلو اولماز، یاغینان دویو گرک
 پیچاخذان قورخسایدیق، قصاب توکانینا گیرمزدیک
 پیچاق سومویه دیاندی

پیر (اجاق، زیارتگاه) منبمدور معجوزونه بَلم
 بیس همسایا آدمی حاجاتلی ائیلر
 پیشیک اولدروب گوز قورخودور
 پیشیک ائوه ایشه سه اوز یولون باغلار
 پیشیک الله دان یئددی کورقیز ایسترائوصاحابینا اللرینن قاپسین یئسین
 پیشیگه دندیلر پوخون درماندی، سیچدی اوستون قویلادی
 پیشیگی دوواری قیسناسان چؤنر جیرماقلار
 پیشیگیمیز اوغلان اولوب
 پیشیگین آغزی اته چاتمازدئیر مونداردی
 تنز ائولنن ایله تنز آیریلان پنشمان اولمیوب
 تنز اله گلن، تنز ایاقدان دوشر
 تنز دوران، تنز منزله چاتار
 تازی سیز یئرده اوتوراسان، بویوکسوز یئرده اوتومیاسان
 تازا سلمانی گلیب کاکلی یاندان قویور
 تازی نین گیج لیگیندن، دوشان تایادا بالالار
 تپه دالیندا بوستان پوزوللار
 تک آلدن سس چیخماز
 تنبل آدمین آدین قویاللار قوچ علی
 تاس یا سینمیش یا جنگلیدمیش
 تازا گلدی بازاردان کهنه دوشدی نظردن
 تنبل لیک بدبختلیگین آجاری دی
 تنبلیکدن ائششکه دائی دئییر
 تنبله ایش ده، سنه آغیل اورگتسین
 تندیر ایستی اولماسا، چۆره ک چیخماز
 توخ ایکن یئمک بیئن قبرین دیشینن قازار
 توخون آجدان خبری اولماز
 توخو ترپتمه، آجی دیندیرمه!
 تورکمن آتی کیمین هم آخیردان یئییر هم توربادان

توستو گئدر گونچه يه ساری
 توفنگدی، قوردو، آرواتدی، بونلارین وفاسی اولماز
 توکل تندیرده کینه
 توللانبار دامیندا لاله!
 تولانباردا لاله بیتیب
 تولکو بیه نی، آسلان قوسدورانمیب
 تولکو تولکویه، بویورور، تولکی ده قویروغنا بویورور
 تولکو سوواخلی باغا گیرمز
 تولکی وار باش قوپاردیر، قوردون آدی بدنام اولور
 توھلی جوجه یومورتاسیندان معلوم اولارچ
 توی گورمه دیک، باجاسیندان باخدیق
 تویدان سورا یوزلوخ وئرن چوخ اولار
 تویو غون پیسی ایکی ساریلی یوموتدار
 تویو غونا کیش دنمک اولمور
 تویوق دوغمور، دوغمور، فالاسین نییه ایچیر!
 تویوق یومورتاسینا گوره قاققیلدار
 تهران گلیب سالاخانا اوسته، ایتلرده فارسی دانشیر.
 تیکه ایله دوست اولان، ایللر کوسولو قالار
 تیکه دوستی دوست اولماز
 تیکه قارین دوپورماز، محبت آرتیرار
 تیکه نی قئیرمز لر.
 جامی گویدن دوشدی، جینقیلتیسین عالم انشیتدی
 جامیش ایله گزن دانانی قورد یئیر
 جان دی جان انشیت
 جاهیل دیریلرین اولوسودی
 جدیدین برکده آلی یوخدی
 جفا چکمه ین، صفا گورمز
 جمال دان، کمال یاخشی دی

جوانلیقدا ساخلا منی، قوجالیقدا ساخلیم سنی
 جوجه ننه سینن سوت گورمه بیب
 جوجه نی پاییزدا سایالار
 جوجه نی پاییزین آخیریندا سایالار
 جهد ایله بیر ایشده تاپیل، سنلی ده اولار، سنسیزده اولار
 جهنمه گندن اوزونه یولداش آختارار
 چادراسیزلیقدان ائوده قالیب
 چاغیران پئره عار ائلمه، چاغیرمایان یئری دار ائلمه
 جای گورمه میش، چیرمانیر
 چایدا بالیغ یان گندر
 چکدیگیم زحمتیمه، آلدیغیم پاییمه باخ!
 چوبانین گویلو اولسا تکه دن سوت ساغار
 چوخ آند ایچن چوخدا یالان دانیشار
 چوخ بیلن چوخ چکر
 چوخ بیلیم، آز دانیشالار
 چوخ دوز بیلمز آدامسان
 چوخ قودوران قیرخ گون یاشار
 چوخ گوزل اویناییردین، قیچوادا بیر قازانچا باغلادین
 چوخ یاشایان چوخ بیلمز، چوخ دونالان چوخ بیلر
 چوخ یئمک آز یئمک دن قویار
 چوره ک آچانی قیلینج آچانماز
 چورکچی نین چوره بین قاپاندا، قاتیخچی باشین کسر
 چورکی آت دنیزه، بالیق بیلمه سه ده تانری بیلر
 چوره بی وئر چورکچییه بیردنه ده آرتیق وئر
 چوغوندور اکن یئر کؤکؤ یئمز کی
 چیزاغ اوز دیبینه ایشیق سالماز
 چیرکین اوزون گیزلدر، گوزل آشکارا گزر
 چیرکین بئره نینجه توی آلدن چرخار

حاتم کیسه سیندن باغیشلا بیر
 حاققین اوزو، سوزون دوزو
 حالوا حالوا دنمک ایله، آغیز شیرین اولماز
 حالوا شیرین اولسون، اولو گور بگور اولسون
 حمام سویونان دوست توتور
 حق باطل آدامین آدین قویاللار حق وئردی
 حق یانديران چیراغی هنج بیر طوفان سوندوره بیلمز
 حوكموا سویو منه دوشوبدی
 حمامچی اولاندا منه فیتة وئرمه
 حوكموا اوزاق، کردیسی یاخین
 حنیف دنیل مرد ایگیدلر قوجالا - نامرد گلہ مرد ایگییدن باج آلا
 بیر دووار کی اولیندن کج اول- باشی عرشه دیسه، دیبی تورباقدی
 حیوانین دیشینه باخاللار، اینسانین ایشنه
 خالا خاطرین قالماسین
 خالادان بیر ایسته، وئرسه ده خالادی وئرمه سه ده
 خالقا گلر آفتافا لگن، بیزه گلر سریمساخ دوین.
 خانا کرالیغین بس دنیل، تویوخدا ساخلیسان!
 خانی گور، کندی چاپ
 خانیم سیندیران قابین سسی چیخماز
 خبرین وار خبردن پیشیگ گلیب سفردن؟!
 خلیل، جلیل، دالیسی گلیر
 خمیر چوخ سو آپاراجاق
 خوروز نه قدر یکه اولسا بیر چنگه توکدو
 خوروز یوخدو بانلیا، بویوک یوخدی دانلیا
 خوروزدان اؤز توتور!
 خوروز یوخودو سحر آچیلمیردی؟!
 خیرینن شرّ قاریشدی
 دئدی- دئدی ملئکه دی

دئو قولاغينا قورقوشوم
 دؤيمه قابيىمى، دويلر قابيوى
 دادانميسان دولميا، بلکه بير گون دولمايا
 دادانميسان حالوييا، بلکه بيرگون اولمايا
 داريخان خمير چوخ سو آپارار
 داغ- داغدان آيريلار، جان- جاندان آيريلماز
 داغ داغا يئتيشمز، آدام آداما يئتشر
 داغداكى گليب باغداكين قوور
 داغلار اوجالدى، آسلان قوجالدى؟!
 داغين دا باشى آغ اولار
 دالدان آتيلان داش، توپوغا دير.
 دام دووار ديرک اوسته
 دام-داما- گول اولور، دادا-دادا هنج
 دامارا باخيپ قان آللار
 دانا گوز ائله مسه، کل آتيلماز
 دانيشماق گوموش اولسا، دانيشماق قيزيلدى
 دده دن بالا اولار
 دده سين گورمه ين، شاه ليق ادعاسى ائيلر
 دده م منه کور دئييب، هر گله ني وور دئييب
 دده مين اولموندن قوخمورام، قوخورام عزرائيل قابيني تانيا
 درد بير اولسا چاره به نه وار
 درد گلنده خالوارينان گلر، چيخاندا مثقالينان
 درديوى ده بيلينجييه شفانين دميين وئرسين
 دريادا باليغى سودان ائلمه
 دريايا بير داش آت، ياقيه سال
 دريايا تورو گتيره سن بوش چيخاسان!
 دعوتسيز قوناغى کوپک قارشيلار
 دگيرمان نوبتيندى

دگیرمانین ایشله مه مه سی، دگیرمانچینین مایماغلیغیندان دیر
 دگیرمان بوغازینا اولی سالارسان دیری چیخار!
 دلی قیرمیزی سوور، گیج ساری
 دلی - دلی نی گورنده چوماغین گیزله در
 دلیدن دوغرو خبر آل
 دلیدن عاغیللی سی اولماز
 دلییه یول وئر، الینه بئل وئر
 دلییه گونده بایرامدی
 دمیر قاپینین تاختا قاپیا ایشی دوشر
 دنی ائلدن، سوبی گولدن
 دوز ایرینی کسر
 دوز گنتمه ین تئز آزار
 دوز یولونان گندن یورولماز
 دوزلوخدا گنتمیر، شوخومدا شیلاخ آتیر
 دوست باشا باخار، دوشمان آیاغا
 دوست یامان گونده تانینار
 دوستا آلقیش، دوشمانا قارقیش
 دوستون مین اولسا آزدی دوشمان بیر اولسا چوخدی
 دوشاب آلدیخ مورببا چیخدی
 دوشمان آتان داش نه دیر، دوست آتان گول اینجیدیر
 دوشمانا دوشن بازار، بیزه ده بیر گون دوشر
 دوغوزبالاسین چوخ ایستر، خطرہ توش گلنده چیخار اونون اوستونه
 دوغوزدان بیر توکده غنیمتدی
 دولاشما منه، دولاشارام سنه
 دولانان آیاخ پوخ گتیرر
 دولت-دولتی گتیرر، نکبت نکبتی
 دولتییه ساخسی لازم اولاندا، کاسیب سهنگین سیندیرار!
 دولتی ایپه ساپا گلمز

دولی توفنگدن بیر قورخار، بوشوندان ایکی سی
 دووشانا قاچ دئییر، تازی یا توت
 دوه اوسته قورد یئمک اولماز
 دوه اویناسا قار یاغار
 دوه چیمدیکدان نه آنلار؟!
 دووه داما چیخار، دام دوواری یخار
 دوه قارنی یئرتیلیب
 دوه گورموسن، قیلین یوخ
 دووشان چوماغا راست گلدی
 دوور سوور اری یوخ، یئل آپاران انوی یوخ
 دووه نه قدر اولو اولسا کروانا یوکدی
 دوه چینن دوست اولانین دروازاسی گن گرک
 دوه دن بویوک فیل اولار
 دوه ده یئکه اولاز
 دوه سی اولموش عربه چوخ سوز دئییلر
 دوه کیمی دالی ایشه بیرسن
 دوه نی چومچه ایله سوواریر
 دوه نی یاتیرماینجا، یوکلمک اولماز
 دوه نی داما چیخاردان، دامنان دا اندیرر
 دوه یه دندیلر بوینون آیری دی، دندی هارام دوزدو
 دوه یه دندیلر هاردان گلیرسن، دندی حاممان، دندیلر دیزلریندن بللی دی
 دویوشن کلین بورتوزی سینار
 دیبی سودا دئییل کی
 دیش سیز آغیز، داش سیز دییرمان
 دیل اوره گین آچاری دیر
 دیل باشا بلادی
 دیلینن ایلانی یواسینان چیخاردار
 دیلیوی قوی دینمز یئریوه

دینمه مگ رضایت علامتدی
 دینینی دونیایا ساتان، دینندن ده اولار دیناردان دا
 دینمه ینین دینه نی وار
 دیواری نم ییخار، انسانی غم
 دییرمانین یاراشیغی، توربا داغار جیقدير
 رشوه داشی یوموشادار
 رعیت دیواری آچاق اولار
 روزگارین ایستی سویوغونو دادیب
 زحمتسیز بال یئمک اولماز
 زحمتی مشاطه چکر، لذتی داماد آپارار
 زر قدرین زرگر بیلر، نه بیلر هر دیوانا
 زیرزمینده یاتیب، عمارت یوخوسو گورور
 سئرچه دن سئرچه اولار، قناری دن قناری
 سؤز سؤزی گتیرر، آرشین بئزی
 سؤز واختینا چکر
 سؤز یاراسی، ایل یارسی
 سؤزون گوجو، توپون گوجوندن آرتیقدی
 سؤزو ات یئرہ سؤز صاحابی گوتورسون
 سؤزو آغزیدا پیشیر چیخار
 سو بیر یئرده چوخ قالسا ایله نر
 ساخلا سامانی، گلر زامانی
 ساغ گوزون سول گوزه اعتباری یوخدو
 ساققالی اؤزگه الینده دی
 ساققالین درماندا آغار دیب
 سامان توستوسی گوز چیخاردار
 ساوادسیز آدام کور کیمی دیر
 ساییلی گونلر تنز گنچر
 سبد گوتدون گیلان توکولمز

ساخلا گۆنو گلر گونو
 ساققالی آغاریب عاغلی آغارمایب
 سۆزو آغیزدا چینمک اولماز
 سحر اینگی قاتدیم ناخیرا، آخشام گلدی چیخدی قورو آخیرا
 سحری آختاران، گنجه دن قوخماز
 سرباز نه بیلیر حیوا کالدى
 سرچه نمه نه دی کله پاچاسی نمه نه اولما
 سرچه یه دئدیله تیر گوتوه دئدی گنجایشی اولسا اولسون
 سریوی دوستووا دئمه، دوستوون دا، دوستی وار
 سعادت قابیسی همیشه آدامین اوزونه آچیلماز

آذربایجان خالق ادبیاتیندان

آت -آت اولونجا اییه سی(صاحبی) مات اولار
 آت آلمامیش آخیری چکیر!
 آت اولنده بهری قالار، آدام اولنده آدی.
 آت اولوب ایتین بایرامیدی
 آت اولور، میدان قالیر، ایگید اولور آدسان قالیر.
 آت اوزگنین گو.. اوزگه نین وور چاتداسین
 آت اولاندا میدان اولماز، میدان اولاندا آت.
 آت گورسه آخسار، سو گورسه سوسار

آت ووردی دیزیمه، ایندی گلدیم اؤزومه.
 آت، قاطر، ناللاندا، قورباغا دالی سی اوسته دوشر..
 آتا گوج، آداما غاغل لازیمدی.
 آتالار سؤزو، سؤزلرین گؤزو.
 آتیم آت اولونجان اییه سی مات اولار.
 آتیم یئره، سن گمیره سن؟!
 آتین آریغینا قاری دئیللر، ایگید یوخسولونا دلی.
 آتین ساتان ائششک آلانماز.
 آج آدامین ایمانی اولماز
 آج بی دن، توخ ایت یاخشیدی
 آج تولکو گیرینه، توخلو قویروغو دوشوب.
 آج دئییر دویمارام، توخ دئییر آجمارام.
 آج فارین، سرین سو!
 آجا مئییت حالالدی.
 آجیغین دولته ضرری وار.
 آجیقلى باشدا غاغل اولماز.
 آجین ایمانی اولماز
 آجیندان دگیرماندا(آسیاب) دورور.
 آجیندان قیشلارین تیر اوزالدیر.
 آچیلمامیش سفره نین بیر عیبی وار، آچیلمامیشین مین عیبی
 آخان سو دالی قایتماز
 آختاران تاپار
 آخیری اوجا چک، آتین الله دان ایسته.
 آدام اولادینین اتین ده یئسه، سومویون ائشیه آتماز.
 آدام آغزیندان سؤز چیخار، قازان آلتیندان کؤز.
 آدام اؤز یئرینده شاه اولماسین.
 آدام اؤز توپوردیون یالاماز.
 آدام اوزون گولدورمه سه ائل اونا گولمز

آدام پالتار ایله تانینماز
 آدام پولی تاپار، پول آدامی تاپماز
 آدام تاخمامیش تاقیلداتماز
 آدام گوردویون اینانار
 آدام گورمه دیگین اینانماز
 آداملارین قورخوسوندان دوغرو دئمک اولمور، الله ین
 قورخوسوندان یالان
 آدام نقدر الله اوز آشین قاریشديرار
 آداما سوزی بیر باش دئیلر
 آدامان انششک اولماسا، انششکین بیرى مین تومن اولار
 آدامی تانیان یئرده قورد یئسین
 آدامی اوز یئرینده قورد یئسین
 آدامین دیلینن اوره گی بیر اولمالیدی
 آدین چیخینجا جانین چیاردی.
 آدین قویدون دگیرمانچی، چاگیر گل سین دن کور اوغلی
 آدی نه دی؟ رشید، بیرین ده، بیرین انشیت
 آرا قاتیشدی، مصب ایتدی
 آرالاریندان قیل گنچمز
 آرامیزان قیل گنچمز
 آرپا اکن آرپا یئر، بوغدا اکن بوغدا
 آرخالی کوپک قاورد باسار
 آرخی آتدا، سورا اوزووه بارک الله ده.
 آرموت گتیرمه ین ایل دده وه احسان دئمه.
 آرواد آلسان ائله یاخین آل، مولک آلسان ائوه یاخین آل.
 آرواد اوزلو کیشی دن، کیشی اوزلو آروادان الحذر
 آرواد ایچینده اوتورائین آغلی آز اولار
 آرواد یاخچی اولسا کیشینین دیرگی قیزلدان اولار
 آروادا جهاد حارامدی

آروادی آر ساخلار بوستانی وَر
 آروادینان کیشینین تورپاقی بیر یئردن گوتورلنئیب!
 آری اوواسینا چوب اوزاتمازلار.
 آریخ اینک سوتلی اولار
 آریق آتا قویروغودا یوكدی
 آج توویوخ یاتار یوخودا داری گورر
 آج قودورقان اولور، چیلپاق اویناغان!
 آستا قاچان نامرددی
 آسلان آغزیندان شیکار آلینماز
 آشیقی بیغللار اوینامقدان اوتورو.
 آشین دورولوقی دنین یوخلوغوننادی
 آشینا - آشینا چیخدی اوجاق باشینا
 آغ صابین قره پالازی آغاتماز
 آغ گون آغاردار، قره گون قارالدار
 آغاج بار گتدیگجه باشین آشاغا سالار
 آغاج کوک اوسته بیتر
 آغاجدان ماشا اولماز
 آغاجی اؤز ایچیندن قورد یئمه سه مین ایل یاشار
 آغاجی اؤز ایچیندن قورد یئبیر
 آغاج یاش ایکن آیبئر
 آغاسی گولوم اولانین، باشینا کولوم اولار
 آغریمامیش باشا دستمال باغلامازلار
 آغریمامیش باشیوا ساققیز سالما
 آغزیندا چیی لپه ایسلادیر
 آغلادان یانینا گئت، گولدورن یانینا گئتمه.
 آغلامیان اوشاغا سوت وئرمزلر
 آغی، ایته آتالار قره نی قنده قاتالار
 آغیر اوتو، باتمان گل

آغیر یوکو دالیندان یئندیرمیش حامبال کیمی، اؤزونو یونگول حس اندیر.
 آغیل یاشدا دئییل، باشدادی
 آغیللی آدام اودونان اویناماز
 آغیللی فیکر اندینجه، دلی ووردی چایی گئچدی
 آغین آدی وار، قره نین دادی
 آقانین مالی چیخار، نوکرین جانی
 آل پایین، چاغیر دابین
 آلا ایندن مشهوردی
 آلا قارقا چوخ بیلدیندن، دیمینن دوشر تله یه
 آلتی آیلوق اولما
 آلچاق یئرده یاتما، سئل آپارار- اوجا یئرده یاتما، یئل آپارار
 الله آدامی، یایدا آیران سیز، قیشدا یورقان سیز، اولنده ایمان سیز
 انله مه سین
 آلیجی قوشون دیمیدی آیری اولار
 آنادان امدی سوت بورنونان گلدی
 آناسی چیخان آغاجی، قیزی بوداق بوداق گزر
 آناسینا باخ قیزی آل، قیراغینا باخ بئزین آل.
 آنالی قیزین اؤزو بویویر، آناسیز قیزین سؤزو
 آنلیانلا داش داشی، آنلاماز لا یئمہ آشی
 آنبیان بیر گولر، آننامییان مین
 آوارا قوناق ائو اییه سینی ده آوارا ائدر
 آی همیشه بولوت آلتیندا قالماز
 آیا دئییر چیخما من چیخیم!
 آیاغیمیز گئچیب گو... قبیرینه
 آیاغی یودورویه نه چوخ سؤز دئییلر
 آیدا سلام، ایلده سلام، آلتیوا خالچا سلام، گونده سلام، گونده
 سلام آلتیوا چول جیندا سلام.
 آیدان ایلدن بیر ناماز، انودا شیطان قویماز

آیری سیچی... بیر بییرلر!
 آیلا بات ،گونله چیخ
 آیی دان قوخان منشه یه گیرمز
 آیینین بیر اویونی وار بیر امرود اوسته
 اؤرتولی بازار ،دوستلوغی پوزار
 اثرکک آتا مادیان کورست سن،اون دؤرد آغاج یول قاچار
 اثرمنی لیک یاخچی دی سورا پوخی چیخماسا
 اثرمنی قان گوروبدی
 اثرمنیدن شاهید ایسته دیلر گندی اوزوم آياخلیانی گندی .
 اؤز انوینه قورد گتیریر
 اؤز بیلدیغین دده سینه ده وئرمز
 اؤز چۆره گمیزی یئیب ،اوزگه غصه سین چکیریک.
 اؤز کیلیمین سودان چیخاردار
 اؤز گۆزوندە تیری گورمز، اؤزگه نین گوزونده چوپو گورور
 اؤزگه آتینا مینن تنز دوشر.
 اؤزگه اوغلوندان آداما اوغول اولماز
 اؤزگه خانمی قیز گورونر، اؤزگه زمیسی دوز
 اؤزگه نین ایپینن قویویا دوشن یاری یولدا قالار
 اؤزگه یه قویو قازان اؤزو دوشر
 اؤزگه یه اومید اولان شامسیر قالار
 اؤزو اؤزونه قورد گتیرر!
 اؤزوم، اؤزومه ائيله دیم ، کولی گۆزومه ائيله دیم
 اؤزومه اووماج اوغانمارام، اؤزگه یه اریشه کسرم
 اؤزووه اینه باتیر ، اؤزگه یه چووالدوز
 اؤزووو یورولموش بیلسن،یولداشیوی اؤلموش بیل
 اؤزی یخیلان آغلاماز
 اؤزی بیر قاریش ساققالی ایکی قاریش
 انششک آدام بایرام یاخیندا انششک اولار

انششک ایشلر آت بیئر
 انششک جاماکیدان باخیر
 انششک گتیر معرکه چات
 انششکه گوجی چاتمیر پالانی تاپدیر
 انششکی اولنه چوخ سؤز دئییلر
 انششگ ندی، دوشک ندی!
 انششگه مینمک بیر عیب، انششگدن دوشمک ایکی عیب
 انششگی پالان ساخلار، قوشونی پالان
 انششگیم اولمه یونجا بیتینجه، یونجا سارالما توربا تیکینجه
 انششگیم اولمه یاز گلیر، یونجا بیتیر
 انششگین ساتان کوششک آلا بیلمز
 ائل آتدیغی داشی یئردن تریتمک اولماز
 ائل ایچینده پوشک آتدیق آیریلیق بیزه دوشدی.
 ائل تیکن کولانی، طوفانلار داغیدانماز
 ائل قاپیسین آچماغا، سئل کیمی بیر گوج گرک
 ائل گئچدی کورپودن، سنده گئچ
 ائل گوجو، سئل گوجو
 ائل گولسه سنده گول، آغلاسا سنده آغلا
 ائل یولوندا باش قویان ائل حورمتین قازانار
 انلچی لری یورولموش، اوزی انلچی دوشن یار!
 انلچیم گونی اولانین، کولیم باشینا اولیدی
 اولدی وار، دوندی یوخدی
 اولمک- اولمک دی خیر یلداماغا ناوار
 اولو دوروب مرده شورو یویورو
 اولوسو اولن پاخیل اولار
 اولولر دئییلر به کی دیریلر حالوا بیئر
 اولونو اوز باشینا قویسان سیچار کفنن باتیرار
 انله آدام اندیم کی یومورتا یوکی آپار سین

ائله بیل ائششکین قولاغینا یاسین اوخوورسان
 ائله بیل دوه نالینده باخیر
 ائله بیل سوسوز ایت قویویا باخیر
 ائله بیل مرند اولوسودی
 ئله سؤر دئییر کی پیشمیش تویو غون گولمه یی گلیر
 ائله یئرده یاتماز آلتینا سو چیخسین
 ائله بیل جینه دمیر کوس دئیرسن!
 اولو ائششک آختاریر نالین چکسین
 ائلی اومایان دیلی ده اولماز
 اولو بالیقدان اوز توتور
 اولو دوروب دیرینی یویور!
 اولو دوروب مرده شوری یویور
 اولو قویون سوتلی اولار
 اولو نقدر پیس اولسا، مرده شور حاققین آپارار
 اولو یادینا داش سالدیخ
 ائلینن الله اکبر
 ائو اوغرو سونو توتماق اولماز
 ائو بیزووننان اوکوز اولماز
 ائوده قالماغی چادیراسیزلیقداندی
 ائولر سویو ایچیبیدی
 ائولنمه ین ائو اولماز
 ائوینده یوخدو قوورماقلیق، گویلوندان کنچیر کدخدالیق
 ات گتیرمه میش کوفته ایستیر
 ات آلامیش کوفته ایستیر
 ات یئین قوش، دیمدیبیندن بللی اولار
 اته پول وئرمز، کوفته نین بویویوندن یاپیشار
 ادب حددن آشسا، ادب سیزلیخدی
 اردبیل بیر شهردی، هرکس اؤز وکیلی

آسلان یا اغیندا تولکولر یاتیب
 آسلانین ارکه یی دیشی اولماز
 اصیل آل، چرکین اولسون، بداصیل گوزل آما
 اکدیم بیچدیم ساریمیاق، خیرین گوردو قورمساق
 اکنده یوخ، بیچنده یوخ، یئنده قارداش!
 آلی الی یووار الده دونر اوزو یووار
 ال-ال اوسته، بیر الده اونون اوستونه
 الدن قالان، ایلدن (ایلر- اللی ایل) قالار
 اله گی اله نیب، قلبیری گویدن آسیلیب
 الله آدمی بیگ غضبین، شیطان شررین، آرواد مکرین ساخلا سین
 الله ائششکی تانیددی کی بورنوز وئرمه دی
 الله ایکی گوزل لیغی بیر یئرده ورمه سین
 الله پیس قوتورا دیرناخ وئرمه سین
 الله داغینا باخار قار وئرر
 الله دوه نی تانیدی قاناد وئرمه دی
 الله ساغ گوزو سول گوزه موحتاج ائله مه سین
 الله سیز الله دان دانیشیر
 الله کور قوشونکون، بیواسیندا یئتیرر.
 الله مردی نامرده موحتاج ائله مه سین
 الله نانجیبه قوتورلوق وئرسین دیرناق وئرمه سین
 الله هرکسین گویلونه گوره وئرر
 الله هئچ کسی سورادان کیشی ائله مه سین
 الله دان گیزلین دئیل سندن نه گیزلین
 ائله بیل آرواد حمامیدی
 اله یی اله نیب، قلبیری گویدن آسلانیب

اليم خمير ده قار نيم آج!

اليمين امگى يوخدو

اليمين دوزو يوخدو

الين اوزگه جيبينده قيز دير اندى

الين هارا اوجادى قوى اورا

اليندن گله نى اسير گمه

اليب-اليب قاتما كيه يه

اليين ده دويارسان

امير بازارى يانسين منه بير دستمال(اولسون)

انصاف دينين ياريسى دى برکه دوشسه هاميسدى

انصاف يازانا قالدى

انگليس قاشيغينان، فرانسه پوخی يئيير

او قدر آيا باخما كى گلسين دوشيون آياغيوين آلتينا

او قدر ياغيشليق گورميشم كى، دامجيدان باكيم يوخدور

او كعبه دن گوزو پالچيقلی گليب

اوت كوكو اوسته بيتر

اوتدان كول توره ير، كولدن اوت

اوجا آدامين عاغلى دابانيندا اولار

اوجوز اتين شور باسى اولماز

اوخون آتيب، يايين گيزلدمه

اود اودنو يانديردى

اوددان كوز تورر

اودونسوز، اوجاق يانماز
 اورتادا يئييب، قير اخدا گزر
 اوروشلو اوشاق پوخينان معلوم اولار
 اوروشلو جوجه يومورتادان بللی اولار
 اوز وئرنده آستار ايسه مزلر
 اوز اخدان باخان اوجور گورر
 اوزاق يئرین حالواسين هو ِلَه يِنن(خرمنکوب) دويلر
 اوز اقدان دورانا دؤيوش حاساد گلر
 اوزده دوست، داليدا دوشمان
 اوزده گولور، داليدا هورور
 اوزگه ائوينين آسلانی، اوز ائوينده تولک بيگ
 اوزگه، اوزگه نين نامازين اوسورا-اسورا قیلار
 اوزگه توتان قوشون، ديمديگی اولماز
 اوزگه نين ايپينن آسلانان، يا گويدن دوشر يا ياری يولدا قالار
 اوزون کسوو ال يانديرماز
 اوستی اورتولولری، اوستو آچيق سويله.
 اوشاغا ايش ده، اوزونده گنت داليسيجا
 اوشاغا اوز وئرسن گلر قوجاغيندا اوتورار
 اوشاق اوشاقدی، بويوک اوندان دا اوشاقدی
 اوشاق سيچار بير يئر بويوک ياخار مين يئر
 اوشاق عزيز، تربيه سی اوندان دا عزيز
 اوغرودان اوغرويا حلالدی
 اوغرو ائو اولماز، ائو صاحيبينين ائوين يخار
 اوغرو پيشيگين اوستونه آج کورتورمه ميش معلوم اولار (قاچار)
 اوغرو واخت بيلن اولار
 اوغلو، قیزی اولان ائو يخیلماز
 اوغلوون آدين قوي نظر علی، خیری ده اولماسا نه ضرری
 اوغورلوموزون اوولی آی ایشغينا دوشدو

اوکوز اۋزونه جوت سورنده، باشی آغریبار
 اوول مسجیدین ایچی سورا ائشییی
 اولان اولدی توربا دولدی
 اولان یئیر بورانی اولمیان یئیر بورانی
 اولدو ایله اۋلدویه چاره یوخدور
 اورکوتمه ینجه سایماق اولماز
 اولمامیش اوشاغا دون بیشمز لر
 اولموسان مسجد آغاجی، نه کسمک اولور نه یاندیرماق
 اولو(بویوک - آغ ساققال) سوزونه باخمیان، اولویا اولویا قالار
 اومان یئردن کوسر لر
 اون آغ توبوغون بیر قارا تویوقجا عاغلی اولماز
 اون دفعه اۋلچ بیر دفعه بیچ
 اووجو ایله میشم.
 اویناشا امیدوار اولان، ارسیز قالار
 اون ایکی اماما یالوارینجا بیر الله ها یالوار
 اهلینن داش داشی، جاهلینن بال یئمه
 ایپ اوسته ایپ سیز دورار
 ایپ قریلماز جان چیخماز
 ایپ نه قدر اوزون اولسا گلر دوواناخدان گچر
 ایت الیندن سوموک گمیرمک اولمور
 ایت اییه سین تانمیر
 ایت ساللاخانادان سوموک آپارسا اۋز آیاغین کسر
 ایت قالاخدان قالخار، قوش یووادان
 ایت قانینان بیت قانین قاریشدیرما
 ایت قورخوسوندان هورر
 ایت قورساغی ساری یاغ گوتورمز
 ایت گو... کله پزلیخ ائلیر
 ایت هر شئی دن ال چکر، سومویونن ال چکمز

ایت هورر کاروان گئچر
 ایت یاتار تایا کولگسینده دئیر بس اوز کولگه سیدی
 ایته چوره ک آتالار اییه سینه گوره
 ایته دئیلرگونده سنه نچه داش دیر، دئدی قالیب گو.. کرامتینه
 ایته قیقاناخ، اودا جینی قابدا!
 ایتین قولاغین کسدیکجه هار اولار
 ایتین یئددی جانی وار
 ایتین پیشیک ووروشدو، یولچونون آلاهی وئردی
 ایچیم اوزومو یاندیریر، ائشیم اوزگه نی
 ایری اوتوراق دوز دانیشاق
 ایری داغی دوزتمک اولار، ایری سوزی دوزتمک اولماز
 ایسته منی، ایسته یم سنی
 ایستی آشا سویوق سو قاتمازلار
 ایستی اود دادامیسان بیلیسن نه وار
 ایش آدامین جوهریدی
 ایش آلدن، سوز دیلدن، اوغول بئلدن چیخماسا فایداسی یوخدور
 ایشله دیم، ایشله مه دیم، حاققیم آز اولدی
 ایشله مین چوره ک یئسین!
 ایشله مین، دیشلمز
 ایشه دین دالی قالدین، سیچدین ائوین یخیلدی
 ایکی اتی بیر یئره باغلاسان همرنگ اولماز هم خوی اولار
 ایکی آرواددی ائو سوپورولمه میش قالار
 ایکی پیشیک ساواشسا، ائو اییه سینین ضررینه دی
 ایکی ساعتی تانباکی یانیر بو ایندی دئیر نه ایی گلیر
 ایگید امک ایتیرمز
 ایگیدین- ایگیدن بیر احتیاطی آرتیق دی
 ایل وار بیر گونه دیمز، گون وار یوز ایله دیمز
 ایلان قابیغین دیبشر، خویونو دیبشمز

ایلان ووران آلا چاتی دان قوخار
 ایلان کیمی اولدوز گورمه بینجه جان وئرمیر
 ایلان ووران یاتدی، بو یاتمادی
 ایلان هر یئره آیری گندسه ده اوز یوواسینا دوز گندر
 ایلان یئیپ اژدها اولوب
 ایلان گوزه م قیرخار
 ایلانی اولدوروب بالاسین بئجرمه
 ایلانی سیداحمد الینن توتور
 ایلانین آغینا دا لعنت، قاراسینادا
 ایلانین قویروغون ایخلاماسان دونوب ساشماز
 ایلانین یاریبیزدان آجیغی گلر اودا بیتر گوزونون قاباغینا
 ایلخی ایتی قوردا چونوب
 ایلانین بالاسی اوزونه غنیمدی
 ایله یئکی همیشه بیه سن
 ایله بیل چم آلتیندا قورباغا باخیر
 اینک سو ایچر سوت اولار، ایلان سو ایچر زهر اولار
 اینسان اولمایان، اینان قیمتینی بیلمز
 اینسانین اوزو برک اولار
 اینک قره اولسادا سوتی آغدی
 ایینه بین گور قازیر
 ایگید اودی کی، آغزین یوما، آلین آچا
 ایگید آلتیندا آت اولر، غیرت آلتیندا ایگید

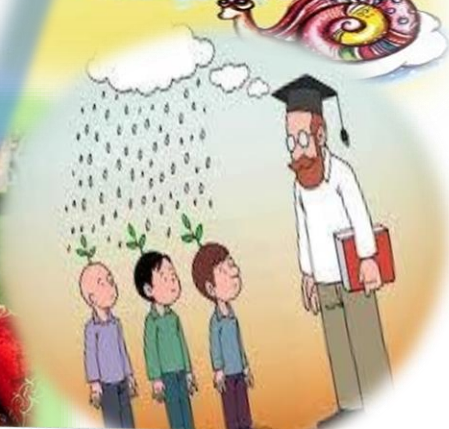
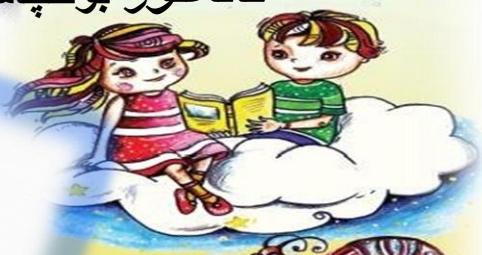
نعمت اللہ کنڈیندن گوندرن عباس جبار پور

2017

FOLKLOR BOXÇASI

فالكور بوخچاسى

فالکلور بوخچاسی اوشاقلار

آذربایجانین مدنی -
فیکری تاریخی ان
اسکی عصرلردن

باشلامیش بو گونه قدهر یاشاییشینا داوام وئریب. تاریخ بویونجا آذربایجاندا یاشایان تورکلرین دوغال احساس، آیدین دوشونجه و کوتلهوی حیات تجربهلری بوردا جانلانا راق اؤز قاینار باجاریقلاریندان باش توتوب سنه لری آرخادا قویوب بیزیم الیمیزه چاتان مدنی- فیکری بؤلوملردن بیریده اوشاقلار آغیزین ادبیاتی اولموشدور.

فولکلور؛ آغیز ادبیاتی، خالق حکمتی و کوتله بیللیکلری دئمکدیر. خالق مدنییتی اینسان حیاتینین ایلکین چاغلاریندان باشلامیش ساییسز اننیش - یوخوشلار آرخادا قویوب، داورانیشلار سوزگچیندن کئچهرک بیزیم عصریمیزه چاتمیشدیر.

بیزیم آغیز ادبیاتیمیز دونیانین ان زنگین اسکی خالق ادبیاتیندادیر. بوتون میللتر آراسیندا اولدوغو کیمی بیزیمده فولکلور خزینهمیزده انلیمیزین اوشاقلار و ناز بالالاری اوچون یاراتدیغی بول - بول اؤرنکلره راستلاشیریق.

فولکلوروموزدا اوشاقلار اوچون وئرلن بؤلوملرده، زنگین مدنیتیه بییه اولان خالقیمیزین، ایستک آرزو، کدر- سئوینچ، عادت - عنعنه و دونیا گوروشلو باخشیلارین گؤرمک اولور. بو ادبیات درین دوشونجه و پاک احساسلارین تورهنیشی اولدوغو اوچون دیلین ایفاده طرزى ساده و تمیزدیر. اونون اؤیره دیجی و بدیعی اهمیتی داها اؤنملی دیر. آتالار سؤزو. بایاتیلار، لایلالار، تاپماجالار، ناغیلار، داستانلار، ماهنیلار، حکایه لر، اویونلار، اوخشاملار، نازلامالار و ... قوللارین درین دوشوندوکده گؤروروک کی بونلارین یارانماسی اوشاقلاریمیزدا، دیله، ائله، یوردا و حیاتا محبت باغللیقلارین

آرتيريب گلهجك ياشايشلارينا بوللو اومودلر تورهدەرك خالق
دوشمنلرينه قارشى كينه و نفرت حسى اويادير.

اوشاغين انا قارنيدا ياشايان دؤورو:

آذربايجان خالقلاريندا اوشاق دونيايا گلهميش، هله آناسى بويلو اولان
واختلار بئله بير عادتلى واري: بير قادين بويلو چاغلارين كنچيرن
زمان خصوصى ايله ايلك اوشاغينا بويلو اولاندا قوهوم اقريباسيله
ياخين دوستلاري اونو قورويارق قارانلىقدا يالقيز بوراخماييب حامام
و قبير اوسته تك گئتديينى مصلحت گؤرمزله. بو قادين اوشاغى
داها هوشلو و گؤزمل اولماق اوچون اونون يئريكلمه دؤورونده يئمك
ايستكلرين يئرینه يئتيريب و اوشاغين هر يوندن قورونماسينا
چاليشارلار.

دوغوش زامانى چاتديقدا اوشاق و آنايا اولدوقجا دهير وئريب قيرخ
گونه قدير آنا و بالانى خطر و بلالردن قوروماغى اوزلرينه بير گؤره
و سانارلار. اوشاغين گلهجكده؛ دانيشغى شيرين، وارى چوخ و
عؤمرو اوزون اولسون ديبه باشى اوسته؛ قند، قيزيل و چؤرهك
قويارلار.

آد قويما گونو

كؤرپهنين يئددنجى گونو چاتديقدا گونو آدانيب قوهوملاري بير يئره
توپلاناراق چاليب اويناملاق و شنليك دولو ييغينچاقلاريندا مى
احساسلارينا دايناراق خالق قهرمانلارين اونوتماسينلار ديبه
جوانشير، بابك، نبى، ستار و كؤكو ديلرينه باغلى اولان آدلاردان
سئچيب اوشاقلارين او آدلارين بيرى ايله آلانديرارلار.

دده قورقود بوى لاريندا اوشاق آنادان اولدوقدا آد قويولمور. هر
اوشاغين اجتماعى دهيري اونون جومرودلوك، قوچاقلىق و ائل اوچون
چاليشمالاري اوزره سئچيلير. ائلين يامان گونلرينده خالقا يارديم

ائتمهين قورخاق و آياق دالى قويان اوره كسىزلره هر يئرده نيفرت و
الچاق گوز ايله ياناشيلىب و «مخنت» آدلانيرلار.

اوشاقلار حيات و ساواش مئيدانىدا اوزلريندن هنرله باجارىقلان
گؤستردىكده آدا لايىق اولورلار. اؤرنك اوچون: دىرسه خان اوغلو؛
بوغايلا دويوشدوكده اونو يئره ووروب بوغازين كسندن سونرا
اوغوز بگلرى ييغىلىب اوغلانى تحسين ائديب ددم قورقود گلسين بو
اوغلانا آد قويسون دئييرلر. دده قورقود اوغلانين آتاسينا واريب بير
نئچه تعريفدن سونرا: «بايندر خانين آغ ميدانىدا بو اوغلان جنگ
ائتميش دير. بو بوغا اولدورموش. سنين اوغلونون آدى بوغاج
اولسون. آدىنى من وئرديم، ياشىنى آلايه وئرسين- دئدى.»

(دده قورقوت كىتابى- فرزانة انتشاراتى- ايلك چاپ- صايفا 27)

بو گون بيزيم خالقيميز اورهك دولو اينام و آرزولارلا اوز كئچميشينه
داياناراق هئچ بير چتئنيكلردن بويون قاچيرماييب «آماجلىرى يولوندا
آجىلار عشق اولسون» ديهه چوخلو مانعهلردن آشماييديلار.

خالقimiz اوز دوغال حاقلارين ياساقلاردان قورتاماق اوچون
بوخوولانميش ووقارلارين اوزگورلويه چاتديرماغا هر ساحهده
جانلاريندان مايا قويماغا حاضيرلانمالارى يئرلى اولاجاق.

ايراندا ايللر دير سيستملمشيميز بير آخين تورك خالقى آراسيندا آنا ديل
و وارليقلارينا سويوقلوق ياراتماغا جان آتماقدادير. آنا ديل مكتبلرده
تعليم اولونمادان ديل گوندهليك داياز دانيشيقلارا حصر ائديلىب
سؤزجوكلر اونودولوب ديل يوخسوللاشير آرديندا دانيشانين باشينا
قاخيچ اولاراق ديلنى بؤتووكله آرادان آپارماغا چاليشانلارين يئر آلتى
ايشلهييب يالان تبليغلرينه اينانانلار آز دئييل كى، بو دورومون
سونجوندا يانليش دوشونن كيمسه اوز كؤكلو وارليغينا خبرسيز قاليب
حقارت حيسى دوياراق اوزو ايله ديلين دانماغا باشلايير. اوشاغينا

ائىلىنىن گوزەل كۆكلۈ آدلارنىن يۇرنە ھىچ تۈركۈن آغزىندا دوزگون دىيىلمەين فارس و يابانچى آدلار تاخىب و آنا دىلدە دانىشماغى اسكىكلىك ساناراق بىر ھويت سىز شىخس كىمى حىيات سورۇب و آخىردە اىكى مسجد آراسىندا نامازسىز ياشايبىر.

اوشاقلارا شعر اوخوماق اونلارنىن فيكرلرنىن گۈجلىندىرمكەدە و بئش دويغولارنىن تحريك ائتمكەدە فايدالى اولور. اوشاق رۈانلارى اوزرە چالیشان بىلگىنلرە گۈرە: بو ايش اوشاقلارنىن حىس و عاطىفەلرنىن تربىت لندىرىب و باشقا اينسانلارنىن حىسلى ايله تانىش اولماغا و ايرى بۇندن باجارىق و ھيجانلارنىن كىتىل دا ساخلاماغا و دانىشيق دىللرنىن گۈجلىندىرمكە و درىن خياللا ال تاپماق، شعر اوخوماغىن فايدالارىندان اولابىلر.

شعر اوخوماق؛ اوشاغىن ھوشلا قولاق گۈجۈن تقويت ائدىب و اوندا گۈزەللىكلەر درىن حس يارالدار. ھەر سۆزجوۈن اۈزۈندە داشىدىغى عاطىفى معنا اوشاغىن ذھنىن گۈجلىندىرىب و بوللو سۆزجوكلر اۈيرەنمەسەنە اۈنملى تائىر بوراخار. بو شعرلر خاص بىر آھنگ ايله دىيىلندە موسيقى ھۈنر سىنر يارادىچى اولدوغو اوچۈن سىلرنى دەيرى معنادان آرتىق اوشاغىن روھوندا يۇر سالىر. ائلە اونداندىركى بىزىم فولكلور شعرلرىمىزدە معنادان باشقا رىتم و آھنگە اۈزەل بىر يۇر وئىلىب.

لايلالار

«سۈفەرەنىن ياراشىغى قوناق، ائۈين ياراشىغى اوشاق» دىيەن آنالارىمىزىن چۈخلۈ حىصەسى سودامەر اوشاغىن امىزدىرەندىن سۈنرا قىچلارنىن اۈستە، بئشبيكەدە و يا قواغىندا ساخلايب ياتىرماغا چالیشان زامان اۈزل آھنگ ايله بىر سىرا سۆزلر زمزمە ائدىرلر، آندان باشقا عائلەنىن دىگر عضولرى او جۈملەدن بۈيۈك نە، خالا،

بى بى و باجى كىمى ائوآاملارى آشاغيدا اؤرنك اوچون وئرىلن
سۆزلردن اوخويارلار.

لايلاى بئشىگىم لايلاى

ائويم ائشىگىم لايلاى

سن گنت شيرين يوخويا

چكىم كشىگىن لايلاى

لايلاى دئديم ياتاسان

قىزىل گوله باتاسان

قىزىل گولون ايچينده

شيرين يوخو تاپاسان

لايلاى دئديم گونده من

كولكدهده سن گونده سن

ايلده قوربان بير اولار

سنه قوربان گونده من

نعمت آلاه كندىندن توپلايب

گوندرن - انلچين (اصغر سلطانى)

نازلاملار

«اوشاغی یئمک یوخ سئوینج بؤیودەر» آتا- بابالاریمیز درین دوشونجهلریندن تورهنن بو سؤزه آرخا دوران اوشاق نازلاملاری آذربایجان فولکلوروندا باشقا بیر بۆلومدور، کی کۆرپه‌لری شنلندیرمک و آتا - آنا محبتینین بال بولاغیندان اونالارا دادیزدیرماق هدفی ایله آچیق و گولر اوزله ایفاده اولونار. بئله بیر نازلاملاری دینله‌ین اوشاق گولش قاباق و مهربان بیر اینسان کیمی دیرچه‌لیب بویا - باشا چاتار.

بالاما قوربان اينكلر
 بالام هاچان ايمكلر
 بالاما قوربان ايلانلار
 بالام نه واخت ديلائلار
 سود ديبى، قايماق دىي
 قوربانين اولسون بى بى
 سود يالا، قايماق يالا
 قوربانين اولسون خالا
 آتئين توتون بو بالانى
 شكره قاتئين بو بالانى
 تولوق سنى آسايديم
 ياغين تاسا باسايديم
 بالام بويوك اولاندا
 قوپلو قازان آسايديم
 چالخالان، چالخالان ياغ اولسون
 بالام يئييب ساغ اولسون.

آغى

اۈز كۆرپەلەرىن «لايلالار» و «نازلامالار» لا بويى- باشا چاتدىران
آنالار، بىر واختدا ايتىردىگى اورەك بندلىرى و اۋلولولرىنە آغىتلار
دئە ياس توتارلار.

آغاجدا خزل آغلار

دېيىندە گۈزەل آغلار

بالاسى اۋلن آنا

سرگردان گزەر آغلار

تاپماجالار

تاپماجالار بىزىم اوشاق آغىز ادبىياتىمىزىن زىنگىن بىر قولودور،
سنەلرى آشيب گلن تاپماجالار دىلدن - دىلە گزىب ھىچ واخت يىنى
لېيىن الدن وئرمەمىشلر. تاپماجالارىن ظاھىردە سادە اولدوقلارىنا
باخمايلاق درىن مضمون داشىيىرلار. اوشاقلار اونلارىن يانىتىن
تاپماق اوچون درىن فىكرە دالماق مجبوريتىندە قالىپ و بو يول ايلە
بىلىكەلە دوشونجەلەرىن يىتگىنلشدىرمەيە چالیشارلار.

دئمك تاپماجالار؛ اۋىرنىمك، ھوش، باجارق و ... ساحەلەردە ھامى
اينسانلار اۋزلىكلە اوشاقلارىمىزا اۋنملى بىر كىمك ائدن اولايىلر.

- اويان مرمر/ بويان مرمر/ اىچىندە بولبول اوينار. (دېشلر - دىل)

- دىلى يوخ، آدام ايلە دانىشار (كىتاب)

- آدای اودار، جانی یوخ. (قبر)
- آغ اوتاق قاپیسی یوخ. (یومورتا)
- آلتیندان ایچر، اوستوندن دو غار. (اکین)

یانیتماجالار

یانیتماجالار اوشاقلارین هوشون سیناماق و اونلارین بئینین آرتیق چالیشدیرماق اوچون ووجودا گلیب و عمومیتله شعر دیلی ایله ایفاده اولونماسینا گۆره، آهنگیله دئییلدیکه اوشاق چالیشار جاوابی تاپمادان اۇنجه اونو اۇیره نیسن. یاهاالماجالاری اۇیره نن اوشاق اۇز تای توشلارین باشینا توپلاییب بو نوعیله فیکیرلرین چاخناشدیریب هوشلارین سینار.

او نه دیر ایکی دیر هر جاندا

لاکن اوچ اولار هر حیواندا

مصره گئتدیم گۆرمه دیم بر دانه سی

شامیده گۆردوم دوروب اوچ دانه سی

سنده وار، منده وار، آدام دا یوخ

جومله ده وار، دئسم عالمده یوخ

بیر ایکی او چدن زیاده اولمامیش
دوردونو عالمده هنج کس گورمه‌میش (نوقطه)

دویمه‌لی سؤزلر

دویمه‌لی سؤزلرده بیر یا ایکی حرفین تکرار گلمه‌سی (تتافر حروف)،
اونو تلفظ ائده‌نی کاریخدی‌ریب یالنیشا سالماق و بو ایشله انشیدنلرین
گولمکلرینه سبب اولماق ایلك آماج دیر.

آما بو نوع سؤزلرین تکرار دئیلمه‌سی اوشاغین آغیزدا دیلین راحت
دولانماسینا بوللوجا کؤمک اندیب دئییمی بیر- بیرینه اوخشیان
سؤزجوکلرین تلفظ انتمه‌سین راوانلاشدیرار.

دویمه‌لی سؤزلرده بیر حرفین آردیجیل یئر توتماسی ایلك دؤنه
دئییلنده؛ دیل آغیزدا راحتجاسینا دولانماییب و یالنیش سؤز آغیزدان
چیماسینا سبب اولار. آنجاق اوشاقلار چالیشارلار دویمه‌لی
سؤزلرین زامان آرتیق هوشلارین ایشله سالیب و سؤزجوکلی
دوز تلفظ انتسینلر.

گئتدیم گوردوم ایکی؛ کار، کور، کیرپی یاتیپ. هنج بیلمه‌دیم؛ ارکک
کار، کور، کیرپی دیشی کار، کور کیرپنین کورکونو یامیر، یا دیشی
کار، کور کیرپی ارکک کار، کور کیرپنین کور کونو.

قلمه؛ قلمه‌لنمه! قلمه‌لنسنده قلمه‌لنمه‌یم، قلمه‌لنمه‌سند قلمه‌لنمه‌یم.

نعمت آلاه کندیندن- گوندن ارکین (عبدالله لطفی)

اويونلار

هر بير ميللتين ايچينده اوشاقلارى اوچون اويونلارى اولدوقدا تورك خالقينين ايسه اوز اوشاقلارينا بوللو اويونلارى وار بو اويونلار يالنيز باش قاتيب واخت سومماقدان اوترى يارانماييب. آذربايجان هاوا دورومون نظرده آلاق خالقينين اينانچ و ياراديجيلىقلا ريندان گوج آلان جسمى و روحى ساغلاملىقلارا سبب اولان بو اويونلارين هر بيريسى بير آماجى ايزلهيمرك اوشاقلارين تويلومسال ياشاماق، هر ساحهده بئىنى ايشه سالماق، خالقى و وطنى سئويب اونا بيهه دورماق و ... حيسلرى گوجلنديرمك اوچون يارانيب.

آذربايجان اوشاق اويونلاريندا ايشه آپاريلان نسنه چوخ ساده و ابتدائى اولوب و اويون قورتولدوقدا هنج كيمسهده اويون وسيلهسيهه بيههليك حسى يارانماز. اؤرنك اوچون: «بئش داش، قوندوم- كؤچدوم، آياق جيزيق، اتهيه داش قويدو، ايپ كئچدى، ايينه - ايينه، گيزلن- قاچ، گوزده قولاق، كباب - كباب، ناققيشلى و ...» اويونلاريندا هنج بير اؤنملى وسيله ارادا اولمادان ساعاتلار اوشاقلاردا شنليك تورهديب، روحلارين تميزلهيمرك فيكيئرلرينين آيدينلانديرار.

بو گون بو اويونلارين چوخو، ياشيلاريميزين يادداشيندا ياشاياراق نه يازيقلاركي اوشاقلاريميزا منتقل اولماييب و اونودولوب ارادان گنتمكده دير. نه ياخشى اولاردى گونوموزون مدرن اويونلارى يئرینه اوز اسكى و آتا - بابالاريميزدان قالان اويونلارى اوشاقلاريميزا اؤيرهديب عصبى خستهليك گنيرهن كامپيوتر اويونلارى و يوخارى قيمته آلينان اويونچاقلاردان جان قورتاريب ساغلاملىق وئرهن اويونلاريميزا بيهه دوراق.

ناغیل، داستان، حیکایه

آذربایجان فولکلورونون دیقّت مرکزینده دوران قوللاردان بیرى ده ناغیل، داستان و حکایه لردیر. کى اونلاردا یئر سالان فیکیر اوشاقلار و یئنیشمکده اولان گنج نسیلین دوزگون تربیه سی اوچون ایلك آماج دیر. اوشاقلارین معنوی صافلیغینا یئرلى یاناشماق، آنا - بابالارمیزی دریندن دوشوندورموش و ایلك نؤوبه اونلاری دوغما وطنه، برکتلى تورپاغا، باغلاماغا چالیشمیش و نهایت بؤیوکله حورمت ائتمک، هامیا محبتلى اولماق، یوخسولدان ال توتماق، اورهی گئنیشلىی، الی آچیق لیق، باشقاسینین دردینه اورتاق اولماق کیمی اخلاقی داوراینشا آشیلامیشلار.

فولکلوروموزون بو نوع قوللاریندا بیر چوخ عبرت آمیز احوالاتلارا تصادف ائدیریک کى، اوشاقلار، یئنی یئتمه و گنجلره دوز یول گؤستریر، اونلاری چتین آنلاردا دؤزوملو اولوب و عاغیلی یولو سئچمه یه یؤنه لدر، جهالت و گئرلیکدن اوزاقلاشدیرماغا مثبت شرایط یارالدر.

وطن پرورلیک حیسلری یارالان اوشاق فولکلوروموزون ناغیلار قولوندا؛ یوردوموزون صلابتلى داغلارین، چؤلر قولاغینا ماهنیلار اوخویان چایلارین، شهر و کندلریمیزین دوزنلرینین تصویرنی انله باجاریقلا گؤستریرلرکى اوشاقلار دینله دیکجه شووقا گلیب اونلاری سئویر، طبیعتین قوینوندا گزمک، گؤزللیکلری اؤز گؤزلری ایله گؤرمک ایسته ییرلر. آغیز ادبیاتیمیزین بو فورماسیندا اؤلکه میزین منشه لرینده، چؤللرینده، دوزه نلرینده دولاشان وحشی حیوانلارین، قوشلارین سسی ائشیدیلیر و گولل-چیچه کلرینین عطری دویولور.

بیزیم عائيله دوروموزدا اوشاقلارين تعليم و تربيهلری آتالاردان آرتیق آنالارين بويونا دوشوب، آنا هر اينسان اوچون ايلك اوستاد سانيلاراق، اوشاغين ديرچهليب بوي- باشا چاتماغی اوچون اؤز ووجودون شام کيم يانديريپ تجربهلرين ميننت سيز بالاسينا بوراخير. عموميتله قيسا اولان ناغيل، حکايه و داستانلار اوشاقلار ياتاغا گئدن واختلار آنالار ديلي ايله دئييلر باشقالاری ايسه؛ قيش گنجهلری بوتون عائيله عضولری بير يئره بيغيلان زامان بويوک ننهلر، آتالار يا بابالارين حرارتلی ديلي ايله نقل ائدليلر. گاهدان ناغيللارين لازيم گلن يئرلرينده، نئی يا سازدان دا فايدالانيلير. ناغيلين اوزوندن قاباق بير اؤن سؤز يا مقدمه دئييلرکی آذربايجاندا (ناغيللار ياراشيغی يا دؤشمه) آدلانار.

اؤيرهنگ اوچون: «سيزه هاردان دئييم آز دانيشانلاردان، قاری دينمز يئره ياخانلاردان، سو کیمی لام آخانلاردان، دهيمه دوشرلردن، کوسنلردن، اوغرولاردان، يالانچيلاردان، وفاسيزلاردان، بؤهتانچيلاردان، اوغورسوزلاردان، ايلقاريندان دؤنلردن، بوزو مينيب چای گنچنلردن، خوروز بئلينده بوستان اکندن، لعنت قويروقلو يالانا، رحمت قويروقسوز دوزه، آلقيش يازانا، قارقيش پوزانا، سؤز قالسين انسان گنتسين، دوست وار اولسون، دوشمن خار اولسون، ايندی يئتک مطلبه»

بو مقالهنين حوصلهسی چکمهدن قيسا و اوزون ناغيللار اؤيرهنيندن واز کئچديک. اوشاقلار اوچون سؤزلريميزين چوخلو دئييلمز قالدی. آرتيرماليبام اوشاق ماهنیلاری و اونلاردا اولان گؤزل آهنگلر اوشاق فولکلوروموزون ان اؤنملی بير حيصهسين تشکيل ائدير بو قونودا آراشديرمالار، بيلگينلريميزين اطرافلی چاليشمالارين طلب ائدير.

سون سۆز

آيديندير اينسانلارين بير- بيرينه اولان موناسيبيتي آنادان گلمه دئييل. ياشاديغي كوتله آراسيندا اونلاري بوروين اجتماعي - اقتصادي شرايطدن آسيلي دير. بيلگينلره گۆره: شرايط ده بيشديكجه، اقتصادي موناسيبتلر ده بيشديكجه آداملارين باخيش لاري، اونلارين معنوياتي دا ده بيشير.

آذربايجاندا ياشايان خالقلارلار باشقا يئرلرده حيات سورهن ميللتر ايله كوكلو فرق لر وار. همين كوتله وى قورولوشلاردا ياشايان آداملارين باخيش و حيسلري آيري خالقلاردان سئچيلر. اخلاق، داورانيش و دونيا گۆروشلري باخيميندان يقين كي بير اولاييلملرلر. اۆز ائل - اوباسينا باغلي اولان و دوغما يورودوندا چاليشيب اۆز آنا ديلينده دانيشان آداملار هئچ واخت وطن، ديل و وارليقلارينا لاقئيد قالا بيلميرلر. اونو اورمكدن سئويب و دردلرينه اورتاق اولورلار. لازم گلديكده وارليقلاري يولوندا بئله جانلاريندان دا اسيرگه ميرلر. آنجاق اجتماعي محيط و سياسي قورولوش ده بيشديكجه آداملارين داورانيشيدا ده بيشير.

يوخاريدا گئندن فيكره اينام وارسا؛ بو گون اوز اجتماعي و سياسي دوروموموزو دريندن دوشونوب و اوشاقلاريميزي اۆز كوكلو مدنيت و وارليقلارينا وارماليبيق. اونلاري دوغال حقلاريندان محروم انديب بير قوندارما و يابانجي حالا سالانلارين قارشيندا منطقي شكilde داينمالي و بالالاريميزين اۆز كوكلري و اونو تمثيل ائدن مدنيت قوروشونا داير محبت حيسي، ظولمت و اسارت دونياسينا، انسانين انسان طرفيندن استثمار ائديلمه سينه نفرت حيسي و خالقى دوشونوب،

فردى باجاريقدان گوج آليب ياراديجيلىق و جوشغونلوق حسى ياراتماق دانيلماز گورمولردن ساتيلا بيلر.

بو يازيدا گئدن فولكلور اؤيرنكلرى؛ دكتور سلام جاويد توپلايان (آذربايجان فولكلوروندان نمونهلر) كيتابيندان آلينيب.

يازان: احمد فرهمندى (اوياق)

اولچولر:

اولچولر (Ölçülər): اندازه گيرى ها

اوزونلوق، بوى {uzunluq-boy} : طول -دراز

ائن (En) = عرض

حوندورلوک (hündürlük) = ارتفاع

آرا (Ara) = مسافت، فاصله

یاریم باتمان (Yarim batman) = نیم من

بئش آغاج (beş ağac) = 30 کیلومتر (هر آغاج 6
کیلومتر)

بیر گیروانکا (Bir girvanka) = یک لیتر

کسیر (Kəsir) = کسر

بیر چره ک (Bir çərək) = یک چهارم

اون آردیم (On ardim) = ده قدم

بیر قاریش (Bir qarış) = یک وجب

بیر چووال (Bir çuval) = یک گونی

ایکی تلیس (İki təlis) = دو گونی

Mişov dağı

بیر آووجئی (Bir avuc) = یک مشت

بیر اتک (Bir ətək) = یک دامن

دونیا لار جا (Dünyalarca) = به اندازه دنیا

یئترینجه (Yetərinçə) = به اندازه کافی

یوزلرجه (Yüzlərcə) = صدها

سایسیز (Saysız) = بی شمار

قالیق (Qalıq) = باقیمانده

بیر-بیر (Bir-bir) = یکی یکی

ساحه (Sahə) = مساحت

قیرام (Qiram) = گرم

آغاچ (Ağac) = شش کیلومتر

قاریش (Qariş) = وجب

ایاق: پا (واحد اندازه گیری طول و عرض قالی و فرش در قدیم)

دگر، ده یر = ارزش، قسمت

پای = قسمت غذا

پای: سهم (عربی)!

چکی = وزن

اؤلچو = اندازه

اؤلچمک = اندازه گرفتن

باتمان (چکی ده) = (در وزن) در تبریز 5 کیلو در شهر
های مختلف متفاوت مثلا مرند 10 کیلو

باتمان (اؤلچوده) = (در اندازه) در تبریز 157.5 متر

پونزا = 250 گرم

لای = یک دور کامل در فرش بافتن

جوتلوق = به اندازه شخم زدن دو گاو در یک روز

یوک = به اندازه باری که یک انسان بتواند بردارد

دگیرمان = آبی که بتواند یک آسیاب را بگرداند (باغداری)

سورو: گله

بؤلوک = یک قسمت (مالدارلیقدا سورودن آیریلان لار)

اورنک: بیر بولوک قوزو

بؤلوک: قسمت (عربی) (در انگلیسی تبدیل به "بلوک"

شده است)

آدام: نفر (واحد شمارش انسان و شتر)

گیرونکه = 400 گرم

کؤووز = ایکی چاناق

گیری = ایگیرمی چاناق

واحدهای اندازه‌گیری ترکی در قدیم :

واحد طول :

آرشین = 115 سانتی متر / یاریم آرشین = 57.5 سانتی
متر / چیرک = 29 سانتی متر / سییه = 14.5 سانتی
متر / پونزا = 7.2 سانتی متر.

واحدهای اندازه‌گیری طول مسافت در مقیاس بزرگتر
آغاج بوده است آغاج = 6 کیلو متر، منزل = 6 آغاج .

حد فاصل هر آغاج قهوه خانه‌ای جهت استراحت وجود
داشت معمولاً یک فرد معمولی روزانه دو آغاج راه می‌رفت
یک مسافر تنبل یک آغاج راه می‌رفت و آدم‌های خیلی
تنبل طوری مسافرت می‌کردند که اگر مسافت 10 روز را
جمع می‌کردی از 9 آغاج هم کمتر می‌شد. این موضوع
برای اینکه میزان تنبلی شخصی را مشخص کنند
می‌گفتند فلانی خیلی زرنگ است ماشاله " اؤن گونده
دوققوز آغاج یول گئدیر " (در 10 روز 9 آغاج راه می‌رود).

ایاق: ایاق بمعنای پا واحد اندازه‌گیری طول و عرض قالی
در قدیم بوده است.

توپ : بمعنای جمع آوری شده واحد اندازه گیری قماش
یا پارچه

واحد های پول:

قیران = 100 دینار = بیست شاهی

ده شاهی = 50 دینار

چهار شاهی = یک عباسی.

یک منات = 3.5 قیران

یک پنابت = 50 دینار

اؤچ پنابت = 1.5 قیران

قارا پول = سکه کم ارزشتر از برنز و یا روی = پیشیز

تومان : «تومان» واحد پولی ۸۰۰ ساله در فرهنگ و ادب
و تاریخ ما ترکان نیز همواره به جای عدد ده هزار استفاده

شده است. این واحد پولی را بخاطر برابری آن با ۱۰۰۰۰ دینار چنین نامی را نهاده‌اند.

محمودی : « سکه صد دینار » یا همان « صنار » را سلطان محمود غزنوی ضرب کرد و بعدها به « محمودی » معروف شد.

شاهی : دینار واحد پول روم و برگرفته از نام امپراتور روم دیناریوس بوده است. همزمان شاهان سامانی ماوراءالنهر سکه‌های نقره‌ای معروف به « شاهی » را ضرب کردند که ارزش آن نصف محمودی بود.

قران : بعداً ۱۰۰۰ دینار را « قران » و ۱۰۰۰۰ دینار را « تومان » گفتند. در اواخر دوره قاجار سکه‌های ۱۰۰۰ و ۲۰۰۰ دیناری ضرب شد که به یک « قران » و « دو قران » یا دوهزار (اصطلاحاً دوزار و دو قرون) معروف شدند.

واحد‌های وزن :

سیر = 80 گرم = 16 مثقال

درم = 10 مثقال = 15.5 دانگ

یک چتوهر = 22 مثقال

چنت = 11 مثقال.

یک مثقال = 24 نخود = 4.68 گرم

یک نخود = چهار گندم

باتمان = 5 کیلو (در بازار تبریز 4.440 کیلو گرم و

در خراسان 3.330 کیلوگرم).

یک کیلو = 1000 گرم / نیم کیلو = 500 گرم

یک پونزا = 250 گرم

هفدرم = 125 گرم

تون : تن واحد وزنی برابر 1000 کیلوگرم

توناج : ظرفیت وزن یک وسیله نقلیه برحسب تن

واحد اندازه گیری محصولات کشاورزی :

درمیان اقوام ترک و کسانی که با ترکها داد و ستد داشته اند باتمان واحد اندازه گیری محصولات کشاورزی " باتمان " بوده است. مقدار باتمان در مناطق مختلف و نیز بر حسب جنسی که توزین می شد متغیر بود. در ترکیه هر باتمان 6 اقه (اقیه) است که هر اقه 400 درهم یا 1283 گرم و بنابراین هر باتمان معادل 7,698 کیلوگرم است .

واحد اندازه گیری زمین های کشاورزی :

واحد اندازه گیری زمین های کشاورزی " دنؤم " بوده است و دؤنگ، دؤنگه، دؤنرگه و دؤنوم بمعنای " محل دور زدن " می باشد و برای قطعه زمین بکار می رفته است. یک دنوم به اندازه 900 مترمربع است. هر دنؤم به واحدهای کوچک تر تقسیم می شود . مثل: دؤرد دؤنگه (چهاردانگ) ، آلتی دؤنگه (شش دانگ)، اوچ دؤنگ (سه دانگ).

واحد طول : آرشین = 115 سانتی متر / یاریم آرشین = 57.5 سانتی متر /
چیرک = 29 سانتی متر / سییه = 14.5 سانتی متر / پونزا = 7.2 سانتی
متر.

واحد های طول راه: آغاج = 6 کیلو متر / منزل = 6 آغاج . حد فاصل
هر آغاج قهوه خانه ای جهت استراحت وجود داشت معمولاً یک فرد
معمولی روزانه دو آغاج راه می رفت یک مسافر تنبل یک آغاج راه
می رفت و آدم های خیلی تنبل طوری مسافرت می کردند که اگر مسافت
10 روز را جمع می کردی از 9 آغاج هم کمتر می شد. این موضوع برای
اینکه میزان تنبلی شخصی را مشخص کنند می گویند فلانی خیلی زرنگ
است ماشالله " اوئن گونده دوققوز آغاج یول گئدیر " (در 10 روز 9 آغاج
راه می رود).

واحد سطح : در واحد اندازه گیری مساحت دؤنگ / دؤنگه / دؤنرگه / دؤنوم بمعنای "محل دور زدن" می باشد و برای قطعه زمین بکار میرفته است. مثل: دؤرد دؤنگه (چهار دانگه) ، آلتی دؤنگه (شش دانگ) ، اوچ دؤنگ (سه دانگ) . هم اکنون نیز در واحد اندازه گیری برای مساحت دؤنگ یا "دنوم" به کار می برند . یک دنوم به اندازه 900 مترمربع است . زمین های کشاورزی با این واحد اندازه گیری می شود . دنوم هم به 4 واحد کوچک تر به نام "اؤلک" تقسیم میشود .

واحدهای پول: قیران = 100 دینار = بیست شاهی/ ده شاهی = 50 دینار/ چهار شاهی = یک عباسی/ یک منات = 3.5 قیران / یک پنابت = 50 دینار / اوچ پنابت = 1.5 قیران / قارا پول = سکه کم ارزشتر از برنز و یا روی = پشیز/ «تومان» واحد پولی ۸۰۰ ساله در فرهنگ و ادب و تاریخ ما ترکان نیز همواره به جای عدد ده هزار استفاده شده است. این واحد پولی را بخاطر برابری آن با ۱۰۰۰۰ دینار چنین نامی را نهاده اند. «سکه صد دینار» یا همان «صنار» را سلطان محمود غزنوی ضرب کرد و بعدها به «محمودی» معروف شد. دینار واحد پول روم و برگرفته از نام امپراتور روم دیناریوس بوده است. همزمان شاهان سامانی ماوراءالنهر سکه های نقره ای معروف به «شاهی» را ضرب کردند که ارزش آن نصف محمودی بود. بعداً ۱۰۰۰ دینار را «قران» و ۱۰۰۰۰ دینار را «تومان» گفتند. در اواخر دوره قاجار سکه های ۱۰۰۰ و ۲۰۰۰ دیناری ضرب شد که به یک «قران» و «دو قران» یا دوهزار (اصطلاحاً دوزار و دو قرون) معروف شدند.

واحدهای وزن : درم = 10 مثقال = 15.5 دانگ / سیر 80 گرم = 16 مثقال/ یک مثقال = 24 نخود = 4.68 گرم / باتمان = 5 کیلو (دربازارتبریز 4.440 کیلو گرم/ درخراسان 3، 3 کیلوگرم) یک نخود = چهار گندم/ یک کیلو = 1000 گرم / نیم کیلو = 500 گرم / یک پونزا = 250 گرم / هفدرم = 125 گرم / یک چتومر = 22 مثقال / چنت = 11 مثقال.

واحد اندازه گیری محصولات کشاورزی در میان اقوام ترک و کسانی که با ترکها داد و ستد داشته اند باتمان بوده است. مقدار باتمان در مناطق

مختلف و نیز بر حسب جنسی که توزین می شد متغیر بود. در ترکیه هر باتمان 6 اقه (اقیه) است که هر اقه 400 درهم یا 1283 گرم و بنابراین هر باتمان معادل 7698 کیلوگرم است .

واحد های پول

واحد های پولی حکومت ملی آذربایجان- بر خلاف رژیم پهلوی که واحدهای پولی اش را با الهام از کشورهای عربی "ریال" و "دینار" انتخاب کرده بود، واحدهای سنتی امپراتوری ترکی آذربایجانی قاجار یعنی

"تومن" و "قیران" بودند. این اقدام حکومت ملی آذربایجان از یک طرف با ایجاد دو سیستم و واحد پولی (ریال-دینار در فارسستان، تومه ن-قیران در آذربایجان)، تباین ملی موجود دو خلق ترک-آذربایجان و فارس-فارسستان را به لحاظ تاریخی هر چه بیشتر تعمیق و تثبیت نموده است و از طرف دیگر تأکیدی بوده است بر پیوستگی و امتداد تاریخی حکومت ملی آذربایجان با دولتهای ترکی و آذربایجانی تاریخ:

تومن Tümen (تومان، تمان، تمن، تومانه، طومان): کلمه ای تورکی- آلتائی به معنی ده هزار، واحد شمارش معادل ده هزار، واحد پول، واحد

پولي بزرگ در دولتهاي توركي-آذربايجاني حاكم بر ايران امروز، ايالت و توده بزرگ انباشته شده، تعداد زياد، بيشمار، قصبه اي مشتمل بر صد ده، واحد نظامي مركب از ده هزار سرباز، قشونی متشكل از ده هزار سپاهی (از همينجا رتبه امير تومان به معني فرمانده ده هزار، سرلشكر) است. تومان در اصل بر رقمهای کلان دلالت می کرده است. مصدر تومه نمق در زبان تركي به معنای ثروتمند شدن و زياد شدن از همين كلمه مشتق شده است. (اوكوش اودو ايله، تومن مين ثنا × اوغان بير باياتا اونا يوخ فنا / عتبه الحاقیق ایلدؤ Öküş övdü ilə Uğan bir Tümen min sənə/ bayata, ona yox fəna) کاربرد تومان در سنگ نوشته های ترکی حکایت از پیشینه کهن این واژه دارد. ریشه واژه تومان را موقولی، تورکی و برخی نیز چینی دانسته اند. تومن زبان در تخاری کهن با ضبط تمان- تیمن و در تخاری متأخر به شکل تومانه در معنای ده هزار به کار رفته است. بعضی بر آن اند که این واژه از زبان چینی کهن یا پیش از چینی به زبان تخاری راه یافته است.

این کلمه تورکی به شکل تومان Tuman وارد زبان فارسی شده است. لفظ تومان نخستین بار در زمان سلاطین تورکی-مغولی در پولهای دولتهای تورکی حاکم بر اراضی فعلی ایران درآمده است. نخستین شواهد کاربرد تومان در زبان فارسی نیز به متون تاریخی دوره مغول باز می گردد. در این دوره تومان معادل ده هزار دینار زر رایج بوده و گاه برای شمارش آنچه، مال، یاستیق (بالش)، حقوق دیوانی و خراج ممالک به کار می رفته است. تومان به مرور زمان به واحد پولی دولتهای تورکی حاکم بر اراضی ایران امروزی تبدیل شده است. پس از فرمان یکسان کردن اوزان و مقیاسها در دوره امپراتور تورک-مغول غازان خان، اصطلاح «تومان غازانی (Qazan Tümeni)» و بعدها «تومان تبریزی (Təbriz Tümeni)» و «تومان دیوانی (Divan Tümeni)» و در دوره دولت تورکی تیموری بویژه در خراسان و هرات «تومان کپکی (Kəbik Tümeni)» رواج یافت. در دوره های دولتهای تورکی آذربایجانی آق قویونلو، قارا قویونلو، صفویه و افشاریه و نیز دولت لک زندیه، علاوه بر تومان اصطلاح «تومان تبریزی» بار دیگر در فرمانهای حکومتی و محاوره عامه رایج شد. در این دوره ها یک تومان واحد پولی و محاسباتی بزرگ و برابر با ده هزار دینار بود، اما نام پول خاصی نبود. در دوره تیموری، هر ۱۵۰۰ تومان کپکی معادل ۹۰۰۰ تومان عراقی (عراق تومه نی İraq Tümeni)، در دوره آغ قویونلو معادل ۲۰ دوکات، در دوره صفویه یک تومان معادل پنجاه عباسی و در دوره افشاریه معادل بیست نادری بوده است.

نخستین بار در تاریخ دولتهای تورک و آذربایجانی فتحعلی شاه قاجار به ضرب پول و سکه طلا با نام تومان اقدام کرده است. پیش از این تاریخ، مسکوکاتی به نام تومان وجود نداشت، بلکه اصطلاح تومان در محاسبات به عنوان واحد شمارش به کار می رفت. در دوره دولت تورکی آذربایجانی قاجار واژه تومان بر روی سکه های دوره ناصرالدین شاه، مظفرالدین شاه، محمدعلی شاه و احمدشاه بکار رفته است. در این دوره سکه طلای یک تومانی، نیم تومانی (پنج قرانی) و یک ربع تومان معمول بوده است. سکه های تومان متعلق به دوره ناصری و سکه های ده تومانی طلا همراه با

تصویر مظفرالدین شاه به عنوان یادگاری در دست است. در آغاز دوره حاکمیت دولت تورکی آذربایجانی قاجار بین سالهای ۱۷۹۸ تا ۱۸۲۵ میلادی یک تومان معادل ۸ ریال، (هر ریال ۱۲۵۰ دینار) و پس از ۱۸۲۵ در اواخر دوره فتحعلیشاه قاجار که قران معرفی شد، یک تومان معادل ده قران و هر قران معادل ۱۰۰۰ دینار شد.

پس از تأسیس دولت پهلوی، تومان همچنان واحد پول این دولت بود، چنانچه در آغاز سکه ای یک تومانی با وزن پانزده نخود ضرب شد. اما در ۲۷ اسفند ۱۳۰۸ شمسی در راستای ترکی ستیزی، پاکسازی میراث دیوانی باقیمانده از دولتهای ترک و آذربایجانی، حذف نامهای ترکی و در پی تصویب قانون احاد در مجلس شورای ملی در نام سکه ها تغییری داده شد. واحد پول ایران تغییر یافت و به ریال تبدیل گردید. از آن پس واحد پول در اسناد رسمی و دولتی ریال معادل صد دینار است و همین واحد بر روی سکه ها و اسکناسها ثبت می شود. با اینهمه هنوز کلمه ترکی تومان به قوت خود باقیست و بمعنی ده ریال بکار برده میشود. در واقع در ایران امروز، تومان واحد غیررسمی پول بشمار رفته و در محاسبات غیررسمی کاربرد تومان بسیار رایجتر است. پس از سیر نزولی شدید ارزش پول ایران و تورم بالا، در تداول عامه و محاسبات لفظی بویژه در میان اهل کسب و کار امروزه به هر هزار تومان و گاه به هر یک میلیون تومان یک تومان اطلاق می شود.

قران: کلمه ای عربی، تلفظ ترکی آن قیران Qıran است. واحد پولی معادل ریال در زمان فتحعلی شاه قاجار تا دوره پهلوی، بین سالهای ۱۸۲۵ تا ۱۹۳۲، به ۲۰ شاهی و یا ۱۰۰۰ دینار تقسیم میشد و یک دهم تومان بود. ریال در سال ۱۹۳۲ که به صد دینار تقسیم می شد جایگزین قران شد. در آغاز سجع سکه های فتحعلی شاه قاجار "السلطان بن السلطان" بود. در پایان سال سی ام یعنی در ۱۲۴۲ سکه نقره ای تازه ای ضرب گردید و این مصادف شد با شکستی که دولت تورکی آذربایجانی قاجار از امپراتوری تزاری روسیه خورد. درین سکه عنوان فتحعلی شاه را "السلطان صاحب قران" نوشته بودند و این سکه های جدید یک ریالی را مردم به همین مناسبت

"صاحب قران" گفتند و کم کم در زبان مردم صاحب قران مختصر و به "قران" تبدیل شد و واحد پول نقره ایران را قران نامیدند. قران کلمه ای عربی به معنی مقارنه و قرین شدن دو ستاره و هم‌ریشه با کلماتی مانند قرینه، تقارن، مقارنه، مقرون، و ... است. (برخی از ستارگان را سعد و برخی را نحس میدانستند. هر گاه دو ستاره سعد با هم در آسمان دیده میشد "قران سعدین" و هرگاه دو ستاره نحس با هم دیده میشد "قران نحسین" می‌گفتند). سکه های رایج يك قرانی و دو هزاری (دو قرانی) بود و گاهی سکه چهار قران و نیم قران (ده شاهی) و ربع قران (پنج شاهی) زده اند که کمتر بود. نام واحد پولی قران، شباهتی به کران، کرونا، ... نام واحد پول برخی از کشورهای اروپائی (کشورهای اسکاندیناوی، استونی، چک، اسلواک، ...) داشت و از همینرو بین ترکان به سرعت رایج شد و امروز نیز به طور گسترده بکار می رود.

واحدهای پول در جمهوریهای آذربایجان، ترکیه، ترکمنستان و دیگر جمهوریهای آسیای میانه

واحدهای پولی معاصر هیچکدام از کشورهای همسایه آذربایجان، ترکیه و ترکمنستان، بر اساس سنن تاریخی و واحدهای پولی دول تورکی در تاریخ نیست. چنانچه مانات و قپیک واحدهای پولی جمهوریهای آذربایجان و ترکمنستان دارای منشأ روسی-لاتینی؛ و قوروش و لیره، واحدهای پولی ترکیه دارای منشأ لاتینی اند.

مانات (Manat): کلمه ای روسی. واحد پول دولتین آذربایجان و ترکمنستان. از کلمه روسی موننتا (Moneta)، آهم از کلمه لاتینی موننتا (Monēta) به معنی سکه، هم‌ریشه با کلمه مانی در انگلیسی به معنی پول (Money).

قپیک (Qəpik): کلمه ای روسی معادل يك صدم روبل (Kopeck, Kopeika, Kopeks, Copecks). از کلمه روسی Kopeika به معنی نیزه (در روسی میانه Kopeika از ریشه Kopie). نشأت گرفته از تصویر

سکه هائی که در مسکو به سال ۱۴۷۸ و پس از فتح نووگراډ ضرب شده بودند و در آنها سنت جرج سواره نیزه بدست در حال کشتن اژدهائی بود.

قوروش (Kuruş): کلمه ای لاتینی. واحد پول ترکیه، معادل يك صدم لیره ترك. از گروسوس لاتینی (Grossus) به معنی ضخیم، هم‌ریشه با گروشن آلمانی (Groschen) و الهام گرفته شده از پول اتریشی به همین نام.

لیره (Lira): کلمه ای لاتینی. کلمه ای از ایتالیائی میانه، از کلمه Liura در زبان پرووانسال قدیمی، آنهم از کلمه لاتینی Lībra به معنی واحد وزن معادل يك پاوند. تلفظ مردمی این کلمه در ترکی آذربایجانی لئره Lerə است.

دیوان الغات التركده پول و قیمتلی اشیاءلار

یازار: تبریز: م. هریسچیان-اوموداوغلو

Divani luğatüttürk, pul , ticarət və qimətli əşyalar

کاشغری محمودون وئردیگی معلوماتا گؤره، قدیم تورکلر پولاً «یارماق» دئییرمیشلر. دیوانین متنیندن آیدین اولور کی، «یارماق» آدی ایله تانینمیش پولون جنسی، گوموش اولموشدور. کاشغری همین کلمهیه سینویم اولاراق «آچه» سؤزونو ده وئرمیشدیر. چونکی اونون استحصالیندا «گوموش» دن استفاده اندیلیردی. کاشغری دئییر: تورکلرین یارماق سؤزونه قارشیلیق اولاراق عربلرده «درهم» سؤزو واردیر. اوغورلار ایسه یارماق سؤزونو «یارتماق» کیمی تلفظ اندیرلر. اوغورلار آلیش-وئریشلرینده اوزونلوغو دؤرد آرشین و اتنی بیر آرشین اولان بنز پارچادان پول (اسکناس) بیئرینه استفاده اندیرمیشلر. کاشغری دئییر: اوزرینده اوغور خانین دامغاسی (مؤهور) اولان پولاً «قامدو» دئییلیردی، همین پول، کؤهنه‌لیدکه یویولور، یامانیر و تزه‌دن مؤهورلنیر، ایشله‌نیردی. همین پول ان آزی یئددی ایلدن بیر تزه‌لنیردی. باشقا تورک قبیله‌لرینده ده بونا بنزر پوللار (اسکناس) اولموشدور. مثال اوچون «سووار» (بولغار) تورکلری ده،

آلیش-وئرشده، ائنی بیر قاریش یاریم و بویو دورد آرشین، قماش جنسیندن اولان «اگین» آدلی بیر پولدان استفاده اندیرمیشلیر. دیواندا دئییلیر تورکلر «باقیر» آدلی «چین» سگهلریندن دا آل-وئرلرینده استفاده اندیرمیشلر. همن جنس دن (مس) اولان «بنکی» آدلی باشقا بیر سگه ده تورکلرده ایشلهنیردی. تورکلر آشای عیارلی پوللا «اکسیک» لاکین نورمال عیاری اولان پوللا «بوتون یارماق» دئییردیلر. همن پوللار فورما جهتن، اساساً دبیرمی (یووارلاق//گیرده) شکله ایدی. تورکلر همن سگهیه «یاپ» یاخود «یاپ یارماق» دئییردیلر. کنارلاری قیرپلمیش و ازیلمیش دیرسبز پوللا، «بیچوک//بوچوق یارماق» دئییردیلر. همن سوز «یاریم درهم» معناسیندا ایشلهنیردی. کاشغری «اوروغلوق آلتون» (قیزیل سگه) سوزونو ده ده قید ائتمیشدیر. اوروغلوق آلتون، قیزیل شومشدن الده ائدیلن سگهیه دئییلیردی. فیکریمیزجه، تورکلر، عربلرین «سگه» سوزونه قارشیلیق اولاراق «اوروغلوق» سوزوندن استفاده اندیرمیشلر. قدیم تورکلرین یوکسک مقدارلی آلیش-وئرشلرده بویوک رقملردن چوخ سادهلیکله استفاده اندیرمیشلر. دیواندا «تومن مینگ یارماق» سوزو گلیمیشدیر. تومن مین اصلینده مین کره مین (میلیون) دئمکدیر. بعضاً تومن سوزونه سینونیم اولاراق «دوک» کلمه سیندن ده فایدالانیرمیشلار. قید ائتمک لازیمدیر تورکلر چوخ پول اوچون (حددن آریق پول دندیکده) «اؤکون//اؤکوم» کلمهلریندن استفاده اندیرمیشلر. ماراقلی دیرکی، همن دؤورلرده ایران خاقلاریندا 5-یوز میندن بویوک رقم اولمامیشدیر. (التّه «کرور» سوزونو ایران منشالی حساب ائتسک).

تورکلر پولدان علاوه قیمتلی اشیاءلاردان دا آلیش-وئرشلرینده استفاده اندیرمیشلر. اونلار، قیزیل، گوموش، قیمتلی جواهر و داش-قاشلاردان زینت اشیاءسی کیمی استفاده اندیردیلر. کاشغرینین وئردیگی معلوماتا گؤره تورکلر آلتون داشینی (قیزیل) «کویده» آدلی کورهلرده اریدیر و سوزوب شومش فورماسینا سالیرمیشلار. اونلار شومش سوزو یئرینه «سون» کلمه سیندن ایشلیدیلر. قیزیل شومشونه

«سون آلتون» دئييرديلير. «گوموش» ايسه بو گونكى فورمادا استفاده ايندليلردى. (بعضاً گوموشه «آقچا» دا دئييرميشلر). قديم توركلرده «ينجو»//جنجو (مرواريد)، «جش» (فيروزه)، «اورونك قاش»، «قارا قاش» قيمتلى داش-قاشلاردا زينت اشياءلارى كيمي استفاده اولونوردو.

ديوان لغات الترکده تجارت

Divani luğatüttürkde ticarət

قديم توركلرده تجارته «آليش- ساتيش // ساتيش-آليش» دئييليرميش. «ساتيشقان- آليشقان» تركيبي ده تجارت سؤزونه سينونيم كيمي وئريلميشدير. «اولار ايكي تاوار ساتيشقان آليشقانلار اول» (اونلار بير بيرلرينه مال آليب ساتماقدايرلار). قديم توركجهميزده «تاودى» سؤزو، آلاق آنلاميندا دا ايشلميشدير. «آسيق // آسيغ» كاشغرى زمانيندا، منفعت، فايدا (قازانچ) آنلاميندا گلْميشدير. بو كلمه بعضاً «توسو» ايله بيرليكه «آسيق-توسو» شكلينده ايشلنميشدير. تجارتده ضرر وزيان اوچون «كور» سؤزو ايشلنميشدير. بيريسى آليش- وئريشده زيان اندركن؛ «ار كور قيلدى» (كيشى ضرر انتدى) دئييديلر. بو سؤز متنلرده «قور» فورماسيندا دا گلْميشدير.

بير شخصين هر هانسى بير ايش اوزوندن الدهه انتديكى گليرينه «قازقانچ» دئييليرميش. بوج سؤزو يئرينه «آليم» (بدهى) بورجلو سؤزو يئرينه ايسه «آليمجى» (بدهكار) كلمهلرينده فايدانيرديلار. بيريندن آليناق بورجا ايسه «آلقو» (طلب) دئييرديلر. آلاچاقلى شخصه «آليمجى» بورجلو آداما ايسه «بريمجى» دئييليردى.

MƏDƏNİYYƏT

O taylı şairin kitabı Bakıda

22.02.2017

Bakı, 22 fevral, Zərəngiz Mansurova, AZƏRTAC

“Elm və Təhsil” nəşriyyatında Tehran Mişov Mədəniyyət Dərnəyinin rəhbəri, Tehran Universitetinin Azərbaycan dili və tarixi kafedrasının müəllimi, şair Aqşin Ağkəmərlinin “Öpdüm Arazı” kitabı çapdan çıxıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, “Dənizdən bir damla”, “Dondurmaçı”, “Bizi yaşadan tarix”, “Söyüd ağacı”, “Şəngül, Məngül”, “Kibritçi qız” kitablarından sonra müəllifin oxucularla yeddinci görüşü olan bu topluda son dövrlərdə yazdığı şeirləri toplanıb.

Kitabda şairin yurd, Vətən eşqi, xalqının mənəvi dəyərlərinə hörmət, taleyinə, millətinə, dilinə ehtiramı əks olunub.

Müasir ədəbi məkanda özünəməxsus mövqeyi olan şairin “Öpdüm Arazı” kitabının fevralın 28-də Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin “Natəvan” klubunda təqdimatı keçiriləcək.

© Materiallardan istifadə edərkən hiperlinklə istinad olunmalıdır

**B
A
R
A
T
V
Ü S A I**

**Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Qazax zona filialının sədri,
əməkdar incəsənət xadimi şair, publisist**

D.r Barat Vüsal

**“ARAZ VƏTƏNİ, VƏTƏN ARAZLARI
SÖYLƏR”**

**Oxudum şeirlərini,
İçdim sözlərini,
Arazın suyundan içirmiş kimi,
Keçdim sözlərinin köynəyindən,
Saz köynəyindən keçirmiş kimi.**

**Açdım şeir kitabının hər varığını,
Murovu, Mişovu aşırmış kimi,
Qaçdım sənə doğru,
Təbrizin üstünə qaçırmış kimi.**

...Biz təkcə soydaş deyilmişik, həm də ruh qardaşlarıymışıq. Bir-birimizdən xəbərsiz eyni mövzudan yazırmışıq.

O, yazırmış:

**Hamı bir mənəm,
Mən bir hamıyam!**

Mən yazırmışam ki:

**Bəlkə elə hamıyam,
Tək olduğum qədər də?!**

**...Ürəkdə yara sızlar,
Hovlanıb yara sızlar.
Yaralılar dərđini,
Nə bilər yarasızlar?!**

Bu isə xalq bayatısıdır. Arazın o tayındamı, yoxsa bu tayındamı yaranıb, nə fərqi! Əsas odur ki, bütövlüyünü itirmiş Azərbaycan torpağının yaraları haqqındadır. Bu yaraların nə qədər ağır olduğunu Aqşın Ağkəmərlinin “Öpdüm Arazı” şeirlər kitabını oxuduqca bir daha hiss etdim. Qəribədir, hər ikimiz “hamıyam” desək də, niyə bu qədər təklənmişik, bu

qədər para-para olmuşuq? Bax, bu sualın cavabını nə qədər axtarsam da yenə də tapa bilmədim.

Aqşın kimi “Vətən dünən bir qitə, bu gün bir ovuc torpaq” deyə-deyə sızladım, yaralarım (yaralarımıza) təzə dərman axtarmağa başladım. Aqşından daha bir misal gətirməkdən vaz keçə bilmədim:

Şeyrim sevgini, qəmi

söylər,

Araz vətəni, vətən

arazları söylər.

Ədəbiyyat qaravaş deyil, qara başı olanların meydanıdır. O taylı şair, naşir, alim, d-r Aqşın Ağkəmərli məhz belə şairlərimizdən biridir.

“Sənə can deməkdən çox, can verməyi öyrənmişəm” misralarından da onun Dədə Qorqud qəhrəmanlarına məxsus vətən yolunda, yurd uğrunda qurban getməyə hazır olan “qara başı”nı aydın görmək mümkündür.

Aqşın Ağkəmərli o şairlərdəndir ki, yalnız “qara başı”nın sözünə baxır.

Şeirlərini də elə qələmiylə, karandaşıyla yox, “qara başı”yla yazır. “Özümdən yol alıb gəlmişəm,” Dədəm Qorqudun xeyir-duasını alıb gəlib” deməsi, yazması da təsadüfi deyil.

Ürəyindən hansı əzizimi öpmək keçəndə, onunla görüşmək istəyəndə qaça-qaça Araz səmtinə gəlir. “Sizi görmək üçün mən daşqın Arazı öpdüm” deyir.

Aqşın Vətən dərdiylə, Araz dərdiylə elə qaynayıb qarışıb ki, şeirlərini oxuduqca adama elə gəlir ki, o, həmişə bizim yaşadığımız yerdə yaşayıb, yanımızda olub. Özünün dediyinə görə əsilləri qaxaxlıdır. Bəlkə də bizim Kəmərlı kəndindəndir, nə bilim! Bunu özü yaxşı bilir və deyir:

**Göydə məni axtaranda,
Mən səndəki özün idim.
O zərrənin özü idim,
Dilindəki sözün idim.**

Bu mənada Aqşın əslində şeir yazmır. Elinə-gününə, vətəninə olan borcunu ödəyir elə bil. 1993-cü ildə Qazaxda yazdığı bir şeirində dedi ki:

**Borcunu elinə
danan insan**

insan deyil!

“Vətən sərhədlərlə dolub”, “Sən tarixini sazında axtar”, “Mənə gəl, mən səndənəm” demək üçün də gərək Aqşın Ağkəmərlı olasan! “Sazda

doğulmuşam mən, Sözdə yoğrulmuşam mən” demək haqqını da qazanasan!

“Dədəmdən qalan kimliyimi, sazımı, sözümü, dilimi öldürdülər” deyən Aqşın Ağkəmərli poeziyası qandallanmış bir dilin açdığı dildir, çəkdiyi haraydır. Belə şairlər üçün Vətən təkcə yurd-yuva, od-ocaq, qapı-baca, el-oba deyil. “Dil özü bir vətəndi!”

O, özünü “Babəkin kəsik qolu, Nəsimilərin donu” saymaqda da haqlıdır...

Bütövlükdə bu poeziyada özümüz, özlüyümüz var. O, özünü də, özünü itirən soydaşlarımızı da bir yola, mərama, özünə gəlməyə, özü olmağa səsləyir, deyir:

**Mişov dağına nur saçar,
Sənə səndən söhbət**

açar.

**Bu gün özünə gəlməyən
Sabah da özündən**

qaçar.

El içində belə bir misal var: “Adamın özününkü ətini yesə də, sümüyünü çölə atmaz”.

Aqşın də bu fikrə qüvvət verirmişək belə yazır:

**Yad yada satar səni,
Unudar, atar səni!
Bir gün dansa da, yenə**

Vətən yaşadar səni!

Aqşın Ağkəmərli “özümdə yola düşdüm,
özümdəki özümə” deyə, özündən özünə, (özümüzdə)
yol gedir:

Bu yol....

**Tanrıya gedən bir yoldur,
İnsanı tanrı edən bir yoldur!**

Və bu yolda öz məramını daha konkret şəkildə belə
bəyan edir.

Mən istəyirəm özüm olum.

Özüm üçün olum.

Özüm üçün ölüm

Şair ölümdən yox, yolsuzluqdan qorxur.

...Səni qorxudan deprem deyil

vətən,

Səni qorxudan mənəm,

Mənim o yolsuz yolumdur.

Aqşın Ağkəmərli ustadı olan şairdir. Kitabına
çox tutumlu və tarixi önsöz yazmış xalq şairi
Nəriman Həsənzadəyə bir neçə şeir həsr etməsi
göstərir ki, o, bu qüdrətli sənətkarı nəinki çox sevir,
oxuyur, hətta özünün ustadlarından biri sayır, söz
sərkərdəsi hesab edir.

Bu sevgi ustada (ustadımıza) həsr olunmuş
başqa bir şeirdə öz əksini belə tapır:

**Şeirin bir ordudur,
başında sən...
...Söz meydanında,
Xoş anında, yaman**

gündə,

son anında.

Öz xalqının yanında

sən!

Özündən və özümüzdən yazır Aqşin Ağkəmərli. Özündən və özümüzdən yazmaq özgürlüyə gedən ən kəsə yoldur. Yadlaşmanın qarşısına çəkilən “Çin səddi”dir. Sözdən çin səddi çəkənlər özünün və xalqının ruhunu, tarixini, mənəvi xəzinəsini, bütövlükdə Vətəni, dünyanı, insanı, insanlığı qoruyanlardır.

Təbrizi bir dəfə də olsun görməsəm də, çoxdandır Arazdan o taydakı yurd yerlərində heç belə gəzib dolaşmamışdım. “Heykəltəraşın heykəli yox, heykəlin heykəltəraşı necə yonduğunu” görməmişdim. Aqşinə görə insanlar kimi daşlar da fərqliymiş:

Bir daşdan ev tikirlər,

Bir daşa ev tikirlər...

Çoxdandır özümlə, tariximizlə, mənliyimizlə, kimliyimizlə bir daha belə baş-başa qalmamışdım.

“Öpdüm Arazı” deyən şairimizin hər sətirini,
misrasını gözümə təpdim, öpdüm...öpdüm!..

Gücümüz də, gücsüzlüyümüz də, nə qədər
olduğumuz da, böyüklüyümüz də, kiçikliyimiz də bu
kitabda olduqca poetik şəkildə öz əksini tapıb,
tarixləşib, coğrafiyalaşib, Arazlaşib, Kürləşib, min
yerə parçalanmış Azərbaycan sanki yenidən birləşib,
bütövləşib!

Bu Aqşın Ağkəmərlinin şeir kitabı deyil.
Bütöv görmək istədiyi Vətəndir, Azərbaycandır!
Aqşının haqqı var ki, desin:

Vətən varsa mən də
varam,
Mən susmamışam,
susmaram!

Aman Allah! Taleyimizə bax:

...Anam odda yandı,
Od da anama yandı!

BMT-nin qərargahının girəcəyində Şeyx
Sədinin bir kəlamı dünya xalqlarının yüz dilində öz
təcəssümünü tapmışdır:

“Bəşəriyyət vahid bir bədəndir. Elə ki, həyat
bu bədənin əzalarından birinə xətər yetirdi, başqa
əzalar da ağrıyır .”

Mişov dağı

Bəs necə yüz ildir ki, fars rejiminin, eləcə də
birlikdən, əmin-amanlıqdan dəm vuran dünya
dövlətlərinin ikiye (ikiyəmi?!) böldükləri
Azərbaycan xalqının əzaları da görmürlərmi, fərqi

varmırlarmı ki, ağrılardan cana
doyub, sızım-sızım
sızlamaqdadır.

Əzaları ağrıyan
soydaşlarımızdan,
qardaşlarımızdan biri şair
Aqşin Ağkəmərlidir. Biri də...

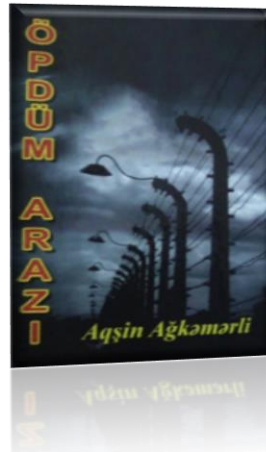
Farhad Cavadi

Mənə hədiyyə olunan kitablardan birisi də "Öpdüm Arazı" adlı şeir kitabıdır . Bu çox gözəl və ədəbi zəngiliklərlə dolu və yoğrulmuş olan poetik əsəri , kitabın öz müəllifi , mənim çox

hörmət bəslədiyim insan, Güney Azərbaycanın ziyalı Şair ,Yazıçı və həkim dostum hörmətli Aqşın Ağkəmərlı cənabları tərəfindən yadigar olaraq post vasitəsilə hədiyyə olunub. Bu gözəl əsərin üz qabığının çox gözəl,dərin mənalı və hər Azərbaycanlı üçün çox tanış və ünsiyyətdə olmuş və simvolizə olmuş əhvalatı bəyan edən rəsmi -şəkili və tərrahlığı var ki hər bir Azərbaycanlıya dərin hissiyyat və təəsürat bağışlayır.Kitabın üz qabığının rəsmi , insanda Avgustun Yeddisi əhvalatı xatırladır. Dr.Aqşın Ağkəmərlı'nin "Arazı öpdüm" adlı seçmə şeirlər kitabına Azərbaycanın ünlü , tanınmış böyük şairi Nəriman Həsənzadə "Əli tufəngli Səttarxanların ,Xiyabanilərin əli qələmlı varisləri " ünvanlı gözəl və hərtərəfli, mükəmməl bir önsöz yazıbdir : " Aqşın Ağkəmərlı yüksək mənəvi dəyərlərə , geniş miqyaslı dünyagörüşə malik bir insan kimi də o hörmətə layıqdır.İxtisasca yüksək təhsil görmüş tibb işçisi,həkimdir. Tehrandə Mişov Kültür Dərnəyinin rəhbəri və ədəbi bədii baş redaktorudur. Dr. Aqşın Ağkəmərlı'nin əsl adı və soyadı Məhəmməd Tağı Qasimi Ne`mətidir. Dr.Aqşın Ağkəmərlı Şair , Yazıçı , Aktyor , Tarixçi , Dilçidir. Şairin doğum yeri :

Cənubi Azərbaycanın "Güney" adlı mahalında "İskəmər" kəndidir. Doğum tarixi : 1960 - cı il. O bir neçə kitabın yazarı və köçürənidir (o cümlədən "Dənizdən bir damla" , "Dondurmacı" , "Bizi yaşadan tarix" , "Söyüd Ağacı" , "Şəngül-Məngül" , "Kibritçi qız"). Aqşinin bəzi şeirlərinə hörmətli bəstəkar Şamil İsmayıloğlu musiqi bəstələyib. Bundan başqa bir çox xarici və daxili qəzet və Jurnallarda çıxış etmiş , ödüllərlə təltif edilmişdir. O , hazırda Tehran universitetlərində Azərbaycan türkcəsi və Tarixi üzrə müəllim olaraq çalışır. Bununla mən hörmətli şair ,yazıçı və həkim dostuma bizi bir kiçik qardaşı hesab edərək xatir qoyub yad edib dəyər verib və bu gözəl çox dəyərli əsərini bizə hədiyyə edib bir neçə gün bundan qabaq poçt ediblər,dərin minnətdarlığımı bildirib , ulu Tanrıdan bu gözəl şəxsiyyətli böyük insana, Güney Azərbaycanın fəxri sayılan görkəmli ziyalisına cansağlığı , bol-bol uğurlar və başarılar diləyirəm. Tanrı bu dəyərli ziyalımızı daima öz pənahında qorusun. Amin.

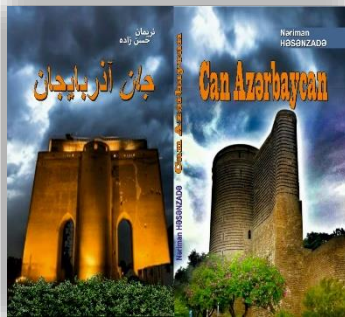

can,Azərbaycan... ,Azərbaycanın görkəmli şairi Nəriman Həsənzadənin seçmə şeirlər əsəridir. Bu əsər Azərbaycan Türkcəsindədir və "Mişov kültür Dərnəyi" adlı Nəşriyyatı tərəfindən çap olunubdur. Redaktor və dizayneri "Mişov dağı Dərgisi"dir.Səhifə sayı 255 və 500 tirajda buraxılıbdır.Bu əsərə Güney Azərbaycanın ünlü və görkəmli yazar və ziyalı Dr. Aqşin Ağkəmərlı cənabları ürək sözü başlığı altında öz gözəl qələmi ilə , bu əsərə layiq və yetərinə uyarıcı və ibrət verici dəyərli uyarılar və bilgiler veribdir və bir

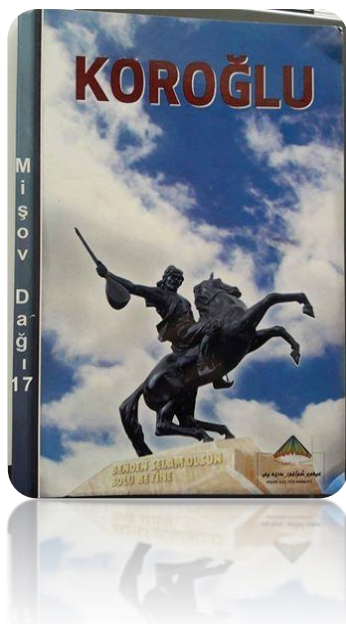

sıra Türk xalqların və etnoslarının müxtəlif ölkələrdə və bölgələrdə Asimilə olmalarından məlumatlar verirlər. Aqşın bəy Ağkəmərlı cənablarının bu "Ürək Sözləri" hər bir məsuliyyət daşıyan qeyrətli Türk üçün bir uyarıdır və bu önəmli məsajdan boyun qaçırtmamaq gərək. Kitaba eyni halda Güldanə xanım

Pənəhova da ənsöz yazıbdır. Bu iki yazarın "Ürək sözləri" və önyazısı, kitabın gözəlliyini xeyli artırmışdı. Burada qeyd edək ki bu əsərin yığılması və çapa verilməsində hörmətli Aqşın bəy Ağkəmərlinin rolu və təşəbbüsü danılmaz və unudulmazdır.

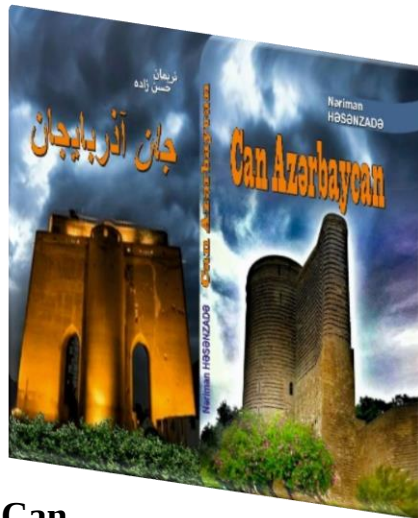

"Mişov Dağı" adlı ədəbi-bədii dərginin 17-ci sayısı çapdan buraxılanıbdır. Bu jurnal "Mişov Kültür Dərnəyi"nin təşəbbüsü ilə çapa verilibdir. Dostların qulluğuna çatdırmalıyam ki bu möhtəşəm və samballı dərginin qurucusu və redakturu G. Azərbaycanın tanınmış yazar və ədibi, sayın Dr. Aqşın Ağkəmərlı cənablarıdır. Bu ədəbi-bədii jurnalın redaksiya heyəti ibarətdir bu şəxslərdən : Nəriman Həsənzadə, Dr. Atababa İsmayilə, Dr.

Mənsur Əlioğlu , Ərkin, Elçin , Dr.Əkrəm Mişovdağlı, Əli Xeyri,Xamnalı Əkbər Mənzuri cənabları, və Sulduz Dəyirmançioğlu'dur.220 səhifə , dəyəri 20000 tündür. Qeyd edilməlidir ki bu dərgiyə baxarkən insanın yadına 70-ci və 80-ci illərində Bakıda çıxan "Azərbaycan aylıq ədəbi-bədii Jurnalı" adlı dərgisi düşür. Mişov dağı dərginin bu sayında olan mətləblər və mövzular ibarətdir bu başlıqlardan : Ürək sözü : Aqşın bəy Ağkəmərlı --- Koroğlu : prof. Hüseyn İsmailov --- Mannaların mədəniyyəti (Manna uygarlığı) :Mişov Araşdırma Qrupu --- Altun

geyimli kişi : Mişov Araşdırma Qrupu --- Şeir : Aqşın Ağkəmərlı--- Marağa : Mişov Araşdırma qrupu --- Nəbati : Mişov Araşdırma qrupu --- Aqçalar və ... : Aydın Sərdar --- Nazim Hikmet : Əhəd vahidi --- Kimerler : Mişov ... -- Qara yekşənbə : Mişov ... --- Tapmacalar : Mişov ... -- - Qanışqa/ Sattar xan (Erol) ... Bustan uyğu /Bağırhan(Araz) ... Qarışqa/ Gülzar İbrahimova ... Sonqur folkloru : Süheyl İzedi ... Sonqur Atalar Sözü : Əli İmrani ... Sonqur folkloru / Yaralı şıkar ... Bahar qıbtəsi: Səccad Səidmehr ... Qardaş : Heştərli Məmməd ... Mişov dağı / Azər ... Kitab xəbəri ...xatirə şəkilləri ...

"Can Azərbaycan"

A.İsmayıloğlu

"Bir görəydim ayrılığı kim saldı..."
Ustad Şəhriyarın qələmindən
süzülən bu misralar ikiye bölünmüş
Azərbaycan xalqının iki əsrlik
nisgilli ayrılığının baskarlarına
ünvanlanıb.

Xalq şairi Nəriman Həsənzadənin yaradıcılığında da
bu mövzu geniş təcəssümünü tapıb; həm şeir və

poemalarında, həm də məqalələrində. Bu günlərdə Tehrandə fəaliyyət göstərən Mişov Kəltür Dərnəyi Nəriman Həsənzadənin həmin mövzulu əsərlərindən ibarət "Can Azərbaycan" adlı kitabını nəşr etmişdir. Kitaba şairin tədqiqatçıları dr. Aqşin Ağkəmərlı və Güldanə Pənahova ön söz yazmışlar.

Mişov Kəltür Dərnəyinin rəhbəri Aqşin Ağkəmərlı hələ ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində Nəriman Həsənzadənin "Seçilmiş əsərləri"ni Tehrandə nəşr etdirmişdi. "Bundan başqa şairin Tehrandə Azərbaycan dilində "Söyüd", "Şeirlər", "Nəriman Həsənzadə - 85" kitabları, eləcə də Azərbaycan və fars dillərində nəşr olunmuş "Nuru Paşa", "Seyid Həməzə Nigari" poemaları, "Nabat xalanın çörəyi" povesti Azərbaycan və fars dillərində işıq üzü görmüşdür.

Kitabın bədii tərtibatı simvolik mənə daşıyır. Belə ki, kitabın üz və arxa qabığında "Can Azərbaycan" sözü latın və əski əlifbada yazılmış, Qız qalası və Ərk qalası abidələrinin fotoları verilmişdir.

Kitabdakı yazılar da sərhəd dirəkləri ilə ayrılan xalqı sözün dühası ilə birləşdirmək ruhundadır.

Nəriman Həsənzadə "Can Azərbaycan" kitabını əslən Cənubi Azərbaycandan olan, ömür boyu ayrılıq nisgilini yaşamış unudulmaz müəllimi, professor Mir Cəlalın xatirəsinə həsr edib.

Mişov dağı

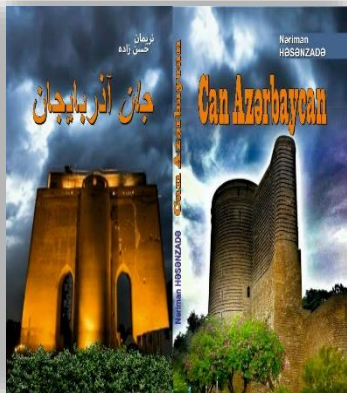
Məzahir Süleymanzadə,

O taylı- bu taylı Azərbaycanımızın hər yerində tanınan, adı hörmətlə çəkilən ziyalılarımızdan, qələm sahiblərimizdən biri də Ağşın Ağkəmərli. Onun şeirlərinin əsas mövzusu sevgidir. Allaha, Vətənə, Anaya, İnsana, Təbiətə sevgi...Böyük, tarixi Vətənimizin elə kəndi, şəhəri yoxdur ki, Aqşının ayağı dəyməsin. Bəlkə də dərddli Arazı Aqşın qədər o tərəfə-bu tərəfə keçən olmayıb. Hər dəfə də Arazı bağrına basıb, suyundan içib, öpüb keçib...

Söhbətimizin davamını fevralın 28-də, saat 14.00-da Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin "Natəvan" klubunda edərək. Ağşın Ağkəmərlinin "Öpdüm Arazı" kitabının təqdimat mərasiminə qəlbi Arazla döyünən bütün dostlar dəvətlidir...

Farhad Cavadi Yekan Sadi

Mənə ithaf olan kitablardan birisi də , "Mişov Kültür Dərnəyi" tərəfindən Azərbaycanın görkəmli şairi Nəriman Həsənzadə'nin "Can Azərbaycan" adlı çap olunmuş ədəbi-bədii əsəridir. Azərbaycanın xalq şairi Nəriman Həsənzadə'nin bu əsəri də tıpkı başqa əsərləri kimi , Güney Azərbaycanlı

tanınmış Ədib və Yazarı "Aqşin

Ağkəmərlinin sorumluluğunda olan "Mişov Kültür Dərnəyi" nəşriyyatının təşəbbüsü ilə və eyni halda "Mişov dağı" dərgisinin dizaynerliyi və Güldanə Pənahova'nın redaktorluğu ilə 2016-cı ildə Tehran'da çap olunubdur. Nəriman Həsənzadə'nin bu əsərində onun müxtəlif şeirləri , poemaları və məqalələri Azərbaycan Türkcəsində çap olunubdur. Ünlü şairin bu əsinə də , Güney Azərbaycanın görkəmli yazıçısı , "Mişov Kültür Dərnəyi"nin sorumlusu hörmətli ziyalımız , həkim "Aqşin Ağkəmərlisi" cənabları , kitabın başlanışında "Ürək Sözü" başlığı altında , öz ürək sözlərini ifa edir. Bizə görə Şairin bu əsərdəki öz şeirləri , poemaları və məqalələrinin füsunkar gözəlliyi bir yana və Aqşin bəy Ağkəmərlinin yazdığı "Ürək Sözü" də bir yana . Aqşin Ağkəmərlisi ifa etdiyi öz gözəl ibrət verici və çox dəyərli tapşırıqları və uyarıları ilə əsərin bəzəyini və dəyərini xeyli artıraraq , xalqımıza müraciət edib , kütlənin özünə dönməsinə dəvət edir. Aqşin bəy Ağkəmərlisi cənabları alçaq göyüllük edərək hər zamanki kimi bizi də özünə bir kiçik qardaş -soydaş hesab edib , bu gözəl və çox dəyərli əsərdən bizi də pəysiz qoymayıbdır və poçt vasitəsilə

5 gün öncə mənə ithaf edibdir. Bununla da mən hörmətli Yazar və ziyalımız ,Dr. Aqşin bəy Ağkəmərli cənablarına öz dərin təşəkkürlərimi bildirərək , Ulu Tanrıdan bu çox dəyərli və yorulmaz ziyalımıza , can sağlığı , bol-bol uğurlar və başarılar diləyirəm. Ulu Tanrım Aqşin bəyi və Aqşin bəyin timsalında , bütün çalışqan -yorulmaq bilməyən , gecə-gündüz xalqımızın ,ədəbiyyatımızın , Tariximizin yolunda və onun inkişafı uğrunda ömrünü qoyan digər ədiblərimizi,ziyalılarımızı və alimlərimizi öz sığınağında qorusun. Hörmətli Aqşin bəy sizə çox minnətdaram.

Məzahir Süleymanzadə

Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin "Natəvan" klubunda Aqşin Ağkəmərlinin "Öpdüm Arazı" kitabının təqdimat

mərasimində qəlbimdə xoş duyğular oyandı. Nəriman Həsənzadənin, Nizami Cəfərovun, Aqşin Babayevin, Fəridə Ləmanın, Zərəngiz Mansurovanın, Fəzil Güneyin, Əlirza Xələflinin, Oqtay Rzanın və başqa qələm dostlarımızın çıxışlarını maraqla dinlədim və əlbəttə, özüm də xatirə danışdım, Aqşin Ağkəmərlinin ötən əsrin doxsanıncı illərinin əvvəllərində "Səhər" qəzeti redaksiyasına gəlişini, Tehran görüşlərimizi xatırladım...

A.İsmayıloğlu

«Öpdüm Arazı»

Bu günlər AYB-nin Natəvan klubunda əslən Cənubi Azərbaycandan olan soydaşımız Aqşin Ağkəmərlinin «Öpdüm Arazı» kitabının təqdimat mərasimi keçirilmişdir. Yığıncağı giriş sözü ilə açan Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin Ağsaqqallar şurasının sədri, xalq şairi

Nəriman Həsənzadə Aqşin Ağkəmərlinin vətən sevgisindən, hələ Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti vaxtı sərhədləri yararaq respublikasına gəlməsindən söhbət açmış, onun şeirlərinin bədii məziyyətlərini yüksək dəyərləndirmişdir. Xalq şairi qələm dostunun həmin dövrdə onun «Söyüd» adlı şeirlər kitabının

Tehranda nəşr etdirməsini məmnunluq hissi ilə xatırlamışdır.

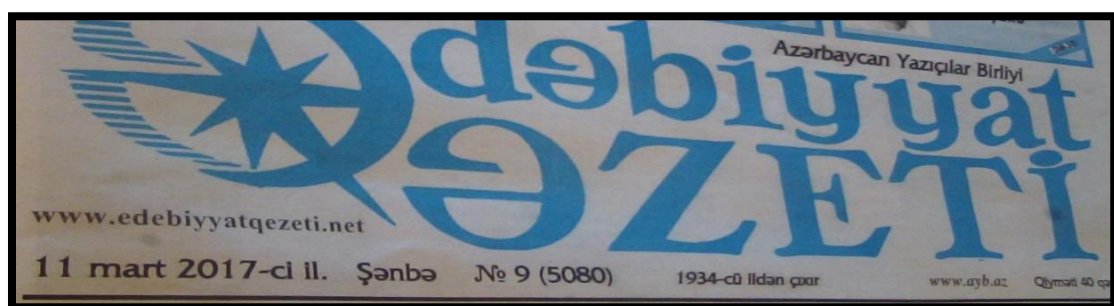
Tədbirdə millət vəkili, görkəmli alim Nizami Cəfərov, A.Ağkəmərlinin qələm və məslək dostları Sayman Aruz, Aqşin Babayev, Seyran Səxavət, Atababa İsmayıloğlu, Elxan Məmmədli, Məzahir Süleymanzadə, Əlirza Xələfli, Fəridə Ləman, Oqtay Rza, Bəhrüz İmani, Musa Quluzadə, Güləmail, Səməd Bayramzadə, Fazil Güney, Zərintac Dəmirçiqızı, şairin qohumu Şəmsiyyə xanım və başqaları çıxış edərək Aqşin Ağkəmərlinin ədəbiyyatımızın təbliği, ədəbi dilimizin yayılması sahəsindəki təmənnasız xidmətlərini yad etmişlər. Çıxışçılar «Öpdüm Arazı» kitabında toplanan şeir və poemaların da şairin doğma el-obasına məhəbbətinin nişanəsi olduğunu vurğulamışlar.

Məclisdə qeyd olunmuşdur ki, Aqşin Ağkəmərlili Tehranda fəaliyyət göstərən «Mişov dağı» mədəniyyət cəmiyyətinin qurucusu və onun nəşr etdiyi «Mişov dağı» jurnalının baş redaktorudur. Dərgi Azərbaycan yazıçılarının əsərlərini nəşr etməklə yanaşı İranda yaşayan türk xalqlarının və digər millətlərin tarixini, milli adət-ənənəsini, qarşılıqlı əlaqələrini, etnoqrafiyasını və tarixini araşdırır. Həm əski, həm də latın əlifbası ilə nəşr olunan «Mişov dağı» hər iki tərəfdə maraqla oxunur. Çıxışçılar şairin bir çox şeirlərini də diqqətə çatdırmışlar.

Tədbirin sonunda Aqşin Ağkəmərli «Öpdüm Arazı» kitabının təqdimatına şərait yaratdıqları üçün Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin katibliyinə, tədbirin aparıcısına və toplaşanlara təşəkkürünü bildirmişdir.

Aqşin
Ağkəmərlinin

ayrılığı...

Vətəndən Vətənə

Nizami Cəfərov

Aqşin
Ağkəmərlinin
poetik yaradıcılığı
barədə ilk
təsviri ədəbiyyatda
1990-cı illərdə

əvvəllərinə Azərbaycanın Şimalı ilə Cənubu arasında
gedib-gələn bərpa olunduğu dövrə aiddir. Ondan

bəri ara- sıra bəzi şeirlərini oxusam da, təsadüfdən-
təsadüfə görüşüb hal-əhval tutsaq da, etiraf edirəm ki,
Aqşın Ağkəmərlini bu günlərdə çapdan çıxmış
kifayət qədər iri həcmli "Öpdüm Arazı" şeirlər kitabı
ilə daha yaxından tanıdım. Və əminliklə deyə
bilərəm o, bu dünyaya Şair gəlib...

Və bunu ancaq şair deyə bilər ki,

Mənə bir hekayə söylə!

İçində sevgi,

ichində həsrət

olsun.

Mənə bir hekayə söylə!

Uca- uca dağları,

coşqun dənizləri,

günəşli çağları, parlaq

olsun.

Mənə bir hekayə söylə,

adı Vətən olsun.

Dünyanın canı, qanı onda,
o isə bu dünyaya baş olsun.

Mənə bir hekayə söylə!

Yalnız - adı

Azərbaycan olsun!

Aqşın Ağkəmərlı o taylı-bu taylı Azərbaycanın
bütöv şairidir. Və onun ideya-estetik təfəkküründə
Vətənin coğrafiyası kimi, həmin coğrafiyanı qoruyan
əsgər-vətəndaşı da bütöv bir amal-iradəyə sahibdir:

Əsgər! Bu torpaq sənə əmanət.

Bu el, bu oba -

Bu müqəddəs ocaq

Sənə əmanət.

Cəngi, Yarıq Kərəm, Dilqəmi,

sazım, sözüm -

ana dilim

sənə əmanət.

Bu Dərbənddən o Dərbəndə,

bu vətəndən o vətənə

ünüm yetən, əlim çatan,

hər daşında tarix yatan

yaxın, uzaq

bizim ellər

sənə əmanət..

Aqşın Ağakəmərlili geniş (və bütöv) məkan (Vətən!) təsəvvürü olduğu kimi dərin (və güclü) zaman (tarix) təsəvvürü olan şairdir. Bir istedadı da ondadır ki, tarix onun poeziyasında kifayət qədər ciddi fəlsəfi məzmun- mündərcə ilə təzahür edir:

Çaldıranın düzləri...

Ah, içimdə bir boşluq.

Ötən illərimi,

O itkin günlərimi

Axtardım səndə.

...Diləklərim dözümsüz,

Duyğularım tələskən.

Mənim tarixim sığmır

Bu Çaldıran düzlərinə.

Qan qoxusu var bitkilərdə,

Fəryad səsi var bu yerlərdə.

Qılınc səsi, cəngi səsi,

Doğma qardaş səsi var

bu düzlərdə.

...Görəsən, hələ neçə- neçə

Çaldıran gözləyir məni....

Xalq şairi Nəriman Həsənzadə Aqşin Ağkəmərliyə açıq məktubunda onun təmsil etdiyi ədəbi nəslə tamamilə doğru olaraq "əlitüfəngli Səttarxanların, Xiyabanilərin əliqələmli varisləri" adlandırır. Və böyük şair öz gənc məsləkdaşına müraciətən yazır:

Aqşin, Vətən birdi, bayraq ikidi,

bayraq olan yerdə marağ ikidi.

Sənin düşmənlərin dostdular, Aqşin,

dirəklər -

rusdular, farsdılar, Aqşin.

Ordakı simlərdən bir əncam keçir,

cərəyan yox, Aqşin, sərəncam keçir.

Orda yer yarılsa bircə dəm, Aqşin,

günahkar ya sənsən, yə mənəm, Aqşin.

Nə səsin xoş gəlir, nə dilin sənin,

Mübarək -

Tikanlı məftilin sənin.

Zalım necə qorxur gör səndən, Aqşin,

Vətənə salam de Vətəndən, Aqşin....

Aqşin Ağkəmərli Araz şairidir. Və bu, ilk növbədə, Azərbaycan poeziyasının çox aktual olan mövzusuna tez- tez müraciət eləməsində, ona xüsusi həssaslığında özünü göstərir:

Dağlara qalxdıqca,

dolayları aşdıqca

yollarını düşündüm.

Arzular kimi,

ikiyə bölünmüş bir Vətən kimi.

Bir üzü qış, bir üzü yaz,

müqəddəsdir bu sevdiyim Araz.

...Duydum bir an könlümün səsinə,

Bütün ayrılıqların nəğməsinə.

Dedim, özünü vur Araza,

ayrılıqdan yaza- yaza....

"Mən ürəyimi neçə yerdə basdırmışam" - deyən şairin az qala bütün şeirlərinin dəqiq ünvanı var. Və bu ünvanlar nə qədər müxtəlif olsa da, ikisi daha çox təkrar olunur: Arazın o tayı, bu tayı...

Uydum bu dünyanın işinə,

Öyrəndim ayrılığın vərdişinə.

Nə qədər doğma gəlir bu söz mənə,

Ayrılıq biz Vətəndən Vətənə!..

Yazıcı Atababa İsmayıloğlu

“Azərbaycan satiriki Atababa İsmayıloğlunun ”Molla Qeybullanın sərgüzəştləri” silsiləsindən yeni miniatürlərini oxucuların diqqətinə çatdırırıq”.AzərTAc xəbər verir ki, bu sətirələr Moskvada nəşr olunan “Literaturnaya qazeta”nın bu il iyun ayında çıxan 23-cü sayından götürülüb.Dünyanın beş qitəsində yayımlanan, yüz minlərlə oxucu auditoriyası olan bu qəzeti Azərbaycan yazıçı və oxucuları ilə zəngin tarixi ənənələr bir-birinə bağlayır. Qəzet bu gün də postsovet məkanını unutmur, səhifələrində bu ölkələrdən gələn yazılardan öz zövqünə uyğun nümunələrə yer verir.Yazıçı Atababa İsmayıloğlu ilə qəzetin əməkdaşlığı da bu cəhətdən diqqəti cəlb edir. Son il yarımında yazıçı “Literaturnaya qazeta”nın səhifələrində beş dəfə satirik hekayəsi və miniatürləri ilə

çıxış edib. Bu ilin iyun ayında çıxan qəzetin 23-cü sayında isə azərbaycanlı ədibin “İki xahiş” və “Çoxmu əskiyiniz çıxdı” miniatürləri işıq üzü görüb. Yazıları bu dəfə də rus dilinə Arzuxanım Əlizadə çevirib. Miniatürlər qəzetin məşhur “12 stul klubu” rubrikalı səhifənin tərcümə bölməsində dərc olunub.

Köləliyin ilk günü

Hekayə

- Doktor, doktor, getməyin, dayanın! İndicə rektor sizi qəbul edəcək. Kameradan qəbul otağında olduğunuzu görüb.

Ağır-ağır geri döndü. Onu hövlnak çağıran rektorun katibəsi idi. Bir az bundan əvvəl qəbul otağından onu mədəni şəkildə qovan da elə o idi. Katibə üzünü hamıya tutaraq: - Kimi rektor çağırmaıyb, gözləməsin, - demişdi. Sonra da əlindəki siyahıya baxıb çağırılanların adını çəkmişdi. Katibənin birinci xəbərdarlığından sonra heç kimin tərpənməməyindən cürətlənərək yerində dayanmışdı. Amma rektorun köməkçisi yan otaqdan çıxıb işə qarışmışdı, bir-bir hamıdan nə üçün gəldiyini soruşmuşdu. Hərəni bir tərəfə yönəlmişdi. Onu isə acıqlı-acıqlı, kinayə və qəzəblə süzərək: - Sizin rektorla nə işiniz ola bilər ki... - deyərək, üstünə çıxmırmışdı. Səbəbini dedikdə nifrətlə, - gedin, kadrlar şöbəsinə, lazım bilsələr, sizi işdə saxlayarlar, lazım bilməsələr, yox - demişdi.

Köməkçinin sözündən sonra elə bil başına qaynar su tökmüşdülər. Ona görə də qəbul otağından ayağını sürüyə-sürüyə çıxırdı.

...İndi isə qəbul otağına girən kimi katibə gülərlə əyləşməyi təklif etdi. Ayaq üstə durmaqdan elə yorulmuşdu ki... Yanını ürək-ürək kənardakı boş stulun tinağına qoydu. Elə bu an köməkçi öz otağından çıxdı. O qədər adamın arasında üzünü ona tutdu.

- Doktor, elə bil kənar yerdəsiniz, rahat əyləşin. İstəyirsiniz, buyurun mənim otağıma.

Bu iltifatın haradan gəldiyini başa düşmürdü. Ətrafına göz gəzdirdi. Qəbul otağında olanların sifətlərində heç bir dəyişiklik duymadı. Axı onların yanında bu katibə ilə köməkçi onu otaqdan qovmuşdu. Görünür, belə rəftara alışmışdılar. Amma o, göstərilən bu iltifatdan elə çiyirindi ki, köməkçiyə heç təşəkkür də etmədi. Ürəyində - ilahi, bu insanlar lap kölədilər ki, insan da bu qədər riyakar olarmı? - deyə, düşündü.

Sakitə oturub faylın içərisinə qoyduğu ərizəyə baxırdı. Üç gün idi ki, yazmışdı. Amma hansısa bir hiss onu rektorun qəbuluna gəlməkdən çəkindirirdi. Həm də düşünürdü ki, böyük bir univeristetin işçiləri hamısı ərizə ilə rektorun qəbuluna getsə, onda gərək

rektor gecə-gündüz işçiləri qəbul etsin. Təkcə onların tibb fakültəsində gör

nə qədər adam işləyir. Onu təkidlə rektorun qəbuluna göndərmək istəyən arvadına da elə deyirdi. Amma arvad da inadından dönmür, başqa səbəb göstərirdi.

- A kişi, yaşın yetmiş beşə çatır. Bax, sən yaşda olan professorları, dosentləri yaşları altmış beşi keçdiyi üçün işdən çıxarıblar, amma sən baş müəllim ola-ola o kişi səni işdə saxlayıb. Onun yanına indiyə kimi göstərdiyi qayğıya görə təşəkkür etməyə gedirsən?..

Öz-özünə düşünürdü. Nə olsun ki, arvaddır, amma ki, düz deyir. Bu 65 yaş məsələsi çıxandan sonra gör nə qədər adamı işdən çıxarıb çölə töküblər. Nazirlər kabinetinin qərarı idi. Yaşı altmış beşi keçənlər bütün kollektivin yalnız iki faizini təşkil edə bilərdi. O da ən lazım olanlarını... Qalanlar hamısı pensiyaya çıxmalı idi. Yenə də arvadın qınaqları yadına düşdü. Tutaq ki, səni təqaüdə çıxardılar. 220 manat pensiya alacaqsan. O heç mənim şəkərimin dərmanlarının pulu deyil. Mağıl əvvəllər xəstələr yanına gəlib hörmətdən-zaddan edirdilər. İndi özəl klinikalar reklamlarını elə qurub ki, uf demədən camaatın pulunu da, canını da alırlar.

Özəl klinikalar ən yaralı yeri ydi. Bir həftə orada işləmişdi. Elə orada da onun müqəddəs saydığı həkimlik sənətinin necə ucuzlaşdığının, alçaldığının

şahidi olmuşdu. Yanına gələn birinci xəstə dərmini ona danışanda məlum olmuşdu ki, onu iki ay get-gələ salandan, bütün müayinələrdən keçirib pullarını qoparandan sonra demişlər ki, ürəyi ağır xəstədir. Əvvəl boğazından anginanı kəsməli, sonra budundakı damardan hansısa müalicəyə başlamalıdılar.

O, xəstəni diqqətlə müayinə etdi. Sonra xəstədən ürəyinin hansı formada ağrımamasını soruşdu. Xəstə bildirdi ki, ayağını yerə qoyan kimi, pələkən çıxanda ürəyindən bərk ağrı qopur. Xəstəylə birgə rengen otağına getdi. Məlum oldu ki, xəstədə prevrit var. 10-15 gün ərzində iynə vurdurub, qarın boşluğundakı pərdəyə yığılmış irini qurutmaqla onu sağaltmaq olar. Elə etdi. Resept yazıb xəstəyə verdi.

Onun bu hərəkəti klinikada həyəcan yaratdı. Heç 10-15 dəqiqə keçməmiş menecer onun otağında peyda oldu.

- Siz nə etmişiniz, həkim? Dərman yazıb xəstəni yola salmışınız. Heç nə anlama bilmədiyini görüb əlavə etmişdi: - Siz gərək onu kardioqramaya, "uzi"yə göndərəydiniz, ondan analizlər götürülməli idi. Bir sözlə, bura gələn xəstə klinikadakı bütün laboratoriyalardan və həkimlərdən keçməlidir.

- Onun başqa xəstəliyi yoxdur. Aldadıblar ki guya ürəyində nasazlıq var - deyə, menecerə cavab vermişdi.

Menecer də həyasızcasına dillənmişdi:

- Bizi onun xəstəliyi deyil, öz biznesimiz maraqlandırır.

- Yalan müalicə ilə onun bütün var-dövlətini talayıblar, indi də evin satmaq istəyirdi... Bu, insana diri-diri od vurub yandırmağa bərabərdir.

- Həkim, bizi onun problemi yox, öz qazancımız maraqlandırır. O resepti sonda gərək yazaydınız. Xəstə bütün həkimlərdən keçəndən sonra... Başa düşdün.

Cəmi üç-dörd nəfər xəstə qəbul etdi. Klinikanın rəhbərliyi onunla üzülüşdü. Amma yarı canı klinikalara gedən xəstələrin yanında idi, düşünürdü ki, gör nə qədər insan indi evini satmaq məcburiyyətindədir. Mətbuatda bu haqda məqalələrlə çıxış etdi. Amma əks tərəf də onu nüfuzdan salmaqdan çəkinmir, onu yalançı demaqoq, müasirliklə ayaqlaşa bilməyən həkim adlandırırdılar. Amma inadından dönmürdü. Universitetdəki yığıncaqlarda, mətbuatda nəinki təbabətdə, hətta cəmiyyətdəki çatışmayan cəhətlərdən danışır, sözünü deyirdi. Universitetdə hətta bir çoxu onunla

salamlaşmaqdan da çəkinirdilər. Heç bir partiyanın üzvü olmadığı halda adını müxalifətçi qoymuşdular. Onlardan biri də indi qəbul otağında ədalət şəkildə oturub, onu təşəxxüslə süzən qadın idi. Onun namizədlik işini elmi şuradan buraxmamışdılar. Günahkar da guya o, olmuşdu. Əslində o, nə bu xanımı tanıyırdı, nə onun elmi işindən xəbəri vardı. Adını, soyadını da bilmirdi. Bildiyi oydu ki, bu xanımı indi tələbələr “Şirinçay” adlandırırlar. Bu ayamanın yaranma tarixini ona danışmışdılar. Müdafiə vaxtı elmi şuranın sədri olan rektor qadına kömək məqsədilə elementar suallar vermişdi. Məlum olmuşdu ki, alim olmaq istəyən bu xanımın heç orta məktəb səviyyəsində belə biliyi yoxdur. Ən maraqlısı, rektor qadının iki ən sadə sualının cavabını verə bilmədiyini görüb, kömək məqsədilə ona orta məktəb səviyyəsində sual vermişdi. Lövhədə saxaroza ilə suyun reaksiyasını yazmasını xahiş etmişdi. Qadın — mən o sualın cavabını əzbər bilirəm deməsi elmi şura üzvlərinin sifətlərində təbəssüm oyatmışdı. Rektor onu çətin vəziyyətdən çıxarmağa çalışmışdı.

* Xanım, bu sizin üçün çətin olar, sual üzvi kimyadandır, şəxəli reaksiyadır...

“Xanım” onun sözünü yarımçıq kəsib danışmağa belə aman verməmişdi:

* Müəllim orada nə var ki, saxaroza üstəgəl su eləyir şirinçay — deyə cavab vermişdi.

Qadının cavabından sonar hamı uğunub özündən getmişdi. (O vaxtdan da onun adı Şirinçay qalmışdı) Gülüşlərin sədasından cavabı düz vermədiyini başa düşən Qadın isə əlindəki kağızları vərəqləyərək, - müəllim, mənə veriləcək sualın içərisində nə sizin soruşduğunuz sual var, nə də onların cavabı — Deyə cavab vermişdi.

Aydın məsələdir ki, bu zırıltıdan sonra qadının işinin müdafiəyə buraxılması ağ olardı. Bunu başa düşən, qaş düzəldən yerdə vurub göz çıxaran rektor xanımın yüksək çinli arxaları qarşısında özünə haqq qazandırmaq üçün doktorun adını çəkərək demişdi:

- Nə yaxşı ki, doktor elmi şuranın üzvü deyil. Yoxsa sabah hamımızın adı hansısa qəzetdəki felyetonda çəkiləcəkdə.

Qadına elə gəlmişdi ki, onun qarşısını kəsən öz savadsızlığı yox, elə bu doktordur. Bir dəfə rastlaşanda isə hikkəsini saxlaya bilməyib ona - sizə ayıb olsun - demişdi. Bu "ayıbın" haradan əsdiyini sonralar iş yoldaşları ona başa salmışdılar. Ona görə də indi qadına tərəf heç baxmırdı. Belə insanlara nifrət edirdi. Fikri yenə əlindəki faylın içərisindəki ərizədə idi. Ona gün kimi aydın idi ki, bu qadının

elmi işini tələsdirmək üçün rektora zəng etmişlər. O da indi həmin işə görə rektorun yanına gəlmişdi.

Ürəyində belə qətiləşdirmişdi: onu bu insanlardan, o cümlədən həmin qadından sonra qəbul edəcək. Axı sözün düzünü deyən, bəzilərinin elə onun üzünə dediyi kimi universiteti "biabır edən", məmurların iç üzlərini xalqa tanıtdıran bir insan kimə lazımdır. Onu fikirdən rektorun qoşa qapısının açılması oldu. İçəridən xeyli adam çıxdı. Ondan başqa qəbul otağında oturanlar da ayağa qalxdılar. Guya hamı birdən içəri keçəcəkdi. Bunu görən katibə ayağa qalxıb ədalətli şəkildə, istehsalı təbəssümlə dedi - əyləşin, indi kimi birinci çağıracağını özü deyəcək - sonra da əlindəki siyahı ilə rektorun otağına keçdi. 2-3 dəqiqədən sonra rektorun otağından çıxan katibəni görüb qəbul otağında oturanlar yerlərində qımıldandılar. Amma katibə onların heç birinə əhəmiyyət verməyərək rektorun otağının qapısını açaraq üzünü ona tutdu.

- Doktor, buyurun, rektor sizi gözləyir.

Ayağa durub rektorun qəbul otağına tərəf gedəndə arxadan kimsə ona bir atmaca tolazladı:

- Bunu yəqin torbasını tikmək üçün çağırıblar.

İçəri girən kimi rektor yerindən durub, az qala onu qapının ağzında qarşıladı. Hal-əhval tuta-tuta jurnal

mizinin yanında qoyulmuş kresloda oturmağa dəvət etdi. Onunla

elə söhbət edirdi ki, sanki neçə il bir yerdə oturub-durmuşdular. Özlüyündə fikirləşirdi ki, yəqin kişi məni üzüsulu yola salmaq istəyir. Axı yaxşı bilirdi çıxışlarına, yazdığı məqalələrə görə onu işdən qovdurmaq üçün dönə-dönə rektora zəng etmişdilər. Amma indiyə kimi sanki hansısa sehrli bir əl onu qoruyurdu. Hətta universitetdə yaşlı adamlara verilən mükafatlarda, hədiyyələrdə heç vaxt o, yaddan çıxmırdı. Katibə əlində iki fincan çay gətirib birini rektorun, o birini onun qabağına qoyanda bu il universitetdən çıxarılacağını bir daha qətiləşdirdi. - Məni gör nə hörmətlə yola salmağa çalışır, yəqin qorxur ki, işdən çıxandan sonra onun haqqında mətbuatda çıxış edə bilərəm. Sözlünü bitərəndən sonra mətləbə keçəcək, pensiyaya göndəriləcəyimi bildirəcək - deyə düşünürdü.

Rektor onu tərifləməkdə davam edirdi: - İndi sizin kimi vicdanlı adamlar az qalıb, doktor. Hamı cibini güdür, vəzifə, elmi dərəcə, fəxri ad üçün qapını kəsdirirlər. Özlərini alçaldırlar. Bax, o qapıda duranlar - əlini katibənin otağına tərəf uzatdı - hamı onun üçün dayanıb. İşim çətinə düşəndə sənə kimi insanları qabağa verirəm, deyirəm, baxın, sizdən dünyagörüşü də, elmi də çoxdur. Amma özü üçün çalışmayıb, camaatı düşünüb. Deyirəm, baxın, heç kimə minnət etməyi şəxsiyyətinə sığışdırmadığı üçün

müdafiə etməyib. Sizdən nə qədər yanıma haqsız şikayətçilər qəlib, bilsəniz dəhşətə gələrsiniz.

Bu məqamda doktor cəsarətə gəlib rektorun sözünü kəsdi.

- Müəllim, bir dəfə birini haqsız həbs edib evindən aparırlar. Arvadı fəğan qoparır.

- Ərimi haqsız tutublar, haqsız tutublar.

Kişi geri qanrılıb arvadının üstünə qışqırır:

- Kəs səsinə, haqlı həbs etsəydilər, bundan yaxşı olacaqdı?

Hər ikisi gülüşdü.

- Şükür ki, hələ haqsız şikayətə gəliblər.

- Doktor, - rektor sözünə davam etdi, - gəncliyimdə mən də sizin kimi idim. Həyatda nə naqislik gördümsə yığıncaqlarda deyir, mətbuatda yazırdım. Amma sizdən fərqli olaraq siyasi fəaliyyət də göstərirdim. Bizim partiya seçkilərdə uğur qazanan kimi mənə bura rektor qoydular. Onunla da mənə haqq sözü demək üçün qapı bağlandı. İndi kimi tənqid edəcəyəm, öz partiyamın üzvlərini?! Mənə bu vəzifəyə təyin edənləri?! Amma, öz aramızdır, sizin işiniz yaxşıdır, əbədi müxalifətsiniz.

Yenə hər ikisi gülüşdü. Kənardan baxan olsaydı, bunlar neçə ilin dostudur deyərdilər. Rektor sözünü yekunlaşdırmaq istədi.

- Əbədi müxalifətçi, nə qədər mən buradayam sizdən mənimlə işləməyimi xahiş edəcəyəm. Məni də tənqid etsən, universitetdə tənqid etsən, daxli yoxdur. Qanan adamlar bu tənqidlərə görə sizə gərək çox sağ ol desinlər. Bir dəfə məni tənqid etmişdiniz. Sizə cavab yazanlar bilirsiniz nə etmişdilər? Biri yazdığı məqalə çıxan qəzeti əlində tutub üz vermişdi bu kabinetə ki, bəs onun atasını yandırmışam. O sizin qaranıza deyindir, qeybət qırır, mən də susurdum. Axırda məndən xahiş etdi ki, onu kafedra müdiri qoyum. Mən də dedim ki, sən bu yazını kafedra müdiri keçmək üçün yazmısan, yoxsa haqqı qorumaq üçün? O ki, qaldı o kişinin yazısına, o, haqlıdır. Mən o, deyən nöqsanları yazı çıxan kimi düzəltdim. Allah atanıza rəhmət etsin ki, bir qüsurumu sizin hesabınıza islah etdim. Bura mükafatçün, yardımçün siyahılar gələndə həmişə sizin adınızı axtarıram. Həmişə də yaddan çıxarırlar. Elə ki, görmürəm, əlavə etdirirəm. İçərisi mən qarışıq insan yeganə məxluqdur ki, doyandan sonra da yemək istəyir. Sizin kimi azad insanlar olmasaydı dünya məhvərindən çıxardı. Mən bunu ürəkdən deyirəm - doktor, - siz məndən azad insansınız.

Rektor qəfildən saatına baxdı. Bir saatdan çox idi ki, söhbət edirdilər. Doktorla etdiyi söhbətdən doymaq

bilmirdi, amma qəbul otağında gözləyən də az deyildi.

Yadına düşdü ki, doktor onun yanına elə-belə, səbəbsiz gələ bilməz. Ona görə də soruşdu (nə üçün gəldiyini bilsəydi heç soruşmazdı):

- Doktor, xeyir ola gəlmişdiniz, bəlkə bir sözünüz var?

- Hə, var idi - çəkinə-çəkinə cavab verdi. Sonra da mizin üstündəki üzü üstə qoyulmuş ərizəni çevirib söhbətinə davam etdi. - Bilirsiniz, müqavilənin vaxtı bitib. Gəlmişdim ki, onun vaxtını uzatmağı sizdən xahiş edirəm. İndi görürəm ki, heç ehtiyac yoxmuş.

- Xeyir ola, yoxsa sizə mane olan vardı, - rektor əsəbi halda əlini mizin üstünə qoyduğu "düyməyə" basmaq istədi.

- Yox, yox, heç kim mane olmur. Heç kadrlar şöbəsində də olmamışam. Bilirsiniz, istəyirdim həm də indiyə kimi məni işdə saxladığınız üçün təşəkkür edirəm.

Rektorun birdən-birə rəngi dəyişdi. Elə bil bayaqkı mehriban insan deyildi. Üzündəki təbəssüm, mehribançılıq elə bil içəridən sovruldu.

- Doktor, sən də... Elə bilirdim bu boyda universitetdə aramızda bir nəfər... - O, cümlələri tamamlamadı. Amma başqa bir söz dedi:

- Doktor, kaş siz mənim yanıma ən çətin bir iş üçün gələydiniz. Bunun üçün yox. Bilsəydim nə üçün gəldiyiniz, heç soruşmazdım.

Görünür, rektor düyməni basmışdı. Çünki köməkçi qapıda mil, sovet dövrünün telefon dirəyi kimi dayanmazdı. Rektor ərizəni çıxarıb üstünü yazdı. Sonra üzünü köməkçiyə tutdu:

- Al, doktorun ərizəsidir, kadrlar şöbəsinə ver! - Köməkçi ərizəni alan kimi otağı elə tələsik tərk etdi ki, elə bil ona hava hücumundan müdafiə tapşırığı verilmişdi. İndicə düşmən təyyarələri yaxınlaşacaq.

Hər ikisi ayağa qalxdı. Doktor donub qalmışdı. Rektorun əməlindən heç nə başa düşə bilmirdi. Aralarına sükutdan divar çəkilmişdi. Rektor onu qapıya kimi yola saldı. Qapının ağzında dilləndi:

— Doktor, görəsən işdən çıxmaq üçün ərizə yazmağa mən də cəsarət çatacaq?

— Siz niyə ərizə yazırsınız? — deyə soruşdu.

— İndiyəcən özümə təsəlli verirdim ki, heç olmasa bir nəfər layiqli insanın işinə yarayıram.— Rektor

yazıq görkəm alıb sözünə davam etdi: — İndi təsəllini nədə tapacağam, özümü nə ilə aldadacağam? — Sonra əlini həkimin çiyinə qoydu — Arvad-uşaq da öyrəşib naz-nemətə, maşına, evdə xadiməyə... Özüm də bilmirəm nəfsimi boğa biləcəyəmmi? Doktor, siz daha yaxşı bilərsiniz, mənə elə gəlir ki, vəzifəyə aludə olmaq içgicdən, narkomaniyadan da pisdır.

Rektorun dediyiklərindən heç nə anlaya bilmirdi. Bildiyi o idi ki, rektorun səsi yazıqlıq, yalvarış qoxuyur. Rektor isə aramla da olsa sözünə davam edirdi:

- Doktor, Allah etməmiş, özümə qalib gələ bilməyib bu vəzifədə qalsam mən sizə əvvəlki hörmətimi saxlayacağam. Kaş bir-birimizə olan ehtiramız da itməsin. Amma bir də deyirəm, kaş siz belə etməyəydiniz.

Rektorun yanından fikirli çıxdı. Rektorun münasibətinin qəfildən niyə dəyişdiyini, niyə onun halbahal olduğunu, qəbahətinin nə olduğunu anlaya bilmirdi. Bir də onda xəbər tutdu ki, universitetdən evlərinə tərəf gedir. Yol o qədər də uzaq deyildi. Tələsik işi olanda öz maşınıyla gedirdi. Yolboyu rektorun münasibətini götür-qoy edirdi.

Evlərinin pilləkənini qalxanda sürəhidən yapışdı: - Rektor necə dedi, hə... Aramızda bir nəfər... - "hə

indi cümlə ona çatdı. Aramızda bir nəfər kişi varmış".

Sonra nə dedi? Hə, yadıma düşdü: - Sən də... Sən də belə, - demək istəyirmiş.

İndi etdiyi səhvi başa düşdü. Kaş lap onu işdən çıxaraydılar. O qəbula getməyəydi. - Lənət şeytana, - dedi.

Pillələri qalxmağa təqəti qalmamışdı. Evə girəndə sifəti avazımışdı. Təqətsiz halda divanda əyləşdi. Deyəsən arvad da nəsə baş verdiyini başa düşmüşdü. Ona görə də sorğu-sual etmədi. Sakitcə gətirib qabağına çay qoydu. Gözləri naməlum nöqtəyə zillənmişdi. Arvad onu fikirdən ayırmaq istədi:

- Bəs qardaşingilə nə vaxt gedəcəyik?

İndi xatırladı ki, dünən axşam qardaşı oğlu əsgərlikdən gəlib. Bu gün səhər gözüaydınlığa gedəcəklərini vədələşmişdilər. İşə də ona görə maşınla getmişdi ki, evə tez dönsün. Yadına düşdü ki, unudub, maşın universitetin yanında qalıb.

- Nəynən gedəcəyik, maşını unudub universitetin yanında qoymuşam, bir də elə haldayam ki, heç yərə getməyə təqətim qalmayıb. Həç maşının dalınca da getməyəcəyəm.

Arvadını onun taqətsizliyindən çox maşın maraqlandırdı.

- A... maşını, oradan aparıb soyarlar ki...

- Kaş itirdiyimiz maşın olaydı.

- Məgər nəsə itirmisən?

- Hə.

- Nəyi?

- İndiyə kimi qazandığım hər şeyi.

Səhərdən bir nöqtəyə baxması, indi də belə cavab verməsi arvada onun sayıqlaması kimi göründü.

Sakitcə yataq otağına keçdi. Çarpayının yanında alt paltarı yığılan kiçik dolabın siyirməsini çəkib oradan gündəliyini çıxardı. Ayın tarixini qoyub bu gün başına gələnləri yazmaq istədi. Amma heyi hardaydı? Yazmamağı da vicdanına sığışdırı

bilmirdi. Amma vəziyyətdən çıxmağı bacardı. Cəmi bir cümlə ilə başına gələnləri bəyan etdi: "Köləliyin ilk günü".

İyul - 2014

بوتون عزیز آذربایجالی لارا درین سایقیلارلا سونورام

سولدوز ده بیر ماتچی اوغلو

آذربایجانیم

آی اوزلر اولکه سی ، قارانلیق قووان

آغ اوزلو اوغوزلو ، آذربایجانیم

من شاشقین قالمیشام سنین یاشینا

اوجاگی قور کوزلو ، آذربایجانیم

کوکسونون قاتیندا، گیزلر دارانیب

بویلوداغلاریندان، نه لر یارانیب

کیمی اینسانلیغی ، بیلر قاورانیب

دیلینده سن سوزلو ، آذربایجانیم

نه میترا، نه شامان، نه موغ، نه مانی

او بابام قورقوردون اولماز دابانی

قارتالسیز گورمه سین قوزقون مییدانی

اولدوزلو اووروزلو ، آذربایجانیم

بیریسی شاهنامه یولونان گلیر

بیریسی تئوتم لر باشینا الیر

بئله چوودورمالار باغیریمی ده لیر

یولو دان اولدوزلو ، آذربایجانیم

قالیب دیر کوکسونده مین یارا بیتمز

یانماسا خان کرم بو یارا ایتمز

خان اصلیم اوزگه یه آوارا گئتمز

شاه صنم یول گوزلو آذربایجانیم

قین قانا دوندوگو ، پارلار قادینی
 قوچ ارله بیر چکرایلی آدینی
 آجار باریندیریپ اؤزگه یادینی
 دیوشده بیر اوزلو آذربایجانیم

اوندا کی کیم لیگین اولموشدور پاشا
 آتیلارین اوخلارین ده یمزدر داشا
 کؤکوندن آیرما سلوی سان یاشا
 گنجه سی گوندوزلو آذربایجانیم

بیر یاندان داغلارین چاپیلیر گندير
 شور گولون سوسوزدان جیاری یانیر
 کیم سنی دالاییر کیم سنی دیدیر
 اولمادین ال دوزلو آذربایجانیم

گورسه یدیم آچلیب آی اوخلارین

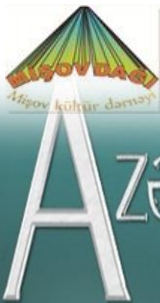

اوخویور دیلینده قیز اوغوللارین
چون سنسن بایراقی آیدین یوللارین
بان داغلار خوروزلو آذربایجانیم

نده نسه دیکسینیر گلنده آدین
سن کی حورمه تینی ساخلادین یادین
شوخودا بیر قملی هنگی قوزادین
یئل-یئلنن اوکوزلو آذربایجانیم

اولار سا بیر گزده دور یان اوزونه
دوشمه آیریلیغین بیر یان کوزونه
قولاق آس سولدوزون دوغرو سوزونه
قالماسین یول توزلو آذربایجانیم

AZƏRBAYCAN

az en ru

Elçin Musaoğlu (Quliyev Elçin Musa oğlu) fəxri ada layiq görülüb

Həmyerlimiz Elçin

Musaoğlu 11 iyul

1966 -cı ildə

anadan olub. O,

əslən Masallı

rayonun Xıl

kəndindən olan

dostumuz - tanınmış

alim, tarix elmləri

doktoru, Respublika

Prezidenti yanında

Dövlət İdarəçilik

Akademiyasının tarix kaferasının professoru,

Əməkdar müəllim, Azərbaycan Yazıçılar

Birliyinin üzvü, ictimai xadim, əsl ziyalı şəxsiyyət

Musa müəllimin ailəsində böyüyüb boy atmışdır.

Musa müəllim respublikada ilk olaraq «Dövlət və din münasibətləri» mövzusunda dissertasiya yazıb. Ölkənin ictimai-siyasi həyatında indi də yorulmadan fəal iştirak edir. Elçin M. A. Əliyev adına ADİİ-nun rejissorluq fakültəsində (1983-1990), Moskva Teatr İnstitutunda Mark Zaxarovun kursunda təhsil alıb (1989-1990).

"Azərbaycanfilm" kinostudiyasında (1990), Akademstudioda (1992), "Azərbaycantelefilm" YB-də (1994-2004) çalışıb. 2005-ci ildən "Ritm Prodakşnda" çalışır. "Sinema Evi" Prodüser Mərkəzinin təsisçisidir. Azərbaycan Kinematografçılar İttifaqının və Türkiyə Sənədli Filmçilər Birliyinin üzvüdür. Gənclər Nazirliyinin "İlin ən yaxşı kinorejissoru" (1999), Əl-Cəzirə Film Festivalı "Qızıl Mükafat"ının sahibidir (2006). "40-cı qapı" film layihəsi Focal cəmiyyətinin (İsveçrə) təyin etdiyi qrantın qalibi olub (2005). 50-dən çox sənədli və bədii filmlərin müəllifi və rejissorudur.

42-ci Beynəlxalq Hyuston Film festivalında "Gold Remi Award.Foreign"(Ən yaxşı xarici film) mükafatına layiq görülmüşdür (2009). 2015-ci ildə quruluşçu rejissoru olduğu "Nabat" filmi "Ən yaxşı bədii film" nominasiyasında "Qızıl Pəri" mükafatına layiq görülmüşdür.

Bu günlər Musanın həyatında daha əlamətdar hadisə baş verib. İyulun 29-da Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın kino xadimlərinə fəxri adların verilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.

Sənədə əsasən, Azərbaycan kinematoqrafiyasının inkişafında xidmətlərinə görə həmyerlimiz Elçin Musaoğlu (Quliyev Elçin Musa oğlu) da fəxri ad alanlar sırasındadır. O, Əməkdar incəsənət xadimi fəxri adına layiq görülmüşdür. Bu münasibətlə Elçini müəllimi təbrik edir, ona yeni yaradıcılıq uğurları arzulayırıq!
Təbrik edirik, Elçin müəllim!

AZpress.AZ -ın
müxbiri.
Əlihüseyn Ş Ü K Ü R O V.

Gulemail Murad**MƏN SƏNİ GÖZLƏYƏCƏM...**

Səndən nə xəbər var, nə də səs-səda,

Mən səni həmişə gözləyəcəyəm.

Sənin gəlməyinə güman yoxsa da,

Mən səni həmişə gözləyəcəyəm.

Nə zaman ki, səndən ayrı düşmüşəm,

Gözləmək olubdur ömürlük peşəm.

Heç kimi bu təhər gözləməmişəm,

Mən səni həmişə gözləyəcəyəm.

Əskik olmayacaq qəlbimdən bu yük,
Kaş əskik olmasın heç kimdən bu yük!
Dözümüm də böyük, səbrim də böyük
Mən səni həmişə gözləyəcəyəm.

Başımın üstünü qar alsa da lap,
Kökü gözlərimi saraltsa da lap,
Dözümü, səbrimi daraltsa da lap,
Mən səni həmişə gözləyəcəm.

Nisgilin, həsrətin doludu canda...
Nə qədər ki, qalıb eşq odu canda
Mənə inansan da, inanmasan da,
Mən səni həmişə gözləyəcəyəm.

15,05,2010

İçimdə elə bir hiss var ki, mənim,
Nə onsuz yaşaram, nə də onunla...
Elə bil ikili yol ayrıcında,
İlkiylə birgəyəm, həm də sonumla...

Nə dönə bilirəm, nə də ki, gedə,
Ruhu gözləyirəm, canı tərək edə,
Dünyanın xoşbəxti ollam bəlkə də,
Geriye qayıtsam, köhnə yolumla...

Niyə bu dünyaya gəldim ki, axı?!..
Mən tək qoyubdur, sevdiiim çoxu,
Mənə varlığıyla anladıb yoxu,
Çəşdirib bu dünya sağ-solumla...

İNDİ ÜSTÜNÜZƏ TOPAL TEYMUR GƏLİR

Alaçığın divarı boyu bir qarışqa
ağzıda özündən böyük yük
üzüyuxarı dırmaşırdı.

Hərdən hamar yerə düşəndə
ayağı sürüşür, bir az dayanıb
sanki nəfəsini dərir sonra yenə
yoluna davam edirdi... Teymur
gözünü qarışqadan çəkmirdi.
Sanki yaraların ağrısını
unutmuşdu. sağ qolunu heç hiss
etmirdi. sağ ayağını tərpedəndə
kəskin ağrıdan bağırmaq
istəyirdi. Bir neçə gün əvvəl
döyüşdə ayağından və
biləyindən ox yarası almış
Teymuru sadıq silahdaşları
aradan çıxarıb öz düşərgəsinə
gətirmişdilər. Artıq ikinci gün idi
ki, o, alaçığından çıxmırdı. Girişin

ağzında duran keşikçilər onun əmri ilə
təbibdən başqa heç kimi içəri buraxmır, özləri də
qorxudan girmirdirlər. Hərdən içəridən inilti səsi
kəsiləndə yavaşca keçəni aralayıb taxda uzanmış
Teymura baxdırdılar: "Birdən sərdar özünə qəsd
eləyər". Bu günlər ərzində sərkərdənin yaralarına

məlhəm qoyan təbib: “inşallah hər şey yaxşı olar”, - deyə Teymuru sakitləşdirdi. Nəhayət, bu gün səhər o, qorxa-qorxa sərdara həqiqəti söylədi: Qolun “işləmiyəcək ayağın axsayacaq” deməli hər şey bitdi. Puç oldu o xülyalar -qudrətli hökümdar olmaq arzusu. Harada görünüb ki, şikəst adam hökümdar olsun?! İran şahları oğul-uşaqlarını şikəst edirdilər ki, onların yerini tutan olmasın. İndi sən gəl bir qol, bir ayaqla, Çingiz soyundan olmaya-olmaya hakimiyyət uğrunda mübarizə apar, ölkələr fəth elə! Şikəst sərkədən arxasınca hansı döyüşçü gedər?! Pərvərdig ara, niyə bu oxları ürəyimə yönəltmədin?! II

...Divardakı qarışqa yerindən sürüşməkdən yoruldu və sağa yönəldi. Bir qədər gedib dayandı. Yenə üzünü yuxarı çevrildi, bığcılar -rını orabura tərpəlib yenidən üzünü yuxarı -arı dırmaşmağa başladı.

“Görəsən, nə var yuxarıda, bu həşərat özünü belə həlak edir? Allah bilir, bəlkə də, Tanrı bütün canlılar elə yaradı ki, hamısı yuxarıya nəyinsə zirvəsinə çatmaq isəyir. Mən də istəyirdim...”

Uşaq yaşlarından at çapmaqda, ox atmaqda mahir olan Teymur gənc yaşlarında tayfalararası döyüşlərdə, hərbi yürüşlərdə iştirak etməyə başlamışdı. Çox illər sonra fəthliyin zirvəsinə çatan

sərkərdə öz tərcümeyi-halında bu sözləri həkk etmişdi: "Mən on iki yaşında ikən özümdə fəvqəladə fərasət və əzəmət hiss etdim. On səkkiz yaşında isə at çapmaq və ovçuluqda olan usttalığımı barədə düşünməyə başladım. Əksər vaxtımı Quran oxumaqda, şahmat oynamaqda və xüsusən at çapmaq məşğələlərdən keçirdim". 25 yaşlı Teymur Keş vilayətinə hakim təyin edilmişdi. Lakin o bununla kifayətlənməyib bütün ölkədə hakimyyəti ələ keçirmək istəyirdi. Bunun üçün Teymur Sistan viayətini hakimi olan qayını ilə hərbi ittifaq bağladı. Lakin özünə yaxın bildiyi qohumu ona xəyanət etdi. "Lənətə gəlmiş Sistan valisi! Məndən düşmənlərinə qarşı yardım istədi. Dedi ki, onun qalalarını azad etsəm, altı ay qoşunumu ərzaqla təmin edəcək. Sən demə, fikri başqa imiş, məni gücdən salıb məhv etmək istəyirmiş. Beş qalasını azad etdim, o isə mənə arxadan zərbə vurdu. Xain! Rəqibə inanmaq lazım deyil onu əzmək lazımdır. Bax bu qarışqa kimi". Teymur bir azca dikəlib var gücü ilə divardakı qarışqaya tərəf üfürdü. Qarışqa yox oldu. Teymur taxtdan əyilib yerə nəzər saldı. Oradada həşaratı görmədi. Qarışqanın timsalında sanki özünə həmdərd tapan sərdar elə bil biraz sakitləşdi. Bu neçə gün ərzində ilk dəfə mürgülədi.

...Nə qədər yatdığını
özü də bilmirdi. Göz
qapaqlarını açanda
qarşısında kiçik, qara bir
nöktənin tərpendiyini
gördü.

Bir-iki dəfə gözünü açıb-
yumdu və bir daha
diqqətlə baxdı. Qarışqa
divarda həmin yerində
idi və əvvəlki kimi
üzüyuxarı

dırmaşırdı! Nə inadkar

məxluqdur bu?! Düz yeri

qoyub divara dırmaşır... Bəlkə, belə lazımdır?!

Bəlkə, xoşbəxtlik zirvəyə çatmaqda deyil ona can
atmaqdır?! Bəlkə, yol daha çətin olduqca insan bir o

qədər xoşbəxt olur?! Onda mən niyə zarıyıram?! Yəni

bu qarışqa qədər də olmadım?! Böyük iş olub ayağım

axsayacaq! Guya ki ölkələri qaça-qaça fəth edəcədim.

Ağlım yerimdə qüdrətimi

itirməmişəm... Yox, sevinməyin, düşmənlər! İndi

üstünü zə Topal Teymur gəlir! O sizdən mərhəmət

diləmir, siz də ondan aman gözləməyin!

Mişov dağı

Teymur salamat qoluna dirsəklənib taxtda oturdu. Ağrılara baxmayaraq yaralı ayağını Yavaş-yavaş taxtdan aşağı salladı. Ayağa qalxdı, ancaq yeriyə bilmədi. Bütün ətraf lərzəyə gətirən bir səslə qışqırdı:
-Ey, kim var orda?!...

Bağır Xan (Araz)

Leksika

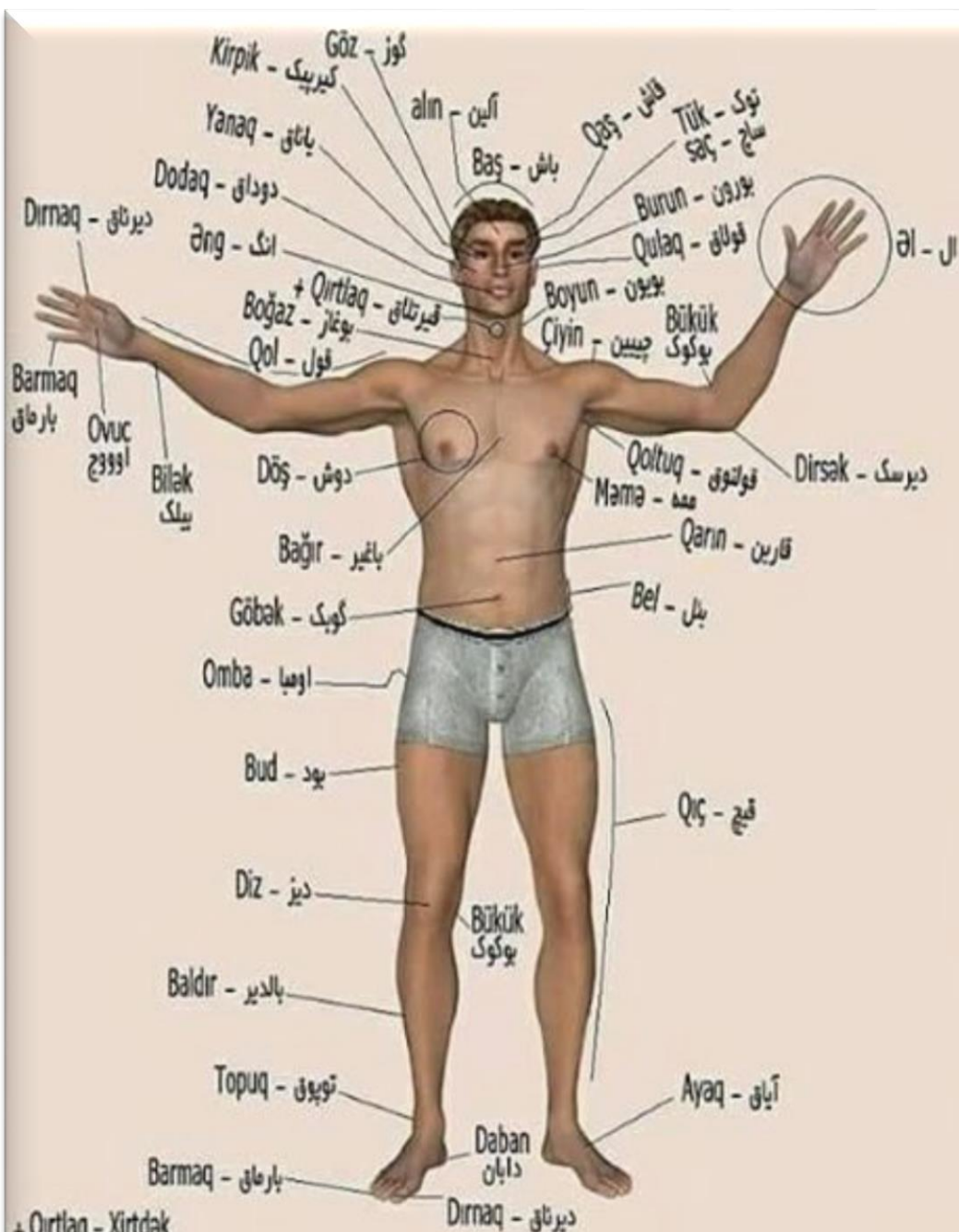

Bizi əhatə edən aləmdə hər bir əşya, hərəkət, əlamət, hadisə və s. müəyyən bir sözlə ifadə olunur. Bu sözlər dilin lüğət tərkibini təşkil edir.

Dilin lüğət tərkibindəki sözlərin cəmi leksika

(yunanca ``leksis – söz, ifadə deməkdir)**adlanır.**

Dilçiliyin leksikanı öyrənən bölməsi leksikologiya adlanır.

+ Qırtlaq = Xirtdək
+ Qırtlaq = خیرتدک

Sözün leksik mənası

Hər bir sözün ifadə etdiyi məna onun leksik mənası adlanır.

Sözlərin leksik mənası izahlı lüğətlərdə verilir. Sözün leksik mənası müxtəlif yollarla izah olunur: sözə yaxın mənalı sözlər (sinonimlər) seçməklə; əşyanın, hərəkətin

əlamətlərini göstərməklə və s. məsələn:

bəşər-insan, adam

məyus-ümitsiz, peşman

bədbin-həyatda hər şey ümitsizbaxan,
gələcəyə inanmayan

Sözün leksik mənası ilə yanaşı qramatik mənası da olur. Sözün qramatik mənası onun hansı nitq hissəsi olduğunu, tək və ya cəmdə olmasını və s. bildirir.

Təkmənalı və çoxmənalı sözlər

Yalnız bir leksik mənası olan sözlər təkmənalı sözlər, bir neçə leksik mənası olan sözlər çoxmənalı sözlər adlanır.

Çoxmənalı sözlər müəyyən cəhətdən bir-birinə oxşar əşyaları, yaxud hərəkət və əlaməti bildirir, məsələn:

üz-kitabın üzü, südün üzü, adamın üzü və s.;

maşın –minik maşını, tikiş maşını, ət maşını və s.

Sözün həqiqi və məcazi mənası

Çoxmənalı sözün leksik mənalarından biri əsas, qalanları isə törəmə olur. Məsələn, **göz** sözü adamın gözü, hər hansı canlının gözü ifadələrində əsas; bulağın gözü, yaranın gözü, gözə gəlmək, göz oxşamaq ifadələrində isə törəmə mənələrdədir.

Çoxmənalı sözün əsas mənası həqiqi, törəmə mənası həqiqi, törəmə mənası isə məcazi şəkildə olur. Bədii əsərlərdə sözü nməcəzi mənələrindən daha geniş istifadə edilir.

Omonimlər

Deyilişi və yazılışı eyni, lakin leksik mənaları müxtəlif olan sözlər omonimlər adlanır

Məsələn, qaz balası və qaz iyi ifadələrində fonetik tərkibi eyni olan qaz sözü müxtəlif leksik mənaları bildirir.

Omonimləri çoxmənalı sözlərdən fərqləndirmək lazımdır. Çoxmənalı sözlərdə sözün müxtəlif mənaları

Bir- birilə bağlıdır. Omonimlərin mənaları arasında isə heç bir əlaqə yoxdur.

İzahlı lüğətlərdə omonimlər ayrı-ayrı sözlər kimi verilir və onların üzərinə nömrələr qoyulur. Çoxmənalı sözlər isə mənaları sadalanmaqla bir söz kimi verilir Məsələn:

bağ1 – meyvə ağacları əkilmiş sahə

bağ2 – bağlamaq üçün ip, kəndir

qulaq – 1) eşitmə orqanı

2) bir şeyi kənarı

Sinonimlər

Yazılışı və deyilişi müxtəlif olan, lakin eyni və ya yaxın leksik mənalara bildirən sözlər sinonimlər adlanır.

Sinonimlər eyni bir nitq hissəsinə aid olur. Məsələn: yüksək, hündür, uca – sifət; ancaq, lakin – bağlayıcı; cahan, dünya, aləm – isimdir.

Sinonimlər eyni mənə bildirsələr

də, onların nitqdə işlənməsində incə fərqlər vardır. Məsələn: böyük hadisə, yüksək rütbə ifadələrində böyük və yüksək

sözlərini onların sinonimləri ilə əvəz etmək olmur.

Sinonim cərgələrə nümunələr:

igid - cəsur - qəhrəman – qoçaq - qorxmaz

gözəl-qəşəng-göyçək-yaraşılı

vahid-bir-tək-yalqız-yeganə

Antonimlər

Leksik mənaları bir-birinə əksi olan sözlər antonimlər adlanır.

Məsələn: yaxşı-pis, uzun-qısa, gecə-gündüz, doğru-yalan, gözəl-çirkin və s.

Antonimlər eyni nitq hissəsinə aid olur: gəlmək, getmək-fel; acı, şirin-sifət; sülh, müharibə-isim; cəld, yavaş-zərf və s.

Səttar Xan (Erol)

بالا زر خانم : یکی از قهرمانان آذربایجان

96 سال پیش در آخرین روز نبرد حماسی مردم خوی با قشون ارمنی به فرماندهی آندرانیک، ارامنه موفق به شکستن بخشی از دیوار دفاعی خوی شدند در این زمان تعدادی از مدافعین شهر در محل نفوذ ارامنه دست به عقب نشینی زدند در این هنگام یک زن در حالی که تپانچه ای در دست داشت و به سوی دشمن شلیک میکرد وارد معرکه شد و برای جلوگیری از عقب نشینی مدافعین شهر روسری از سر بر گرفت و فریاد زدن به جای شما می جنگم و این سخن مدافعین در حال عقب نشینی را باز گرداند و موجب نجات و سپس پیروزی خوبی ها گردید نام این زن قهرمان بالا زر خانم بود تصنیف معرف ترکی الده تاپانچا بالا زر خانیم. گله رم دالینچا بالا زر خانیم به یاد آن شیر زن خویی سروده شده است. الده توپانچا (بالا زری خانیم) - از آهنگهای دهه 50

آهنگی قدیمی که اکثر پدر بزرگ و مادر بزرگهایمان به خوبی به یاد دارند. خواننده، شاعر و آهنگساز این آهنگ به اسم فرشید ثبت شده است. متأسفانه هیچ اطلاعاتی از زندگی و خود این فرد در دستمان نیست خواننده با لحن و لهجه ترکی استانبولی آهنگ را ایفا می کند.

آغا مالی چرقت بالا زر خانیم
 ائو اولدی خلوت بالا زر خانیم
 شلتنی تریت بالا زر خانیم
 الده تاپانجا بالا زر خانیم
 گللم دالینجا بالا زر خانیم
 منیم اولونجا بالا زر خانیم
 شلته گنئیب سن بالا زر خانیم
 یولدان اندیر سن بالا زر خانیم
 دوزون دئمیر سن بالا زر خانیم
 الده تاپانجا بالا زر خانیم

گللم دالینجا بالا زر خانیم
 منیم اولونجا بالا زر خانیم
 پتک ده آری بالا زر خانیم
 ایچینده بالی بالا زر خانیم
 گل منه ساری بالا زر خانیم

الده تاپانجا بالا زر خانیم
گلم دالینجا بالا زر خانیم
منیم اولونجا بالا زر خانیم
ائو اولدی خلوت بالا زر خانیم
شئیطانا لهنت بالا زر خانیم
شله نی ترپت بالا زر خانیم

AZERBAIJAN
Khojaly
26 February 1992
KILLED: 613
INFANTS: 83
FAMILIES: 8
HOSTAGES: 1275
AGRESSOR: Armenia

مزار دسته جمعی مسلمانان اورمیة در فاجعه جیلولوق قبریستان قره صانلیق اورمیة خاک برداری پنجشنبه ۲۷ مهرماه ۹۱ عکس: محمدعلی ارجمندی

Azərbaycan türklərinin Cilovluq faciəsi

Vəli Baxşəliyev, **3 yeni fotoğraf** ekledi.

10 saat ·

2017-ci ilin yanvar ayında I Kùltəpə yaşayış yerindən aşkar olunan, Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin arxeologiya fondunda saxlanan arxeoloji materialların tədqiqinə başlanıb. Tədqiqat zamanı bu yaşayış yerindən aşkar olunan minlərlə keramika, daş, sümük, metal və obsidiandan hazırlanmış arxeoloji materialların fotosu, qrafik rəsmi, metal və obsidianların isə kimyəvi tərkibi analiz olunur. Tədqiqatların nəticələri ingilis dilində üç kitab halında nəşr ediləcək. Bu Azərbaycanın ayrılmaz parçası olan Naxçıvanın həm tarixinin öyrənilməsində, həm də təbliğində əhəmiyyətli olacaqdır.

سۆز باز

مۆجوز شېستىرى

بايرام گلير

سنى تارى بايرام خانيم
 راضى اولما من اوتانيم
 بايرام دا يوخدور تومانيم
 گنت تبريزه ، گلमे بيزه
 من ده يوخ حوصله بايرام!
 اليم بوشدور هله بايرام!
 شيل اولاسان بئله بايرام
 گنت تبريزه ، گلमे بيزه
 بايرام اگر گلسن بيزه
 بير شال گنير قارا قيزه
 گنيرمه سن ، گت تبريزه

گلمه بیزه ، گلمه بیزه
 گلسن بیزه آغام جانی
 باشین یاررام ، آخار قانی
 اوغلانین یوخدور تومانی
 گنت تبریزه ، گلمه بیزه
 گۆرسن آخیر چرشنه نی
 سؤیله اینجتمه سین منی
 پلووون یوخ یاغی – دنی
 گنت تبریزه ، گلمه بیزه
 ساققیزی سالمیشام انگه
 اوغلان گندی منی تنگه
 پول یوخدور وئرم فیشنگه
 گنت تبریزه ، گلمه بیزه
 بایرام ! واللاه یوخدور ناریم
 یاری گورمه یه آپاریم
 نار وئرمه سم ، کوسر یاریم
 گنت تبریزه ، گلمه بیزه
 وارلی یئییر یاغلی چیلوو
 یوخسول چکر ، غصه – خینوو

بیزده یوخدور ، خوروز پیلوو
 گنت تبریزه ، گلمه بیزه
 یوخسول مین درده توش اولار
 منی ایچمه دن سرخوش اولار
 تبریز حالواسی خوش اولار
 گنت تبریزه ، گلمه بیزه

بايرامیدی، گنجہ قوشی اوخوردی
 آداخلی قیز بیگ جورابین توخوردی
 هرکس شالین بیر باجادان سوخوردی
 آی نه گۆزل قایدادی شال ساللاماق
 بیگ شالینا بایراملیغین باغلاماق

Bayramidi gecə Quşu oxurdu
 Adaxlı Qız Bəy curabin Toxurdu
 Hər kəs şalin bi bacadan soxurdu
 Ay nə gözəl Qaydadi şal salamaq
 Bəy şalina bayranliqin balamaq

Şəhriyar

Yel
 çərşənbənzir
 mübarək!

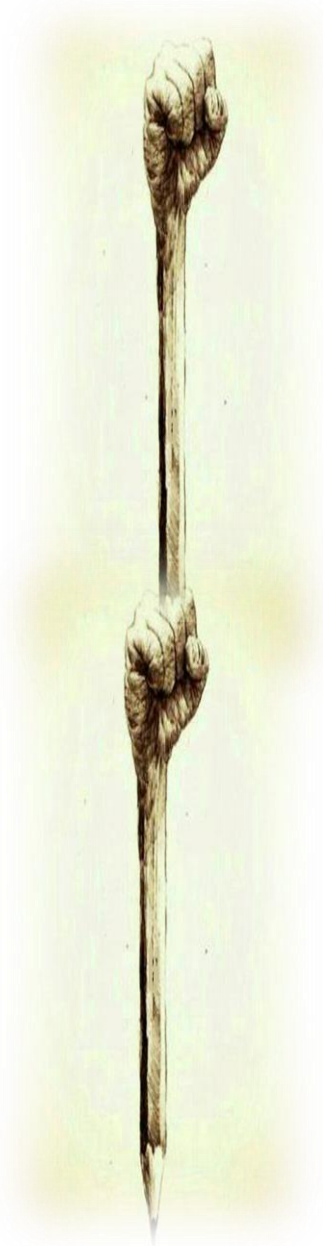
Mişov dağı

Əs, ey ətirli dan yeli,
Könül açan bahar gəlir.
Bənövşə, yan dara teli,
Bağa sevimli yar gəlir.

Bulud, gecikmə, düş yola,
Çəmənləri süpür, sula,
Səadət ilə qol-qola,
Könül açan nigar gəlir.

Məhəbbətin çırağıdır,
Yeri könül bucağıdır.
Sıxıntı, dərdi dağıdır,
Elə, günə tutar gəlir.

Günəşlə vermiş əl-ələ,
Üzü şafəq saçır gülə,
Göruncə hüsnünü elə,
Sevinc gəlir, vüqar gəlir.

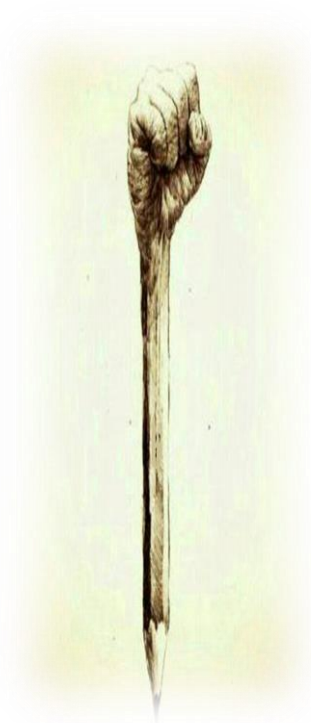
Baxın qanadlanan göyə,
 Qaranquşa, qaz, ördəyə,
 - Vətən, Vətən, Vətən, – deyə
 Yenə qatar-qatar gəlir.

سس سالمابین قویون گلیر

...

سس سالمابین قویون گلیر

ایچینده بیر اویون گلیر

دنئیرلر کی بوللوق اولار

هر نه وار بیر یوللوق اولار

زامان کنجیب قویونلاشار

عاعلیمیزدان قویون آشار

من بیر قویون سن بیر قویون

باشا چاتماز هنج واخت اویون

اویون ایچره تکم گلر

اوینادار بیزلری گولر

تکم بیزی آلا راله

بیز دوشه ریک دیلدن دیله

تکم آتار توتار بیزی

Mişov dağı

قويونلارا قاتار بيزى
بىز قايىديب تكم اوللوق
تكم اوينادار بوروللوق
تكم دئير تكم آدام
سنى يئرده اكم آدام
بىر ده بيتيب بادام اولدون
بلكه يئنه آدام اولدون

...آجی خبر: «موغان اوغلو» ابدی لیک سوسدو

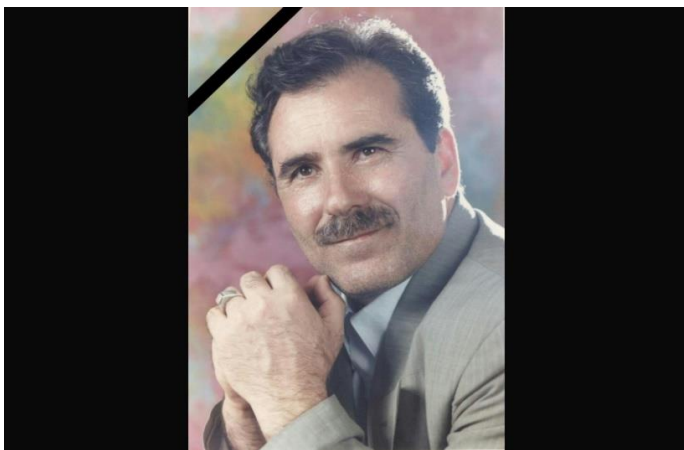
چوخ تاسفله موغانین سئویملی شاعری و اوچ جیلدلیک «آی ساوالان» منظومه سیله آذربایجان مقیاسیندا ادبی شهرت قازانان بختیار علیمرادى (موغان اوغلو) بوگون (۲۴ آذر) ۵۵ یاشیندا ابدی لیک اولاراق آرامیزدان کوچدو

موغان اوغلو «شاعر اورهمیم» و «عؤمرومون آغاجیندان بیر یارپاق» عنوانلی اثرلریله داهادا آرتیق اوخوجو رغبتینی قازانمیش صنعتکارلاریمیزدان اولموشدور

سئویملی شاعریمیزین بارلی بهرلی یارادیجیلیق حیاتی اونون وطنپرور، ائللینه، یوردونا باغلی و اؤز اثرلرینه آذربایجان صنعت بولاغی نین شیرینلیگینی هوپدوران بیر صنعتکار اولدوغونو همیشه اوخوجولارینین یادداشیندا دیری ساخلایاجاقدیر

ایشیق» – آذربایجان ادبیات و اینجه صنعت سایتی امکداشلاری بو «آغیر ایتگینی سئویملی شاعریمیزین محترم عائله سینه، قوهوم-اقرباسینا و آذربایجان ادبی جمعیتینه باش ساغلیغی وئریر و شاعر دوستوموزون خاطیره سینی درین حزن و کدرله عزیزله ییر ایشیق» – آذربایجان ادبیات و اینجه صنعت سایتی

آذر ۱۳۹۵ ۲۴

Bu sayımızda

بو ساییمیزدا

Şeir/Aqşın Ağkəmərlı	3
Füzulı. Mişov Araşdırma qurupu	6
D.r Səməd bayramzadə Mişov.	20
Şah İsmayıl. Ramin Pirev	34
Ustad Şəhriyar Mişov Ar... ..	36
Danışan Şəkillər	37
İmir Məmədli	38
Məzahir Süleymanzadə	39
Qəribə Dünya	45
Maku Şəhəri	46
20 Yanvar	49
Nərdivan Nərman Həsənzadə	50
Həmədan Mişov A ra	52
Məqalat Mehran Baharlı	54
Köhnəlmiş sözlər Bağır Xan Araz	57

Yeni Sözlər Bağır Xan Araz	58
Bağışla Məni Aqşın Ağkəmərli	59
Savə Kədləri Mişov Ara.	63
Qız Qalası	74
Bayatılar	75
Deyimlər	90
Xalq Ədəbiyatı	118

F O K L O R B O X Ç A S I . . .

<i>Nazlamalar</i>	138
Ağı ...Tapmacalar	140
Yanıltmacalar	141
Oyunlar	143
Nağıl,Dastan,Hekayə	144
Ölüçülər	147
Otaylı şairin kitabı Bakıda	167
Araz vətəni vətən arazı söylər/ Barat Vüsal	169
Öpdüm Arazı / Fəhad Cəvadi	178

Can Azərbaycan / A.İsmayıl oğlu	182
Öpdüm arazi / M.Süleymanzadə	184
Can Azərbaycan / Fərhad Cəvadi	185
Öpdüm Araz / A.İsmayıl oğlu	187
Vətəndən Vətənə/ Porfesor Nizami Cəfərov.....	190
Həkim / A.İsmayıl oğlu	197
Azərbaycanım / Sulduz Dəyirmançı oğlu	214
Elçin Musa oğlu / Əli hüseyin Şükürov	218
Mən səni gözləyirəm / Güləmayıl Murad	221
Şeir / Ə.odər	223
İndi üstünüzə. . . Bağrxan (Araz).....	224
Leksika ,Omonimlər,Sinonimlər...Sətarxan (Erol).....	228
Bala zəri Xanım	235
Vəli Baxşəliyev	238
Bayram gəlir Möcüz Şəbüstəri	239
Yel Çərşənbəsi	242
Acı Xəbər	246

